

UCHWAŁA NR XXXVI/268/26
RADY GMINY DUSZNIKI

z dnia 25 sierpnia 2026 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Duszniki”

Na podstawie art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz.662 z późn. zm.) oraz w związku z art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198 z późn. zm.) Rada Gminy Duszniki uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Gminy Duszniki”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Duszniki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy Duszniki

Paweł Henicz

Załącznik do uchwały nr
XXXVI/268/26 Rady Gminy Duszniki
z dnia 25 sierpnia 2026 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DUSZNIKI NA LATA 2025-2034

FOT. URZĄD GMINY DUSZNIKI

SPIS TREŚCI

1.	WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ.....	5
1.1	Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju	6
1.2	Główne bariery rozwojowe – słabe strony	8
1.3	Główne szanse rozwojowe.....	10
1.4	Wewnętrzne potencjały i silne strony.....	11
2.	CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY	14
2.1	Struktura Strategii	14
2.2	Wizja rozwoju gminy	15
2.3	Cele strategiczne	16
2.4	Cele szczegółowe i kierunki działań	18
2.5	Charakterystyka celów szczegółowych	20
2.6	Projekty kluczowe	44
3.	MODEL STRUKTURY FUNKcjONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY DUSZNIKI ORAZ REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE	52
3.1	Terytorialny wymiar polityki rozwoju	52
3.2	Elementy przestrzenne w strategii rozwoju Gminy Duszniki	52
3.3	Istota modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	53
3.4	Kluczowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy Duszniki.....	54
3.5	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Duszniki	70
3.6	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Duszniki.....	90
3.7	Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Duszniki.....	127
4.	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA.....	136
4.1	Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego – Wielkopolska 2030	136
4.2	Obszary strategicznej interwencji (OSI) - wojewódzkie	138
5.	SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	146
5.1	Wdrażanie zapisów Strategii	146
5.2	Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii	146
5.3	Monitoring realizacji Strategii	147
5.4	Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii.....	149

5.5	Aktualizacja zapisów Strategii	150
6.	WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH.....	152
7.	RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	153
7.1	Ramy finansowe realizacji strategii.....	153
7.2	Źródła finansowania strategii.....	156
SPIS TABEL		157
SPIS RYSUNKÓW		157
SPIS WYKRESÓW		158

Szanowni Państwo,

Wiosną 2025 roku Rada Gminy Duszniki podjęła decyzję o przystąpieniu do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Duszniki na lata 2025-2034. Jest to dokument, który stanowi fundament do dalszego rozwoju naszej gminy i wyznacza kierunki działań, które mają na celu poprawę jakości życia naszych mieszkańców.

Do opracowania ww. dokumentu zaprosiliśmy zespół ekspertów z Wielkopolskiego Ośrodka Kształcenia i Studiów Samorządowych w Poznaniu.

Prace nad Strategią zostały poprzedzone opracowaniem „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Duszniki”, której celem było uzyskanie kompleksowego wglądu w sytuację Gminy. Diagnoza prezentuje również trendy rozwojowe, stanowiąc podstawę do obiektywnej, opartej na faktach, oceny możliwości dalszego rozwoju Gminy.

W oparciu o przeprowadzoną Diagnozę, w wyniku szczegółowych konsultacji społecznych (wywiady z opiniotwórczymi mieszkańcami Gminy, spotkania, dyskusje, sondaże ankietowe), została sformułowana strategia wskazująca pożądany stan docelowy Gminy Duszniki, cele rozwojowe oraz sposoby ich osiągnięcia.

Niniejszy program strategiczny opiera się na faktycznym stanie zasobów Gminy, stanowiąc kontynuację wieloletniego procesu jego rozwoju.

Wytyczne w tym celu plany realizacyjne będą prawdopodobnie modyfikowane w związku ze zmieniającymi się na przestrzeni lat warunkami wewnętrznymi i zewnętrznymi, lecz zawsze powinny trzymać się głównych kierunków rozwoju Gminy Duszniki, to jest dążenia do zapewnienia mieszkańcom możliwości nauki, pracy i odpoczynku w bezpiecznej, proekologicznej oraz zintegrowanej wspólnocie lokalnej.

Za powstanie tego dokumentu składam serdeczne podziękowania wszystkim mieszkańcom Gminy Duszniki, którzy uczestniczyli w pracach nad Strategią.

Radosław Łanoszka
Wójt Gminy Duszniki

FOT. URZĄD GMINY DUSZNIKI

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY

W dokumencie „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Duszniki” zaprezentowano kompleksową diagnozę samorządu na tle powiatu szamotulskiego, województwa wielkopolskiego, Polski i wybranych gmin. Jedną ze składowych diagnozy stanowi prezentacja wyników sondażowych badań ankietowych, prowadzonych wśród mieszkańców Gminy (gospodarstwa domowe). Zaprezentowano również wyniki wywiadów, przeprowadzonych z opiniotwórczymi mieszkańcami - przedstawicielami środowisk i grup społecznych oraz organizacji i instytucji (przedstawiciele Urzędu Gminy oraz jednostek gminnych, radni, przedstawiciele organizacji pozarządowych i instytucji).

Poniżej zaprezentowano **wnioski końcowe**, wynikające z przeprowadzonej diagnozy Gminy Duszniki (w dalszej części dokumentu zwanej także zamiennie gminą) w **układzie zgodnym z rekomendacjami poradnika, opublikowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej¹**. Jest to podsumowanie obecnej sytuacji gminy, a jednocześnie wstęp do określenia perspektyw jej rozwoju.

WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE
UWARUNKOWANIA ROZWOJU

GŁÓWNE BARIERY ROZWOJOWE
- SŁABE STRONY

GŁÓWNE SZANSE ROZWOJOWE

WEWNĘTRZNE POTENCJAŁY
I SILNE STRONY

¹ Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik Praktyczny – MFIPR, 2021 rok

• Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy zidentyfikowano następujące **najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju**, które w największym stopniu determinują poziom jakości życia mieszkańców oraz wpływają na perspektywy rozwojowe samorządu:

- Gmina jest **spokojnym, bezpiecznym miejscem do życia**.
- **Walory naturalne** (przyroda, cisza) oraz **funkcjonalność** (usługi, edukacja, sport), kameralny charakter społeczności, poczucie bezpieczeństwa i dobra lokalizacja komunikacyjna dopełniają obraz gminy jako miejsca do harmonijnego życia.
- Mieszkańcy szczególnie **cenią walory naturalne gminy – przyrodę, czyste środowisko i tereny zielone – oraz spokój i kameralny charakter miejscowości**. Doceniana jest także **dostępność usług handlowych i rzemieślniczych, rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna, lokalna baza edukacyjna i opiekuńcza, a także silne więzi społeczne i poczucie bezpieczeństwa**.
- Wartość ogólnego wskaźnika rozwoju Gminy Duszniki na tle grupy porównawczej świadczy o **korzystnej ogólnej sytuacji gminy**. To samo można powiedzieć w kontekście 3 wymiarów funkcjonowania gminy: **gospodarczego, społecznego i środowiskowo-przestrzennego**.
- W ramach dwóch wymiarów funkcjonowania gminy zanotowano **ujemną dynamikę zmian** (gospodarczy i społeczny). Fakt ten świadczy o pogarszającej się **sytuacji gminy w tych wymiarach**.
- Dodatnią dynamikę zmian (poprawa sytuacji) zanotowano w jednym wymiarze: **środowiskowo-przestrzennym**, co świadczy o **poprawiającej się sytuacji gminy w tej sferze**.
- **We 11 obszarach funkcjonowania gminy** (z 12) w analizowanym okresie sytuacja była korzystna – **zanotowano dodatnią wartość wskaźników syntetycznych**.
- **W 1 obszarze funkcjonowania gminy** (z 12) w analizowanym okresie sytuacja była niekorzystna – **zanotowano ujemną wartość wskaźnika syntetycznego**.
- **W 4 obszarach nastąpił wzrost dynamiki rozwoju gminy - sytuacja uległa poprawie**.
- W pozostałych **8 obszarach** (z 12) nastąpił **spadek dynamiki rozwoju gminy - sytuacja uległa pogorszeniu**.
- **Gmina Duszniki to typowo rolnicza gmina**, położona w zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie szamotulskim, około 40 km na zachód od Poznania. **Charakteryzuje się korzystnym położeniem komunikacyjnym**, z autostradą A2 przebiegającą przez jej południową część, drogą krajową nr 92 w północnej części oraz drogą wojewódzką nr 306. Dodatkowo, przez obszar gminy przebiega siedemnaście dróg powiatowych.
- **Gmina zajmuje powierzchnię około 156 km² i graniczy z gminami: Szamotuły, Kaźmierz, Tarnowo Podgórne, Buk, Opalenica, Kuślin, Lwówek oraz Pniewy**. Składa się z dwudziestu miejscowości, zorganizowanych w 17 sołectw i 18 obrębów.
- **Przyrodniczo gmina położona jest w dorzeczu rzeki Odry, w regionie wodnym Warty**. Główne rzeki to Mogilnica Górna, Mogilnica Wschodnia, Samica Stęszewska i Sama. Na terenie gminy znajdują się dwa małe jeziora: Wilczyńskie o powierzchni 8,5 ha i Niewierskie o powierzchni 3,5 ha. Rzeźba terenu jest falista, z wzniesieniami polodowcowymi. **Charakterystyczna jest niska lesistość, sięgająca tylko 6-7% powierzchni gminy**.

- Rolnictwo jest podstawową gałęzią gospodarki i ważnym źródłem utrzymania mieszkańców. Użytki rolne zajmują 13.405 ha, co **stanowi 86% powierzchni gminy**. Spośród nich grunty orne zajmują 11.971 ha, łąki i pastwiska 1.323 ha, a sady 111 ha. Gleby są w dużej mierze dobrej i bardzo dobrej klasy rolniczej, co sprzyja intensywnemu rozwojowi rolnictwa.
- Gmina Duszniki leży w autonomicznej strefie wododziałowej o znaczeniu hydrologicznym, biologicznym, klimatycznym i glebochronnym. Centralna część gminy znajduje się w zasięgu hydrologicznej struktury czwartorzędowej o dużych zasobach wód podziemnych. Ochrona środowiska jest kluczowa dla zachowania walorów przyrodniczych i zapewnienia ciągłości ekologicznej.
- Dokumenty planistyczne wyraźnie kierunkują inwestycje w stronę zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców:
 - **Ochrona gruntów rolnych wysokiej klasy** - priorytetem jest ochrona gleb wysokiej jakości przed wyłączeniem z produkcji rolnej i zabudową, kierując nową zabudowę na gleby niższych klas.
 - **Zrównoważony rozwój osadnictwa** - rozwój osadnictwa powinien uwzględniać uwarunkowania środowiskowe, zachowanie zieleni śródpolnej i unikanie funkcji uciążliwych w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych.
 - **Lokalizacja obiektów produkcyjnych i usługowych** - obiekty produkcyjne i usługowe powinny być lokalizowane wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, minimalizując negatywny wpływ na tereny mieszkaniowe.
 - **Inwestycje w infrastrukturę** - rozwój infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, drogi) i społecznej (gospodarka odpadami, transport publiczny) jest niezbędny dla obsługi nowej zabudowy.
 - **Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych i gospodarczych** - prognozowany wzrost liczby ludności i rozwój gospodarczy wymagają zabezpieczenia terenów pod nową zabudowę mieszkaniową, obiekty usługowe i przemysłowe.
 - **Wykorzystanie rezerw terenowych** - należy wykorzystać rezerwy terenów w obrębie istniejącej zabudowy zwartej oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
 - **Umożliwienie rozwoju na terenach poza obszarami zwartymi i planami** - z uwagi na wiejski charakter gminy, należy uwzględnić możliwość rozwoju na terenach poza zwartą zabudową i planami, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.
 - **Elastyczne podejście do planowania** - należy elastycznie uwzględniać rozwój na terenach poza zwartą zabudową i planami, na poziomie około 15% możliwości lokalizacji nowej zabudowy na obszarach zwartych i planowanych.
- Stan gospodarki Gminy Duszniki charakteryzuje się zróżnicowaną i dynamicznie rozwijającą się strukturą, opartą na silnych sektorach handlu (gdzie liczba podmiotów osiągnęła 221) i budownictwa (które odnotowało wzrost ze 128 do 207 firm), a jednocześnie wykazującą

tendencję do dywersyfikacji w kierunku usług profesjonalnych i przetwórstwa przemysłowego, co świadczy o ożywieniu inwestycyjnym i potencjale dalszego rozwoju.

- Gmina nie posiada bezpośredniego dostępu do funkcjonującego przystanku kolei, co ogranicza jej dostępność komunikacyjną. Jednak bliskość przystanku w miejscowości Buk umożliwia dotarcie do wielu ośrodków miejskich w przyzwoitym czasie.
- **Zasięg komunikacji samochodem** z gminy jest na dobrym poziomie ze względu na przebiegającą przez obszar gminy **autostradę A2**, co wzmacnia jej potencjał rozwojowy.

• **Główne bariery rozwojowe – słabe strony**

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy zidentyfikowano następujące główne **bariery rozwojowe**, które negatywnie wpływają na dalsze perspektywy rozwojowe samorządu:

- **Ujemną wartość wskaźnika syntetycznego** zaobserwować można w 1 (z 12) obszarze funkcjonowania gminy:
 - Obszar 4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju).
- W okresie 2018-2022, **w 8 obszarach (z 12) nastąpił spadek dynamiki rozwoju gminy – sytuacja w tych obszarach pogorszyła się:**
 - Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki
 - Obszar 3. Sytuacja materialna mieszkańców
 - Obszar 4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)
 - Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury
 - Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy
 - Obszar 8. Poziom bezpieczeństwa
 - Obszar 10. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna)
 - Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze.
- **Przyrost naturalny w gminie w 2023 roku był ujemny i wyniósł -6.** W całym analizowanym okresie 10 lat wartość wskaźnika dla gminy przyjmowała negatywny trend zmian, od 2022 notując ujemne wartości.
- **Udział ludności w wieku produkcyjnym do ludności ogółem zmniejszył się z wartości 64,5% w 2013 roku do 59,5% w 2023 roku.** Tak duża zmiana może prowadzić do problemów z finansowaniem usług publicznych oraz ograniczać potencjał gospodarczy gminy.
- **Największy wzrost udziału mieszkańców nastąpił w grupach 65-69 (wzrost o 219 osób), 70-79 (wzrost o 307 osób) oraz, co niezwykle ważne, w grupie 7-17 (wzrost o 216 osób).** Z kolei największy spadek liczby mieszkańców zanotowano w grupach 20-24 (**spadek o 73 osoby**) i 25-34 (**spadek o 331 osób**). Najwyższy spadek wyrażony % zanotowano w przypadku grup 25-34 (**spadek o 22%**) i 20-24 (**spadek o 12%**).
- W 2016 roku nastąpiło zrównanie populacji gminy w wieku 20-24 i 60-64, szczególnie ważnych dla lokalnego rynku pracy. Ta negatywna sytuacja pogłębiała się w kolejnych latach. Nadal **liczebnie przeważa grupa starsza nad młodszą, co należy uznać za negatywną sytuację.**

- W opracowaniu GUS pn. „Prognoza ludności na lata 2023-2060” wskazano, iż w **2030 roku** populacja gminy wynosić będzie **9.663 mieszkańców** (o 149 osób więcej niż w 2023 roku). Z kolei w **2040 roku** populacja gminy **spadnie** najprawdopodobniej do **9.625 osób** (nadal o 111 osób więcej niż w 2023 roku). Wskazane prognozy są korzystne dla gminy. Zgodnie z prognozami gmina nie powinna się zatem borykać w długim okresie z problemami demograficznymi. Większym problemem może być zmiana struktury wiekowej mieszkańców. Jak wskazano w prognozie, grupą mieszkańców, która skurczy się najbardziej to osoby **do 17 roku życia (spadek o 21%)**. Grupą, która zyska liczebnie najwięcej, są osoby w **wieku 80+**, których przybędzie o **123%**.
- **Emeryci, stanowiący drugą najliczniejszą grupę podatników w gminie (26,2%), odpowiadają za „wypracowanie” jedynie 19% dochodów w gminie**, co świadczy o niskich świadczeniach emerytalnych. Fakt ten będzie znacznie ograniczał w przyszłości zdolność do generowania większych wpływów podatkowych przez gminę, biorąc także pod uwagę negatywną sytuację demograficzną i starzenie się społeczeństwa.
- Wydatki na oświatę i wychowanie w latach 2013-2023 **wzrosły o 107% i w 2023 roku wyniosły 18,3 mln zł**. Z kolei **wzrost subwencji** w analogicznym okresie wyniósł **zaledwie 49%**. Finansowanie z budżetu centralnego nie nadąża za rosnącymi kosztami utrzymania placówek, co drenuje i tak ograniczony budżet gminny, a w długim okresie może prowadzić do nierówności w dostępie do wysokiej jakości edukacji.
- W 2023 roku liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wynosiła **43, co jest wartością wyższą o 8 względem 2013 roku**. Wartość wskaźnika aktywności obywatelskiej w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców, w zestawieniu z powiatem, województwem i krajem, **jest na podobnym poziomie**. W związku z powyższym można stwierdzić, iż **aktywność obywatelska mieszkańców gminy jest na podobnym poziomie, jak w jednostkach porównawczych**.
- W 2022 roku **na 1.000 mieszkańców powiatu dostępnych było zaledwie 1,4 łóżka szpitalnego, co jest wynikiem znacząco niższym** od średniej dla województwa wielkopolskiego (3,8 łóżka) i kraju (4,3). Podobnie prezentowała się sytuacja w zakresie liczby lekarzy i dentystów. **Niska dostępność lekarzy w gminie wpłynęła negatywnie na liczbę porad lekarskich notowanych w gminie w całym okresie** – notowano znacznie niższe wartości wskaźnika niż w jednostkach porównawczych.
- **Brak bezpośredniego dostępu do kolei w gminie jest słabością i ogranicza potencjał jej dalszego rozwoju**.
- Udział powierzchni gminy objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni gminy ogółem w 2023 roku wyniósł **ok. 19,6%, co jest niskim wynikiem**. Sytuacja w gminie w całym analizowanym okresie odbiegała w całym okresie **na jej niekorzyść od sytuacji notowanej w województwie i kraju, natomiast prezentowała się lepiej niż w powiecie**.
- Najczęściej zgłaszane przez mieszkańców problemy **dotyczyły stanu dróg i transportu, dostępności komunikacji publicznej, oferty rekreacyjno-sportowej dla młodzieży, estetyki przestrzeni oraz jakości dialogu między władzami a mieszkańcami**. Wyniki ankiety pokazują, że działania w tych obszarach powinny stać się priorytetem w planowaniu przyszłych inicjatyw gminnych.

- Do deficytów gminy zaliczyć można także: **niewystarczającą dostępność ścieżek i dróg rowerowych na terenie gminy, niewystarczającą dostępność lekarzy specjalistów, a także niewystarczającą dostępność form opieki nad dziećmi do lat 3 (np. żłobek lub klub dziecięcy).**

• **Główne szanse rozwojowe**

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, zidentyfikowano następujące **główne szanse rozwojowe**, które będą kluczowym elementem koniecznym do wykorzystania przy definiowaniu celów rozwojowych samorządu:

- Stopa bezrobocia od 2017 roku jest zbliżona do poziomu notowanego w województwie i niższa niż w kraju. W oparciu o powyższe dane wnioskować można, że w Gminie Duszniki **bezrobocie nie stanowi znaczącego problemu rozwojowego gminy.**
- Obszar przedsiębiorczości w gminie rozwija się **znacznie szybciej niż w powiecie, województwie i kraju, jednak sam poziom przedsiębiorczości jest na niższym poziomie, co jest typowe dla gmin wiejskich.**
- Grupa podatników w wieku 27-44 lat która „wypracowuje” **wyższy udział w dochodzie, niż stanowi populacja** tej grupy, podobnie jak podatnicy w wieku 45-54 lat.
- Łączna wartość przychodu w przeliczeniu na 1 podatnika w Gminie Duszniki **wzrosła z 64 tys. zł w 2015 roku do 80 tys. zł w 2022 roku**, co oznacza ponad **26% wzrost w ciągu siedmiu lat.**
- „Najsilniejszą” grupą podatników w gminie są **osoby prowadzące działalność gospodarczą** - udział ich dochodów jest ponad **dwukrotnie większy** od ich udziału w grupie wszystkich podatników.
- **Najwyższą zaliczkę na podatek odprowadzają osoby prowadzące działalność gospodarczą w średniej kwocie ponad 11 tys. zł rocznie.** Grupa ta zanotowała ponadto najwyższą dynamikę zmian w analizowanym okresie, wynoszącą 90%. Podkreślić jednak należy, iż jest to grupa ilościowo znacznie mniejsza od grupy osób, osiągających dochody ze stosunku pracy. Liczba podatników z działalności gospodarczej wynosiła w 2022 roku 438, natomiast liczba podatników ze stosunku pracy wynosiła 3.090, co stanowi ok. 14% liczby podatników ze stosunku pracy.
- **Konieczne jest wykorzystanie lokalnego potencjału do stymulowania bodźców rozwojowych w zakresie przedsiębiorczości, szczególnie wśród osób młodych.**
- W latach 2013-2023 **dochody bieżące gminy wzrosły o 85%**, do kwoty ok. 45,4 mln zł w 2023 roku, natomiast **dochody majątkowe spadły o 36%**, do kwoty ok. 3 mln zł.
- **Najwyższy wzrost w zakresie dochodów podatkowych gminy w latach 2013-23 zanotowano w przypadku dochodów z podatku od czynności cywilnoprawnych – PCC (333%) i CIT (163%)** Z kolei najwyższy wzrost w wartościach nominalnych został zanotowany w przypadku podatku PIT, który **w 2023 wyniósł ponad 6,1 mln zł i było to więcej o ok. 3 mln zł, niż w 2013 roku.** Drugi najwyższy wzrost odnotowano w ramach dochodów podatkowych z tytułu podatku od nieruchomości, z wartością ok. 6,6 mln zł w 2023 roku i było to więcej o ok. 2,5 mln zł niż w 2013 roku.
- W latach 2013-2023 **wydatki bieżące gminy wzrosły o 104%**, do kwoty ponad 43,5 mln zł, natomiast wydatki majątkowe **spadły w o 1%**, do kwoty 8,6 mln zł w 2023 roku.

- W latach 2013-2023 w gminie oddano do użytku łącznie 673 mieszkania, co w kontekście wartości wskaźnika w zakresie liczby mieszkań w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców, będącego na poziomie niższym niż w powiecie, województwie i kraju, nadal pokazuje duży potencjał do rozwoju tej sytuacji w gminie.
- W 2022 roku 72% mieszkańców korzystało z sieci kanalizacyjnej, co pozwoliło zanotować wzrost wartości wskaźnika o 65% względem 2013 roku.
- Zmiany zachodzące w społeczeństwie po epidemii COVID-19 m.in. w zakresie pracy zdalnej, ucieczki z dużych ośrodków miejskich, **powinny zostać wykorzystane do stymulowania jej rozwoju, w szczególności wśród młodych mieszkańców.**
- **Istnieje możliwość pozyskania kolejnych środków pomocowych** (zwłaszcza w obliczu dostępności środków krajowych, środków unijnych z Krajowego Planu Odbudowy oraz w nowej unijnej perspektywie finansowej 2028-2035).
- Istotną kwestią jest **zauważalny rozwój turystyki w kraju.**
- **Osiedlanie się** na terenie gminy **zamożniejszych osób** stanowi ważny aspekt rozwojowy.
- **Wewnętrzne potencjały i silne strony**

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy zidentyfikowano następujące **wewnętrzne (endogenne) potencjały i silne strony**, których wykorzystanie w największym stopniu może przyczynić się do zauważalnego rozwoju samorządu:

- W 2022 roku **dodatnią wartość wskaźnika syntetycznego** zaobserwować można w 11 (z 12) obszarach funkcjonowania gminy:
 - Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki
 - Obszar 2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej
 - Obszar 3. Sytuacja materialna mieszkańców
 - Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury
 - Obszar 6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie
 - Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy
 - Obszar 8. Poziom bezpieczeństwa
 - Obszar 9. Sytuacja demograficzna
 - Obszar 10. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna)
 - Obszar 11. Ład i struktura przestrzenna obszaru
 - Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze.
- W okresie 2018-2022 w 4 obszarach (z 12) **nastąpił wzrost dynamiki rozwoju gminy – sytuacja polepszyła się w tych obszarach:**
 - Obszar 2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej
 - Obszar 6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie
 - Obszar 9. Sytuacja demograficzna.
 - Obszar 11. Ład i struktura przestrzenna obszaru.
- Liczba mieszkańców gminy w latach 2013-2023 zwiększyła się o **11,3%, co oznacza wzrost o 978 osób**. Ten znaczący wzrost liczby ludności sprawia, że w Gminie Duszniki nie występuje zjawisko depopulacji, co jest **pozytywną przesłanką dla jej dalszego rozwoju.**

- **Saldo migracji** w Gminie Duszniki w latach 2013-2023 przyjmowało jedynie dodatnie wartości. W oparciu o dane wnioskować można, że w Gminie Duszniki **migracje pozytywnie wpływają** na sytuację demograficzną.
- W latach 2013-2023 liczba osób w wieku poprodukcyjnym - najstarsza grupa mieszkańców, wzrosła o 567 osób (**wzrost o 31,7%**), ludność w wieku produkcyjnym wzrosła o 147 osób (**wzrost o 2,6%**), a liczba osób w grupie przedprodukcyjnej wzrosła o 264 osoby (**wzrost o 12,5%**). **Wskazane dane świadczą o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa w gminie, jednak dużo wolniej postępującym niż w skali kraju.**
- **W efekcie tego procesu, w gminie nie nastąpiło zrównanie liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym.** Młodsza grupa wiekowa posiada przewagę liczebną nad grupą starszą, co jest pozytywnym przejawem sytuacji demograficznej gminy.
- **Prawie 97% podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób.** Te podmioty w głównej mierze stanowią o sile gospodarczej gminy. Na jej terenie funkcjonuje niewiele podmiotów zatrudniających więcej niż 9 osób (zaledwie 32 firmy). Warto jednak wskazać na stabilność funkcjonowania tych podmiotów – ich liczba w analizowanym okresie nie zmieniła się, pomimo niestabilnej sytuacji gospodarczej. Z kolei liczba mikroprzedsiębiorstw wzrosła o 216 podmiotów.
- Kwota długu dla Gminy Duszniki w latach 2013-2023 zmieniła się znacząco. Wskaźnik przyjmował maksymalną wartość w 2018 roku z kwotą ok. 12,8 mln zł, **natomiast już w 2023 roku dług przyjął najniższą wartość w kwocie 7,8 mln zł.** Zanotowano spadek w wysokości 11%.
- Liczba osób **korzystających z usług środowiskowej pomocy społecznej** w gminie systematycznie spada. W 2013 roku było to 596 osób, natomiast **w 2023 roku już tylko 140 osób.** Spadek w analizowanym okresie wyniósł -456 osób, **czyli -76%.**
- Wydatki gminy na **kulturę fizyczną, sport i rekreację** znacząco fluktuowały, przyjmując najniższą wartość w 2017 roku w kwocie ok. 300 tys. zł oraz najwyższą wartość w 2023 roku z kwotą ok. 5,6 mln zł. **Wartość ta daje wydatki rzędu ok. 588 zł na 1 mieszkańca, co należy uznać za bardzo wysoką wartość.**
- Wydatki ogółem z budżetu JST na kulturę i dziedzictwo narodowe osiągnęły w 2023 roku 2,3 mln zł, **co daje wydatki rzędu ok. 247 zł na 1 mieszkańca.** Jest to wysoka wartość wskaźnika.
- Z danych powiatowych wynika, że w latach 2013-2023 liczba przestępstw przeciwko mieniu na 10 tys. mieszkańców **spadła o 27%**, a zakresie przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu na 10 tys. mieszkańców **spadła o 62%.** W obu przypadkach wartości wskaźników były na znacznie niższych poziomach niż w województwie i kraju.
- Zasięg komunikacji samochodem z gminy jest na korzystnym poziomie ze względu na **przebiegającą przez obszar gminy autostradę A2.** W związku z tym w ciągu w 60 minut możliwe jest dotarcie do węzłów Torzym i Słupca (dobra dostępność komunikacyjna wschód-zachód), natomiast komunikacja w kierunkach północ-południe jest bardziej ograniczona, choć nadal na przyzwoitym poziomie.
- Na podstawie wyników ankiety dotyczącej **najważniejszych pozytywnych aspektów życia w Gminie Duszniki**, wyraźnie widać, że mieszkańcy **najbardziej cenią przyrodę i dostępność terenów zielonych.**

- W ocenie mieszkańców do mocnych stron gminy zaliczyć można: **dostępność usług dla ludności świadczonych przez podmioty prywatne (np. usługi fryzjerskie/kosmetyczne, usługi naprawcze, etc.), stan środowiska przyrodniczego oraz obsługę administracyjną mieszkańców w Urzędzie Gminy.**

2. CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY

- **Struktura Strategii**

Opracowana Strategia jest dokumentem o logicznej strukturze. Najważniejszym, wyjściowym elementem jest **wizja rozwoju Gminy Duszniki**, która określa **pożądany przez mieszkańców obraz (wizerunek) gminy w perspektywie najbliższych kilkunastu lat**. Strategia jest zorganizowana na kilku poziomach – strukturą swoją przypomina piramidę, której wierzchołek stanowi wizja rozwoju. Następnie wyróżniono niższe poziomy planowania:

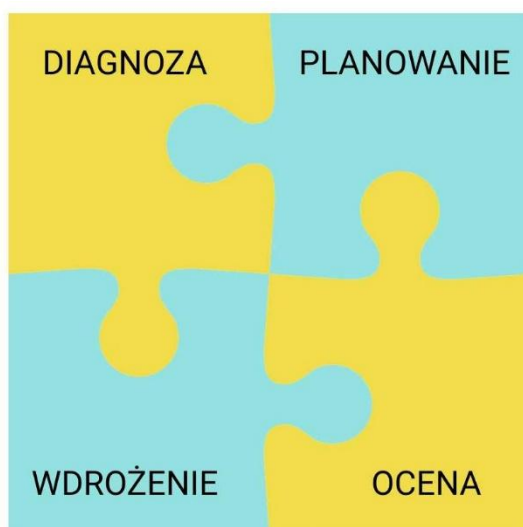
Rysunek 1. Układ strategii²

Następnym, po wizji rozwoju gminy, poziomem planowania są **cele strategiczne**. Definiują one pożądane kierunki rozwoju samorządu, pozwalając jednocześnie na zachowanie jasnego podziału strategii i grupowanie poszczególnych celów szczegółowych i kierunków działań. Ich realizacja w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej wizji. Z kolei **cele szczegółowe** stanowią doprecyzowanie celów strategicznych – są definiowane na niższym poziomie w strukturze strategii i służą w dalszej kolejności sprecyzowaniu kierunków działań. **Kierunki działań**, w głównej mierze związane tematycznie z poszczególnymi dziedzinami działania samorządu, to rodzaje planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, przedstawione w ujęciu ogólnym, pozwalające osiągnąć cele szczegółowe.

W pracy nad wszystkimi powyższymi elementami strategii uwzględniono wymagania pryncypiów zarządzania strategicznego, które składa się z czterech zasadniczych faz działania:

² Jeżeli nie wskazano inaczej, źródłem wszystkich rysunków i tabel w niniejszym dokumencie są opracowania własne.

Kluczowym elementem w przygotowaniu strategii rozwoju jest planowanie, ale o sukcesie realizacji planu decyduje sposób jego wdrożenia i **poprzedzająca go kompleksowa diagnoza**. Ponieważ w rzeczywistości większość problemów, związanych z realizacją strategii, wynika najczęściej z niezbyt precyzyjnego zdefiniowania celów i zadań, jakie mają zostać wykonane, dlatego w przedstawionym dokumencie starano się stworzyć jak najbardziej przejrzysty schemat celów szczegółowych i kierunków działań, ułatwiający zrozumienie ich zasadności, a wynikających z kluczowych wniosków płynących z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy.

- **Wizja rozwoju gminy**

Wizja rozwoju gminy określa pożądany przez mieszkańców obraz (wizerunek) w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, czyli jest swoistym „zdjęciem, fotografią” gminy, pokazującym, jak powinna ona docelowo wyglądać i jakie funkcje spełniać. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż przy tworzeniu wizji w pierwszej kolejności uwzględniono wewnętrzne uwarunkowania rozwoju, a także wewnętrzne potencjały i silne strony, które należy wykorzystać i rozwijać. Innymi słowy, **rozwój Gminy Duszniki budowany będzie na jego potencjałach i silnych stronach**. Równoległe niwelowane będą bariery rozwojowe samorządu – słabe strony.

Wypracowana podczas spotkań z przedstawicielami różnych środowisk wizja Gminy Duszniki jest następująca:

GMINA DUSZNIKI STANOWI SPOKOJNE, BEZPIECZNE I PRZYJAZNE MIEJSCE DO ŻYCIA, PRACY, ROZWOJU ORAZ WYPOCZYNKU. JEST WSPÓLNOTĄ WYKSZTAŁCONYCH, AKTYWNYCH I ZINTEGROWANYCH MIESZKAŃCÓW, KTÓRZY Z ZAANGAŻOWANIEM I ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ DBAJĄ O JAKOŚĆ ŻYCIA, SVOJE OTOCZENIE ORAZ LOKALNE DZIEDZICTWO KULTUROWE I PRZYRODNICZE. DUSZNIKI TO PRĘŻNY LOKALNY OŚRODEK ROLNICZY, STAWIAJĄCY NA ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ, KTÓRY ZAPEWNIĄ RÓWNOWAGĘ POMIĘDZY ROZWOJEM SPOŁECZNYM, WZROSTEM GOSPODARCZYM ORAZ TROSKĄ O ŚRODOWISKO NATURALNE.

- **Cele strategiczne**

W rezultacie przeprowadzonych badań ankietowych, wywiadów z opiniotwórczymi mieszkańcami gminy, przedsiębiorcami oraz konsultacji z szerokim gronem pracowników Urzędu Gminy, podległych jednostek, radnych oraz przedstawicieli innych instytucji, sformułowano **4 strategiczne cele** rozwoju Gminy Duszniki. Bazują one także na zidentyfikowanych wcześniej uwarunkowaniach rozwojowych i potencjałach gminy, a więc przede wszystkim na posiadanych wewnętrznych atutach i pojawiających się w otoczeniu szansach. Uwzględniają także najistotniejsze wewnętrzne problemy i zewnętrzne zagrożenia, wytyczając główne kierunki jej dalszego rozwoju. Realizacja celów, w perspektywie czasowej objętej niniejszym planem, powinna w znacznym stopniu przybliżyć osiągnięcie pożądanego stanu rozwoju samorządu, określonego w jego wizji rozwoju.

Strategiczne cele rozwoju Gminy Duszniki przedstawiają się następująco:

CEL STRATEGICZNY 1.
BEZPIECZNE I PRZYJAZNE MIEJSCE
DO ŻYCIA DLA MIESZKAŃCÓW

Dla każdego mieszkańca ważnym aspektem codziennego życia jest funkcjonowanie w bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni. Przyjaznej, czyli w odpowiedniej jakości i uporządkowanej przestrzeni ze sprawnym systemem komunikacji publicznej. Celem gminy jest modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej, ścieżek rowerowych i komunikacji publicznej. Działania w zakresie wymienionych obszarów zostały doprecyzowane i uszczegółowione w ramach opisanych poniżej celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

CEL STRATEGICZNY 2.
ZAANGAŻOWANA I ZINTEGROWANA
WSPÓLNOTA MIESZKAŃCÓW

Dla lokalnego rozwoju Gminy zasadnicze znaczenie ma stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu na płaszczyźnie kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej z wykorzystaniem jej walorów. Konieczne jest aktywne angażowanie samorządu w rozwijanie atrakcyjnej oferty sportowo-rekreacyjnej oraz kulturalnej dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców (w tym budowa oraz rozbudowa niezbędnej infrastruktury). Dzięki temu gmina może stać się m.in. bardziej atrakcyjnym – zarówno dla mieszkańców, jak i przyjezdnych. Doprecyzowanie i uszczegółowienie niniejszego celu strategicznego znalazło swoje odzwierciedlenie w ramach opisanych poniżej celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

CEL STRATEGICZNY 3.
ROZWINIĘTE ROLNICTWO
I LOKALNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Dla lokalnego rozwoju gospodarczego zasadnicze znaczenie ma realizacja podstawowych zadań samorządu wspierających rolnictwo i drobną przedsiębiorczość, w tym zadań związanych z rozbudową infrastruktury komunalnej, warunkującej dostępność m.in. do sieci wodno-kanalizacyjnej, czy systemu transportowego, jakość planów przestrzennych, czy sprawność obsługi procesów inwestycyjnych. Ale dzisiaj to już nie wystarcza dla generowania nowych miejsc pracy i dochodów budżetu mieszkańców i budżetu Gminy. Wspieranie działań wzmacniających rolnictwo i lokalną przedsiębiorczość, wymaga aktywnego angażowania się samorządu. Doprecyzowanie i uszczegółowienie celu strategicznego 3 znalazło swoje odzwierciedlenie w ramach opisanych poniżej celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

CEL STRATEGICZNY 4.

WZMOCNIONA ODPORNOŚĆ GMINY
NA ZMIANY KLIMATU ORAZ OCHRONA
WALORÓW PRZYRODNICZYCH

Zauważalne zmiany klimatyczne i ich skutki stanowią także istotny problem na poziomie lokalnym. Celem, nawet na poziomie lokalnym, jest zatem zahamowanie globalnego ocieplenia poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych, rozwój odnawialnych źródeł energii, poprawę efektywności energetycznej oraz osiągnięcie neutralności klimatycznej. Działania te mają również zwiększyć odporność na skutki zmian klimatu, takie jak susze, powódzie czy ekstremalne zjawiska pogodowe. Ponadto, ważne jest także zachowanie bioróżnorodności, poprawa jakości powietrza, wody i gleby oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami.

Powyższe cele strategiczne bezpośrednio nawiązują do wizji rozwoju gminy. Do ich osiągnięcia będzie prowadziła realizacja konkretnych przedsięwzięć, wynikających z kierunków działań, szczególnie tych wykorzystujących jej potencjały, a także związanych z poprawą warunków życia. Tym samym będzie następowało stopniowe, konsekwentne przybliżanie się do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju samorządu, określonego w jego wizji. Strategia, w rozumieniu jej twórców - przedstawicieli społeczności lokalnej - nie jest bowiem tylko ogólnym zestawieniem mało realnych do zrealizowania życzeń, lecz dokumentem wskazującym **konkretną „ścieżkę” rozwoju gminy**, która od momentu zatwierdzenia przez Radę Gminy, stanie się **podstawą rozwoju** w wymiarze **społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym gminy**.

• Cele szczegółowe i kierunki działań

Podczas formułowania celów szczegółowych i kierunków działań kierowano się poniższymi założeniami:

- Wskazane cele szczegółowe stanowią doprecyzowanie celów strategicznych.
- Przedstawione kierunki działań wskazują na najpilniejsze potrzeby społeczności lokalnej, wyrażone w treści celów szczegółowych, w szczególności:
 - zapewnienie dogodnych i bezpiecznych warunków życia i pracy na terenie gminy
 - stworzenie atrakcyjnej oferty rekreacyjnej, kulturalnej, oświatowej oraz sportowej
 - rozwój rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości
- Wskazane kierunki działań są, co do zasady, związane z obligatoryjnymi, bieżącymi zadaniami samorządu gminnego, ale nie ograniczają się tylko do tych obszarów.

Poniżej przedstawiono zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii oraz ich powiązanie z celami strategicznymi.

Tabela 1. Zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii

Cele strategiczne	Cele szczegółowe	Kierunki działań
1. BEZPIECZNE I PRZYJAZNE MIEJSCE DO ŻYCIA DLA MIESZKAŃCÓW	1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	1.1.1. Wykonanie zmian w nowym systemie planowania przestrzennego, w tym wdrożenie planu ogólnego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu uporządkowania ładu przestrzennego gminy
	1.2. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny	1.2.1. Modernizacja gminnej infrastruktury drogowej
		1.2.2. Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych
		1.2.3. Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii
		1.2.4. Usprawnienie systemu publicznego transportu zbiorowego
2. ZAANGAŻOWANA I ZINTEGROWANA WSPÓLNOTA MIESZKAŃCÓW	2.1. Wysoka aktywizacja społeczna	2.1.1. Wspieranie inicjatyw lokalnych mieszkańców gminy
		2.1.2. Kreowanie i koordynacja oferty dla młodzieży i seniorów
		2.1.3. Realizacja działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami ³
	2.2. Wysoka integracja społeczna	2.2.1. Przygotowanie kompleksowej oferty integrującej społeczność gminy
	2.3. Nowoczesna opieka i edukacja dzieci i młodzieży	2.3.1. Doskonalenie infrastruktury przedszkolnej i wspieranie rozwoju infrastruktury żłobkowej
		2.3.2. Polepszenie warunków opieki i nauczania w przedszkolach i szkołach podstawowych
		2.3.3. Doskonalenie efektywności i jakości nauczania
	2.4. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom	2.4.1. Wzmacnianie systemu bezpieczeństwa na terenie gminy
		2.4.2. Promocja zdrowego trybu życia
		2.4.3. Rozwój usług i kompetencji cyfrowych

³ Wymogi Ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

	bezpieczeństwa publicznego	2.4.4. Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych
		2.4.5. Rozwój wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
	2.5. Atrakcyjna oferta kulturalna	2.5.1. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja obiektów instytucji kultury
		2.5.2. Przygotowanie kompleksowej oferty kulturalnej gminy
	2.6. Atrakcyjna oferta sportowo-rekreacyjna	2.6.1. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i sportowej
		2.6.2. Przygotowanie kompleksowej oferty rekreacyjno-sportowej gminy
3. ROZWINIĘTE ROLNICTWO I LOKALNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	3.1. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjale lokalnej gospodarki, w tym rolnictwie	3.1.1. Koordynacja działań gminy i jej jednostek organizacyjnych na rzecz rozwoju gospodarczego
		3.1.2. Wspieranie polityki proinwestycyjnej
		3.1.3. Wdrożenie wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców i rolników
4. WZMOCNIONA ODPORNOŚĆ GMINY NA ZMIANY KLIMATYCZNE ORAZ OCHRONA WALORÓW PRZYRODNICZYCH	4.1. Adaptacja do zmian klimatu	4.1.1. Edukacja ekologiczna
		4.1.2. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
		4.1.3. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej
	4.2. Czyste środowisko naturalne	4.2.1. Polepszenie jakości powietrza
		4.2.2. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego
		4.2.3. Budowa oraz rozbudowa zielono-niebieskiej infrastruktury
		4.2.4. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych

• Charakterystyka celów szczegółowych

Poniżej zaprezentowano uzasadnienie wyboru poszczególnych kierunków działań oraz oczekiwane rezultaty planowanych działań w ramach poszczególnych celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

Tabela 2. Tabela celu szczegółowego nr 1.1.

Cel szczegółowy	1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna
Kierunki działań	
1.1.1. Wykonanie zmian w nowym systemie planowania przestrzennego, w tym wdrażanie planu ogólnego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu uporządkowania ładu przestrzennego gminy	
Uzasadnienie wyboru	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	● Gmina Duszniki to typowo rolnicza gmina, położona w zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie szamotulskim, około 40 km na zachód od Poznania. Charakteryzuje się korzystnym położeniem komunikacyjnym, z autostradą A2 przebiegającą przez jej południową część, drogą krajową nr 92 w północnej części oraz drogą wojewódzką nr 306. Dodatkowo, przez obszar gminy przebiega siedemnaście dróg powiatowych. ● Gmina zajmuje powierzchnię około 156 km² i graniczy z gminami: Szamotuły, Kaźmierz, Tarnowo Podgórne, Buk, Opalenica, Kuślin, Lwówek oraz Pniewy. Składa się z dwudziestu miejscowości, zorganizowanych w 17 sołectw i 18 obrębów. ● Przyrodniczo gmina położona jest w dorzeczu rzeki Odry, w regionie wodnym Warty. Główne rzeki to Mogilnica Górna, Mogilnica Wschodnia, Samica Stęszewska i Sama. Na terenie gminy znajdują się dwa małe jeziora: Wilczyńskie o powierzchni 8,5 ha i Niewierskie o powierzchni 3,5 ha. Rzeźba terenu jest falista, z wzniesieniami polodowcowymi. Charakterystyczna jest niska lesistość, sięgająca tylko 6-7% powierzchni gminy. ● Rolnictwo jest podstawową gałęzią gospodarki i ważnym źródłem utrzymania mieszkańców. Użytki rolne zajmują 13 405 ha, co stanowi 86% powierzchni gminy. Spośród nich grunty orne zajmują 11.971 ha, łąki i pastwiska 1.323 ha, a sady 111 ha. Gleby są w dużej mierze dobrej i bardzo dobrej klasy rolniczej, co sprzyja intensywnemu rozwojowi rolnictwa. ● Udział powierzchni gminy objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni gminy ogółem w 2023 roku wyniósł ok. 19,6%, co jest niskim wynikiem. Sytuacja w gminie w całym analizowanym okresie odbiegała w całym okresie na jej niekorzyść od sytuacji notowanej w województwie i kraju, natomiast prezentowała się lepiej niż w powiecie.
Jakie potencjały/szanse	● Możliwość pozyskania kolejnych środków pomocowych (zwłaszcza w obliczu dostępności środków krajowych, środków unijnych

wykorzystuje?	z Krajowego Planu Odbudowy oraz w nowej unijnej perspektywie finansowej 2028-2035) • Obszar 11. Ład i struktura przestrzenna obszaru – dodatnia wartość wskaźnika oraz wzrost dynamiki rozwoju gminy w ramach obszaru • W latach 2013-2023 w gminie oddano do użytku łącznie 673 mieszkania, co w kontekście wartości wskaźnika w zakresie liczby mieszkań w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców, będącego na poziomie niższym niż w powiecie, województwie i kraju, nadal pokazuje duży potencjał do rozwoju tej sytuacji w gminie.
Rezultaty planowanych działań	
• 1.1.1. Wykonanie zmian w nowym systemie planowania przestrzennego, w tym wdrażanie planu ogólnego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu uporządkowania ładu przestrzennego gminy: ○ Poprawa spójności i jakości planowania przestrzennego ○ Integracja planowania przestrzennego z planowaniem społeczno-gospodarczym ○ Zwiększenie atrakcyjności gminy dla turystów i inwestorów ○ Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie bardziej estetycznego i funkcjonalnego otoczenia ○ Rozwój nowej zabudowy i uzupełnienie obecnej zabudowy z zachowaniem przyjętych zasad planowania przestrzennego ○ Zwiększenie pokrycia gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	

Tabela 3. Tabela celu szczegółowego nr 1.2.

Cel szczegółowy	1.2. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny
Kierunki działań	
1.2.1. Modernizacja gminnej infrastruktury drogowej	
1.2.2. Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych	
1.2.3. Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii	
1.2.4. Usprawnienie systemu publicznego transportu zbiorowego	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	● Obszar 10. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) – spadek dynamiki rozwoju gminy w ramach obszaru ● Gmina nie posiada bezpośredniego dostępu do funkcjonującego przystanku kolei, co ogranicza jej dostępność komunikacyjną. Jednak bliskość przystanku w miejscowości Buk umożliwia dotarcie do wielu ośrodków miejskich w przyzwoitym czasie. ● Do deficytów gminy zaliczyć można także: niewystarczającą dostępność ścieżek i dróg rowerowych na terenie gminy. ● Najczęściej zgłaszane przez mieszkańców problemy dotyczyły m.in. stanu dróg i transportu i dostępności komunikacji publicznej.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	● Obszar 10. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) – dodatnia wartość wskaźnika w ramach obszaru ● Zasięg komunikacji samochodem z gminy jest na korzystnym poziomie ze względu na przebiegającą przez obszar gminy autostradę A2. W związku z tym w ciągu w 60 minut możliwe jest dotarcie do węzłów Torzym i Słupca (dobra dostępność komunikacyjna wschód-zachód). Natomiast komunikacja w kierunkach północ-południe jest bardziej ograniczona, choć nadal na przyzwoitym poziomie. ● Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	
● 1.2.1. Modernizacja gminnej infrastruktury drogowej: ○ Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach ○ Zmniejszenie liczby wypadków drogowych ○ Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie bardziej estetycznego i funkcjonalnego otoczenia	

- Zwiększenie atrakcyjności gminy dla turystów i inwestorów
- 1.2.2. Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych:
 - Zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów poprzez wyznaczenie nowych ścieżek rowerowych i chodników
 - Poprawa komfortu korzystania z infrastruktury drogowej przez pieszych i rowerzystów
 - Zwiększenie atrakcyjności gminy dla turystów i inwestorów
 - Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy
- 1.2.3. Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii:
 - Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach dzięki lepszemu oznakowaniu dróg, chodników i ścieżek rowerowych
 - Zmniejszenie liczby wypadków drogowych dzięki lepszemu zarządzaniu ruchem drogowym
 - Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie bardziej estetycznego i funkcjonalnego otoczenia
 - Zwiększenie atrakcyjności gminy dla turystów i inwestorów
- 1.2.4. Usprawnienie i rozwój systemu publicznego transportu zbiorowego:
 - Zwiększenie dostępności transportu publicznego dla mieszkańców i turystów wewnątrz gminy
 - Zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z publicznego transportu zbiorowego
 - Zmniejszenie liczby samochodów na drogach dzięki zwiększeniu liczby osób korzystających z transportu publicznego
 - Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza dzięki lepszemu zarządzaniu ruchem drogowym

Tabela 4. Tabela celu szczegółowego nr 2.1.

Cel szczegółowy	2.1. Wysoka aktywizacja społeczna
Kierunki działań	
2.1.1. Wsparcie inicjatyw lokalnych mieszkańców gminy	
2.1.2. Kreowanie i koordynacja oferty dla młodzieży i seniorów	
2.1.3. Realizacja działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami ⁴	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny- spadek dynamiki rozwoju gminy (sytuacja pogorszyła się). • Największy wzrost udziału mieszkańców nastąpił w grupach 65-69 (wzrost o 219 osób), 70-79 (wzrost o 307 osób) oraz, co niezwykle ważne, w grupie 7-17 (wzrost o 216 osób). Największy spadek liczby mieszkańców zanotowano w grupach 20-24 (spadek o 73 osoby) i 25-34 (spadek o 331 osób). Z kolei najwyższy spadek wyrażony % zanotowano w przypadku grup 25-34 (spadek o 22%) i 20-24 (spadek o 12%). • W 2016 roku nastąpiło zrównanie populacji gminy w wieku 20-24 i 60-64, szczególnie ważnych dla lokalnego rynku pracy. Ta negatywna sytuacja pogłębiała się w kolejnych latach. Nadal liczebnie przeważa grupa starsza nad młodszą, co należy uznać za negatywną sytuację. • W opracowaniu pn. „Prognoza ludności na lata 2023-2060” GUS wskazano, iż grupą, która zyska liczebnie najwięcej, są osoby w wieku 80+, których przybędzie o 123%. • Deficyty wpisujące się w Ustawę z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami
Jakie potencjały wykorzystuje?	• Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy – dodatnia wartość wskaźnika rozwoju gminy w ramach obszaru • W 2023 roku liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wynosiła 43, co jest wartością wyższą o 8 względem 2013 roku. Wartość wskaźnika aktywności obywatelskiej w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców, w zestawieniu z powiatem, województwem i krajem, jest na podobnym poziomie. W związku z

⁴ Wymogi Ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

	powyższym można stwierdzić, iż aktywność obywatelska mieszkańców gminy jest na podobnym poziomie, jak w jednostkach porównawczych. • Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	
• 2.1.1. Wsparcie inicjatyw lokalnych mieszkańców gminy ○ Zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych, sportowych i społecznych, które przyciągną mieszkańców z różnych grup wiekowych i zwiększą poczucie wspólnoty ○ Poprawa zdrowia i samopoczucia mieszkańców poprzez zachęcanie do aktywności fizycznej i społecznej ○ Wzmocnienie więzi międzyludzkich i zwiększenie zaangażowania mieszkańców w życie społeczne • 2.1.2. Kreowanie i koordynacja oferty dla młodzieży i seniorów ○ Zwiększenie liczby zajęć i programów dla młodzieży, które pomogą im rozwijać swoje zainteresowania i umiejętności ○ Poprawa zdrowia i samopoczucia młodzieży poprzez zachęcanie do aktywności fizycznej i społecznej ○ Zwiększenie poczucia wartości i znaczenia młodzieży w lokalnej społeczności • 2.1.3. Realizacja programu zapewniającego dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami ○ Poprawa dostępności dla osób niepełnosprawnych i starszych, co zwiększy ich niezależność i jakość życia ○ Zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych i starszych, co przyczyni się do ich integracji społecznej i ekonomicznej ○ Poprawa dostępności infrastruktury i usług publicznych, co zwiększy atrakcyjność gminy dla mieszkańców i turystów	

Tabela 5. Tabela celu szczegółowego nr 2.2.

Cel szczegółowy	2.2. Wysoka integracja społeczna
Kierunki działań	
2.2.1. Przygotowanie kompleksowej oferty integrującej społeczność gminy	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny - spadek dynamiki rozwoju gminy (sytuacja pogorszyła się) • Największy wzrost udziału mieszkańców nastąpił w grupach 65-69 (wzrost o 219 osób), 70-79 (wzrost o 307 osób) oraz, co niezwykle ważne, w grupie 7-17 (wzrost o 216 osób). Największy spadek liczby mieszkańców zanotowano w grupach 20-24 (spadek o 73 osoby) i 25-34 (spadek o 331 osób). Z kolei najwyższy spadek wyrażony % zanotowano w przypadku grup 25-34 (spadek o 22%) i 20-24 (spadek o 12%). • W 2016 roku nastąpiło zrównanie populacji gminy w wieku 20-24 i 60-64, szczególnie ważnych dla lokalnego rynku pracy. Ta negatywna sytuacja pogłębiała się w kolejnych latach. Nadal liczebnie przeważa grupa starsza nad młodszą, co należy uznać za negatywną sytuację. • W opracowaniu pn. „Prognoza ludności na lata 2023-2060” GUS wskazano, iż grupą, która zyska liczebnie najwięcej, są osoby w wieku 80+, których przybędzie o 123%. • Deficyty wpisujące się w Ustawę z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
Jakie potencjały wykorzystuje?	• Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy – dodatnia wartość wskaźnika rozwoju gminy w ramach obszaru • W 2023 roku liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wynosiła 43, co jest wartością wyższą o 8 względem 2013 roku. Wartość wskaźnika aktywności obywatelskiej w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców, w zestawieniu z powiatem, województwem i krajem, jest na podobnym poziomie. W związku z powyższym można stwierdzić, iż aktywność obywatelska mieszkańców gminy jest na podobnym poziomie, jak w jednostkach porównawczych. • Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	
• 2.2.1. Przygotowanie kompleksowej oferty integrującej społeczność gminy ○ Zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych, sportowych i społecznych, które	

przyciągną mieszkańców z różnych grup wiekowych i zwiększą poczucie wspólnoty

- Poprawa zdrowia i samopoczucia mieszkańców poprzez zachęcanie do aktywności fizycznej i społecznej
- Wzmocnienie więzi międzyludzkich i zwiększenie zaangażowania mieszkańców w życie społeczne

Tabela 6. Tabela celu szczegółowego nr 2.3.

Cel szczegółowy	2.3. Nowoczesna opieka i edukacja dzieci i młodzieży
Kierunki działań	
2.3.1. Doskonalenie infrastruktury przedszkolnej i wspieranie rozwoju infrastruktury żłobkowej	
2.3.2. Polepszenie warunków opieki i nauczania w przedszkolach i szkołach podstawowych	
2.3.3. Doskonalenie efektywności i jakości nauczania	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• „Prognoza ludności na lata 2023–2060” GUS wskazuje, iż w 2030 roku populacja gminy wynosić będzie 9.663 mieszkańców (o 149 osób więcej niż w 2023 roku). Z kolei w 2040 roku, populacja gminy spadnie najprawdopodobniej do liczby 9.625 osób (nadal o 111 osób więcej niż w 2023 roku). Wskazane prognozy są korzystne dla gminy. Zgodnie z prognozami gmina nie powinna się zatem borykać w długim okresie z problemami demograficznymi. Większym problemem może być zmiana struktury wiekowej mieszkańców. Jak wskazano w prognozie, grupą mieszkańców, która skurczy się najbardziej to osoby do 17 roku życia (spadek o 21%). Grupą, która zyska liczebnie najwięcej są osoby w wieku 80+, których przybędzie o 123%. • Wydatki na oświatę i wychowanie w latach 2013-2023 wzrosły o 107% i w 2023 roku wyniosły 18,3 mln zł. Z kolei wzrost subwencji w analogicznym okresie wyniósł zaledwie 49%. Finansowanie z budżetu centralnego nie nadąża za rosnącymi kosztami utrzymania placówek, co drenuje i tak ograniczony budżet gminny, a w długim okresie może prowadzić do nierówności w dostępie do wysokiej jakości edukacji. • Niewystraczająca dostępność form opieki nad dziećmi do lat 3 (np. żłobek lub klub dziecięcy)
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	• Obszar 6. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – dodatnia wartość wskaźnika rozwoju gminy oraz wzrost dynamiki rozwoju gminy (sytuacja poprawiła się). • Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	

- 2.3.1. Doskonalenie infrastruktury przedszkolnej i wspieranie rozwoju infrastruktury żłobkowej
 - Zwiększenie liczby miejsc w przedszkolach
 - Wzrost jakości usług w przedszkolach
 - Zwiększenie dostępności do żłobków i przedszkoli
- 2.3.2. Polepszenie warunków opieki i nauczania w przedszkolach i szkołach podstawowych
 - Poprawa warunków dydaktycznych dla obu stron (nauczycieli i uczniów)
- 2.3.3. Doskonalenie efektywności i jakości nauczania
 - Zwiększenie efektywności nauczania
 - Wzrost jakości nauczania

Tabela 7. Tabela celu szczegółowego nr 2.4.

Cel szczegółowy	2.4. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego
Kierunki działań	
2.4.1. Wzmacnianie systemu bezpieczeństwa na terenie gminy	
2.4.2. Promocja zdrowego trybu życia	
2.4.3. Rozwój usług i kompetencji cyfrowych	
2.4.4. Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych	
2.4.5. Rozwój wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	- Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – spadek dynamiki rozwoju gminy (sytuacja pogorszyła się) - W 2022 roku na 1.000 mieszkańców powiatu dostępnych było zaledwie 1,4 łóżka szpitalnego, co jest wynikiem znacząco niższym od średniej dla województwa wielkopolskiego (3,8 łóżka) i kraju (4,3). Podobnie prezentowała się sytuacja w zakresie liczby lekarzy i dentystów. Niska dostępność lekarzy w gminie, wpłynęła negatywnie na liczbę porad lekarskich notowanych w gminie w całym okresie – notowano znacznie niższe wartości wskaźnika niż w jednostkach porównawczych. Niewystarczająca dostępność lekarzy specjalistów.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	- Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – dodatnia wartość wskaźnika w ramach obszaru. - Gmina jest spokojnym, bezpiecznym miejscem do życia. - Liczba osób korzystających z usług środowiskowej pomocy społecznej w gminie systematycznie spada. W 2013 roku było to 596 osób, natomiast w 2023 roku już tylko 140 osób. Spadek w analizowanym okresie wyniósł -456 osób, czyli -76%. - Z danych powiatowych wynika, że w latach 2013-2023 liczba przestępstw przeciwko mieniu na 10 tys. mieszkańców spadła o 27%, a zakresie przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu na 10 tys. mieszkańców spadła o 62%. W obu przypadkach wartości wskaźników były na znacznie niższych poziomach niż w województwie i kraju.

	• Zmiany zachodzące w społeczeństwie po epidemii COVID-19, m.in. w zakresie pracy zdalnej, ucieczki z dużych ośrodków miejskich, powinny zostać wykorzystane do stymulowania jej rozwoju, w szczególności wśród młodych mieszkańców. • Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań.
Rezultaty planowanych działań	
• 2.4.1. Wzmacnianie systemu bezpieczeństwa na terenie gminy: ○ Zwiększenie dostępu do pomocy i wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, co pozwoli na lepsze zaspokojenie ich potrzeb i funkcjonowanie w społeczeństwie ○ Zwiększenie skali i form wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • 2.4.2. Promocja zdrowego trybu życia: ○ Zwiększenie świadomości mieszkańców na temat zdrowego stylu życia. ○ Mieszkańcy będą mieli dostęp do informacji na temat zdrowego odżywiania i aktywności fizycznej. ○ Zmniejszenie liczby osób chorujących na choroby związane z niezdrowym stylem życia ○ Poprawa stanu zdrowia mieszkańców • 2.4.3. Rozwój usług i kompetencji cyfrowych: ○ Mieszkańcy będą mieli dostęp do nowoczesnych usług cyfrowych. ○ Zwiększenie liczby osób korzystających z usług cyfrowych ○ Zwiększenie kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy • 2.4.4. Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych: ○ Mieszkańcy będą mieli dostęp do nowoczesnych usług społecznych. ○ Zwiększenie liczby osób korzystających z usług społecznych w oparciu o diagnozę potrzeb ○ Zwiększenie dostępności usług społecznych dla mieszkańców • 2.4.5. Rozwój wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym: ○ Poprawa bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy ○ Zmniejszenie liczby przestępstw na terenie gminy ○ Zwiększenie liczby osób, które będą zgłaszać przestępstwa i wykroczenia	

Tabela 8. Tabela celu szczegółowego nr 2.5.

Cel szczegółowy	2.5. Atrakcyjna oferta kulturalna
Kierunki działań	
2.5.1. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja obiektów instytucji kultury	
2.5.2. Przygotowanie kompleksowej oferty kulturalnej gminy	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	● Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny- spadek dynamiki rozwoju gminy w tym obszarze (sytuacja pogorszyła się). ● Największy wzrost udziału mieszkańców nastąpił w grupach 65-69 (wzrost o 219 osób), 70-79 (wzrost o 307 osób) oraz co niezwykle ważne w grupie 7-17 (wzrost o 216 osób). Największy spadek liczby mieszkańców zanotowano w grupach 20-24 (spadek o 73 osoby) i 25-34 (spadek o 331 osób). Z kolei najwyższy spadek wyrażony % zanotowano w przypadku grup 25-34 (spadek o 22%) i 20-24 (spadek o 12%). ● W opracowaniu pn. „Prognoza ludności na lata 2023-2060” GUS wskazano, iż w 2030 roku populacja gminy wynosić będzie 9.663 mieszkańców (o 149 osób więcej niż w 2023 roku). Z kolei w 2040 roku, populacja gminy spadnie najprawdopodobniej do liczby 9.625 osób (nadal o 111 osób mniej niż w 2023 roku).
Jakie potencjały wykorzystuje?	● Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny- dodatnia wartość wskaźnika w ramach obszaru ● Wydatki ogółem z budżetu JST na kulturę i dziedzictwo narodowe osiągnęły w 2023 roku 2,3 mln zł, co daje wydatki rzędu ok. 247 zł na 1 mieszkańca. Jest to wysoka wartość wskaźnika. ● W 2023 roku liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wynosiła 43, co jest wartością wyższą o 8 względem 2013 roku. Wartość wskaźnika aktywności obywatelskiej w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców, w zestawieniu z powiatem, województwem i krajem, jest na podobnym poziomie. W związku z powyższym można stwierdzić, iż aktywność obywatelska mieszkańców gminy jest na podobnym poziomie, jak w jednostkach porównawczych. ● Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	

- 2.5.1. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja obiektów instytucji kultury
 - Zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych, które przyciągną mieszkańców z różnych grup wiekowych i zwiększą poczucie wspólnoty
 - Wzmocnienie więzi międzyludzkich i zwiększenie zaangażowania mieszkańców w życie społeczne
- 2.5.2. Przygotowanie kompleksowej oferty kulturalnej gminy
 - Zwiększenie liczby miejsc, w których mieszkańcy mogą aktywnie spędzać czas wolny
 - Zwiększenie liczby osób korzystających z oferty kulturalnej

Tabela 9. Tabela celu szczegółowego nr 2.6.

Cel szczegółowy	2.6. Atrakcyjna oferta sportowo-rekreacyjna
Kierunki działań	
2.6.1. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i sportowej	
2.6.2. Przygotowanie kompleksowej oferty rekreacyjno-sportowej gminy	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	● Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny- spadek dynamiki rozwoju gminy w tym obszarze (sytuacja pogorszyła się) ● Największy wzrost udziału mieszkańców nastąpił w grupach 65-69 (wzrost o 219 osób), 70-79 (wzrost o 307 osób) oraz co niezwykle ważne w grupie 7-17 (wzrost o 216 osób). Największy spadek liczby mieszkańców zanotowano w grupach 20-24 (spadek o 73 osoby) i 25-34 (spadek o 331 osób). Z kolei najwyższy spadek wyrażony % zanotowano w przypadku grup 25-34 (spadek o 22%) i 20-24 (spadek o 12%). ● W opracowaniu pn. „Prognoza ludności na lata 2023-2060” GUS wskazano, iż w 2030 roku populacja gminy wynosić będzie 9.663 mieszkańców (o 149 osób więcej niż w 2023 roku). Z kolei w 2040 roku, populacja gminy spadnie najprawdopodobniej do liczby 9.625 osób (nadal o 111 osób więcej niż w 2023 roku).
Jakie potencjały wykorzystuje?	● Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny- wzrost dynamiki rozwoju gminy w tym obszarze (sytuacja poprawiła się) ● Walory naturalne (przyroda, cisza) oraz funkcjonalność (usługi, edukacja, sport), kameralny charakter społeczności, poczucie bezpieczeństwa i dobra lokalizacja komunikacyjna dopełniają obraz gminy jako miejsca do harmonijnego życia. ● Mieszkańcy szczególnie cenią walory naturalne gminy – przyrodę, czyste środowisko i tereny zielone – oraz spokój i kameralny charakter miejscowości. Doceniana jest także dostępność usług handlowych i rzemieślniczych, rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna, lokalna baza edukacyjna i opiekuńcza, a także silne więzi społeczne i poczucie bezpieczeństwa. ● W 2023 roku liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wynosiła 43, co jest wartością wyższą o 8 względem 2013 roku. Wartość wskaźnika aktywności obywatelskiej w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców, w zestawieniu z powiatem, województwem i krajem, jest na podobnym poziomie. W związku z

	powyższym można stwierdzić, iż aktywność obywatelska mieszkańców gminy jest na podobnym poziomie, jak w jednostkach porównawczych. - Wydatki gminy na kulturę fizyczną, sport i rekreację znacząco fluktuowały przyjmując najniższą wartość w 2017 roku w kwocie ok. 300 tys. zł oraz najwyższą wartość w 2023 roku z kwotą ok. 5,6 mln zł. Wartość ta daje wydatki rzędu ok. 588 zł na 1 mieszkańca, co należy uznać za bardzo wysoką wartość. - Istotną kwestią jest zauważalny rozwój turystyki w kraju. - Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	
2.6.1. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i sportowej - Wzrost poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy - Zwiększenie liczby miejsc, w których mieszkańcy mogą aktywnie spędzać czas wolny - Zwiększenie liczby osób korzystających z oferty sportowo-rekreacyjnej gminy - Poprawa zdrowia i samopoczucia mieszkańców poprzez zachęcanie do aktywności fizycznej i społecznej 2.6.2. Przygotowanie kompleksowej oferty rekreacyjno-sportowej gminy - Zwiększenie liczby wydarzeń sportowych i społecznych, które przyciągną mieszkańców z różnych grup wiekowych i zwiększą poczucie wspólnoty - Zwiększenie liczby zajęć i programów, w tym dla młodzieży, które pomogą rozwijać zainteresowania i umiejętności - Poprawa zdrowia i samopoczucia mieszkańców poprzez zachęcanie do aktywności fizycznej i społecznej	

Tabela 10. Tabela celu szczegółowego nr 3.1.

Cel szczegółowy	3.1. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjale lokalnej gospodarki, w tym rolnictwie
Kierunki działań	
3.1.1. Koordynacja działań gminy i jej jednostek organizacyjnych na rzecz rozwoju gospodarczego	
3.1.2. Wspieranie polityki proinwestycyjnej	
3.1.3. Wdrożenie wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców i rolników	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	• Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki oraz Obszar 3. Sytuacja materialna mieszkańców – spadek dynamiki rozwoju obszaru (sytuacja pogorszyła się) • Udział ludności w wieku produkcyjnym do ludności ogółem zmniejszył się z wartości 64,5% w 2013 roku do 59,5% w 2023 roku. Tak duża zmiana może prowadzić do problemów z finansowaniem usług publicznych oraz ograniczać potencjał gospodarczy gminy. • Udział ludności w wieku produkcyjnym do ludności ogółem zmniejszył się z wartości 64,5% w 2013 roku do 59,5% w 2023 roku. Tak duża zmiana może prowadzić do problemów z finansowaniem usług publicznych oraz ograniczać potencjał gospodarczy gminy. • Emeryci, stanowiący drugą najliczniejszą grupę podatników w gminie (26,2%), odpowiadają za „wypracowanie” jedynie 19% dochodów w gminie, co świadczy o niskich świadczeniach emerytalnych. Fakt ten będzie znacznie ograniczał w przyszłości zdolność do generowania większych wpływów podatkowych przez gminę, biorąc także pod uwagę negatywną sytuację demograficzną i starzenie się społeczeństwa. • Brak bezpośredniego dostępu do kolei w gminie jest słabością i ogranicza potencjał jej dalszego rozwoju.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	• Obszar 2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej – wzrost dynamiki rozwoju gminy w ramach obszaru (sytuacja poprawiła się). • Dodatnie wartości wskaźników syntetycznych dla Obszaru 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki, Obszaru 2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej oraz Obszaru 3. Sytuacja materialna mieszkańców.

	• Rolnictwo jest podstawową gałęzią gospodarki i ważnym źródłem utrzymania mieszkańców. Użytki rolne zajmują 13 405 ha, co stanowi 86% powierzchni gminy. Spośród nich grunty orne zajmują 11.971 ha, łąki i pastwiska 1.323 ha, a sady 111 ha. Gleby są w dużej mierze dobrej i bardzo dobrej klasy rolniczej, co sprzyja intensywnemu rozwojowi rolnictwa. • Stan gospodarki Gminy Duszniki charakteryzuje się zróżnicowaną i dynamicznie rozwijającą się strukturą, opartą na silnych sektorach handlu (gdzie liczba podmiotów osiągnęła 221) i budownictwa (które odnotowało wzrost ze 128 do 207 firm), a jednocześnie wykazującą tendencję do dywersyfikacji w kierunku usług profesjonalnych i przetwórstwa przemysłowego, co świadczy o ożywieniu inwestycyjnym i potencjale dalszego rozwoju. • Stopa bezrobocia od 2017 roku jest zbliżona do poziomu notowanego w województwie i niższym niż w kraju. W oparciu o powyższe dane wnioskować można, że w Gminie Duszniki bezrobocie nie stanowi znaczącego problemu rozwojowego gminy. • Obszar przedsiębiorczości w gminie rozwija się znacznie szybciej niż w powiecie, województwie i kraju jednak sam poziom przedsiębiorczości jest na niższym poziomie, co jest jednak typowe dla gmin wiejskich. • „Najsilniejszą” grupą podatników w gminie są osoby prowadzące działalność gospodarczą - udział ich dochodów jest ponad dwukrotnie większy od ich udziału w grupie wszystkich podatników. • Najwyższą zaliczkę na podatek odprowadzają osoby prowadzące działalność gospodarczą w średniej kwocie ponad 11 tys. zł. Grupa ta zanotowała ponadto najwyższą dynamikę zmian w analizowanym okresie wynoszącą 90%. Podkreślić jednak należy, iż jest to grupa ilościowo znacznie mniejsza od grupy osób osiągających dochody ze stosunku pracy. Liczba podatników z działalności gospodarczej wynosiła w 2022 roku 438, natomiast liczba podatników ze stosunku pracy wynosiła 3.090, co stanowi ok. 14% liczby podatników ze stosunku pracy. • Konieczne jest wykorzystanie lokalnego potencjału do stymulowania bodźców rozwojowych w zakresie przedsiębiorczości, szczególnie wśród osób młodych. • Zmiany zachodzące w społeczeństwie po epidemii COVID-19, m.in. w zakresie pracy zdalnej, ucieczki z dużych ośrodków miejskich, powinny zostać wykorzystane do stymulowania jej rozwoju, w szczególności wśród młodych mieszkańców.
--	---

	• Prawie 97% podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób. Te podmioty w głównej mierze stanowią o sile gospodarczej gminy. Na jej terenie funkcjonuje niewiele podmiotów zatrudniających więcej niż 9 osób (zaledwie 32 firmy). Warto jednak wskazać na stabilność funkcjonowania tych podmiotów – ich liczba w analizowanym okresie nie zmieniła się, pomimo niestabilnej sytuacji gospodarczej. Z kolei liczba mikroprzedsiębiorstw wzrosła o 216 podmiotów. • Zasięg komunikacji samochodem z gminy jest na korzystnym poziomie ze względu na przebiegającą przez obszar gminy autostradę A2. W związku z tym w ciągu w 60 minut możliwe jest dotarcie do węzłów Torzym i Słupca (dobra dostępność komunikacyjna wschód-zachód). Natomiast komunikacja w kierunkach północ-południe jest bardziej ograniczona, choć nadal na przyzwoitym poziomie.
Rezultaty planowanych działań	
• 3.1.1. Koordynacja działań gminy i jej jednostek organizacyjnych na rzecz rozwoju gospodarczego ○ Zwiększenie liczby lokalnych firm i przedsiębiorstw ○ Wzrost jakości usług oferowanych przez lokalne firmy ○ Zwiększenie konkurencyjności lokalnych firm na rynku ○ Zwiększenie zatrudnienia w gminie ○ Wzrost dochodów gminy z podatków od lokalnych firm • 3.1.2. Wspieranie polityki proinwestycyjnej ○ Wzrost poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy opartego na potencjale lokalnego biznesu ○ Zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie ○ Wzrost dochodów własnych gminy (w szczególności podatek od nieruchomości, udział w PIT oraz udział CIT) ○ Zwiększenie liczby inwestycji w gminie ○ Poprawa infrastruktury gminnej • 3.1.3. Wdrożenie wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców i rolników ○ Zwiększenie świadomości mieszkańców na temat lokalnych produktów i usług ○ Zwiększenie sprzedaży lokalnych produktów i usług ○ Wzrost zainteresowania turystów lokalnymi produktami i usługami	

Tabela 11. Tabela celu szczegółowego nr 4.1.

Cel szczegółowy	4.1. Adaptacja do zmian klimatu
Kierunki działań	
4.1.1. Edukacja ekologiczna	
4.1.2. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	
4.1.3. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	
Uzasadnienie wyboru	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze spadek dynamiki rozwoju w ramach obszaru (sytuacja pogorszyła się).
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	- Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze – dodatnia wartość wskaźnika w ramach obszaru - Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	
4.1.1. Edukacja ekologiczna - Podniesienie świadomości i wiedzy na temat ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju - Kształtowanie postaw i zachowań proekologicznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych - Promowanie dobrych praktyk i inicjatyw ekologicznych w społecznościach lokalnych - Wspieranie aktywności i zaangażowania obywatelskiego na rzecz środowiska 4.1.2. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii - Zmniejszenie uzależnienia od paliw kopalnych i importu energii - Zmniejszenie zużycia drewna i węgla jako paliw opałowych, ograniczenie emisji pyłów i zanieczyszczeń powietrza - Obniżenie kosztów produkcji i dystrybucji energii - Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i stabilności sieci - Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza, ochrona klimatu i środowiska - Zmniejszenie zapotrzebowania na energię i kosztów jej zużycia - Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza, ochrona klimatu i środowiska 4.1.3. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej - Poprawa warunków termicznych i jakości powietrza wewnątrz budynków, podniesienie komfortu i zdrowia użytkowników	

- Zwiększenie wartości i atrakcyjności budynków, podniesienie standardu i prestiżu usług publicznych

Tabela 12. Tabela celu szczegółowego nr 4.2

Cel szczegółowy	4.2. Czyste środowisko naturalne
Kierunki działań	
4.2.1. Polepszenie jakości powietrza	
4.2.2. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego	
4.2.3. Budowa oraz rozbudowa zielono-niebieskiej infrastruktury	
4.2.4. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych	
Uzasadnienie wyboru	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze spadek dynamiki rozwoju w ramach obszaru (sytuacja pogorszyła się).
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	- Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze – dodatnia wartość wskaźnika w ramach obszaru - W 2022 roku 72% mieszkańców korzystało z sieci kanalizacyjnej, co pozwoliło zanotować wzrost wartości wskaźnika o 65% względem 2013 roku. - Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	
4.2.1. Poprawa jakości powietrza - Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń atmosferycznych - Poprawa stanu zdrowia ludzi i zwierząt, zmniejszenie ryzyka chorób układu oddechowego, sercowo-naczyniowego i nowotworów - Ochrona warstwy ozonowej i klimatu 4.2.2. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego - Zapewnienie utrzymania dostępu do czystej i bezpiecznej wody pitnej i sanitarnej - Ograniczenie zużycia wody i strat w jej dystrybucji - Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych, ochrona zasobów wodnych - Zmniejszenie ryzyka powodzi, suszy, a przez to erozji gleby 4.2.3. Budowa oraz rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury	

- Zwiększenie różnorodności biologicznej i ochrona ekosystemów
- Poprawa estetyki i atrakcyjności przestrzeni publicznej
- Łagodzenie skutków zmian klimatu, takich jak podwyższenie temperatury, susza, powódzie, zanieczyszczenie powietrza
- 4.2.4. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych
 - Odtworzenie siedlisk wodnych i nadwodnych (np. mokradeł, rzek, jezior)
 - Zwiększenie bioróżnorodności – powrót ryb, płazów, ptaków wodnych i roślin
 - Mniejsza liczba zakwitów sinic dzięki zmniejszeniu eutrofizacji (ograniczenie dopływu azotu i fosforu)
 - Mniejsze ryzyko chorób przenoszonych przez wodę
 - Możliwość bezpieczniejszego korzystania z kąpielisk i rekreacji wodnej

• Projekty kluczowe

We wcześniejszych częściach niniejszego rozdziału zostały zaprezentowane: wizja rozwoju gminy, a następnie cele strategiczne i szczegółowe oraz kierunki działań, których realizacja powinna doprowadzić do osiągnięcia stanu docelowego rozwoju gminy, określonego w wizji.

Oczywistym jest, że realizacja różnych przedsięwzięć w różnym stopniu przyczynia się osiągnięcia założonych celów. W planowaniu, a następnie zarządzaniu strategicznym, sprawdza się tzw. reguła Pareto, mówiąca o tym, że 20% nakładów i wysiłków odpowiada za 80% osiąganych efektów. Jej istotą jest znalezienie tych 20% najważniejszych zamierzeń, które decydują o sukcesie.

W przypadku sporządzania niniejszej strategii zastosowanie powyższej reguły polega na **identyfikacji i wyborze najważniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych i/lub nieinwestycyjnych - projektów kluczowych**, które stanowią swoiste „kamienie milowe”. Wynikają one z kierunków działań i w głównej mierze powinny doprowadzić do realizacji celów strategicznych, a w konsekwencji do osiągnięcia docelowej wizji rozwoju gminy. Mogą to być pojedyncze przedsięwzięcia inwestycyjne lub nieinwestycyjne, wpisujące się w kierunki działań albo kilka powiązanych ze sobą, uzupełniających się przedsięwzięć, stanowiących wiązkę przedsięwzięć (projektów). Takie autorskie podejście pozwala na **skoncentrowanie zasobów i wysiłków** gminy na najistotniejszych zagadnieniach, których wykonanie w największym stopniu przyczyni się do zaspokojenia potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej.

Poniżej przedstawiony został pakiet **projektów kluczowych**:

[Poprawa stanu obiektów oświaty](#)

Głównym celem projektu jest budowa, remont, przebudowa i modernizacja infrastruktury oświatowej (szkoły, przedszkola, żłobki), co ma zwiększyć komfort i bezpieczeństwo uczniów i nauczycieli, a także dostosować placówki oświatowe do potrzeb nowoczesnej edukacji. Cel obejmuje również stworzenie przestrzeni do praktycznej nauki, projektów i rozwijania kompetencji społecznych. Kluczowe jest także poprawienie jakości oferty dydaktycznej, wspieranie i szkolenie nauczycieli. Realizacja założonego celu wpłynie również na poprawę jakości usług publicznych i atrakcyjności gminy dla młodych ludzi.

[Rozwój edukacji przedszkolnej i opieki nad dziećmi do lat 3](#)

Celem projektu jest zapewnienie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i opieki nad dziećmi do lat 3 dla wszystkich mieszkańców gminy poprzez rozwój infrastruktury oraz zwiększenie liczby miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego i żłobkowego.

W związku z brakiem pomieszczeń w szkołach szczególnie w Szkole Podstawowej w Grzebienisku na swobodne rozmieszczenie uczących się dzieci i zapewnieniem odpowiedniej opieki dzieciom w istniejącym oddziale przedszkolnym oraz brakiem instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3, planuje się budowę publicznego przedszkola z oddziałem żłobkowym lub remont i rozbudowę istniejących budynków szkoły. Projekt obejmuje stworzenie nowoczesnych sal dydaktycznych, zaplecza socjalnego i sanitarnego, placu zabaw oraz wyposażenie w pomoce dydaktyczne.

Zakładane efekty / rezultaty:

- powstanie nowych miejsc w przedszkolu i żłobku
- zwolnienie miejsca w pomieszczeniach szkolnych, które zapewnią edukację dzieciom w klasach I-VIII

- zapewnienie dostępu do opieki dla dzieci do lat 3
- zwiększenie aktywności zawodowej rodziców
- poprawa jakości usług publicznych i atrakcyjności gminy dla młodych rodzin.

Projekt dotyczy obiektów:

- Grzebienisko, ul. Szkolna 16, 16A - szkoła podstawowa
- Grzebienisko, ul. Bukowska 2 - przedszkole
- Duszniki, ul. Broniewskiego 1, 2, 3 - przedszkole, szkoła podstawowa
- Sędzinko ul. Szkolna 9, 5 - przedszkole, szkoła podstawowa
- Podrzewie, ul. Dusznicka 22 - przedszkole, szkoła podstawowa
- Duszniki, ul. Kolejowa 7A – przedszkole
- Sękowo, ul. Szkolna 23 – przedszkole.

Budowa i wdrożenie rozwiązań systemowych w obszarze doradztwa zawodowego dla uczniów szkół

Celem projektu jest zbudowanie w gminie podstaw rozwiązań systemowych niezbędnych do realizacji celów doradztwa zawodowego, w tym racjonalizacji decyzji zawodowych młodzieży.

Aktywizacja dzieci i młodzieży

Celem projektu jest aktywizacja społeczna dzieci i młodzieży, zwłaszcza z obszarów wiejskich, służąca kształtowaniu aspiracji rozwojowych. Projekt może być realizowany w formie pakietu zajęć adresowanego dla młodzieży starszych klas szkół podstawowych (w miarę możliwości rozszerzany także na grupy młodsze), w formie popołudniowych zajęć.

Aktywność fizyczna receptą na choroby cywilizacyjne

Celem projektu jest poprawa stanu zdrowia mieszkańców (dzieci i młodzieży) regionu i zapobieganie chorobom cywilizacyjnym poprzez organizację różnych form aktywności fizycznej. Stworzona zostanie sieć animatorów/trenerów, prowadzących zajęcia rekreacyjno-sportowe dla młodzieży szkolnej. Zakłada się powstanie grup dedykowanych dla poszczególnych poziomów aktywności fizycznej: podstawowa (dla niećwiczących) amatorzy, wyczynowcy.

Realizacja i koordynacja działań z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia

Działania realizowane w ramach projektu będą miały na celu skoordynowanie i stymulację współpracy różnych podmiotów w zakresie rozwoju profilaktyki zdrowotnej i promocji zachowań prozdrowotnych wśród mieszkańców gminy. Głównym celem podejmowanych działań jest upowszechnienie profilaktyki zdrowotnej oraz poprawa jakości życia społeczeństwa poprzez wykształcenie świadomości osobistej odpowiedzialności obywateli za własne zdrowie.

Koordynacja pomocy społecznej, opieki, integracji społecznej oraz rozwoju ekonomii społecznej

Celem projektu będzie gromadzenie i upowszechnianie danych służących kreowaniu optymalnej polityki społecznej. Analizy mogą być wykorzystane m.in. w ramach monitorowania istotnych obszarów dla pomocy i integracji społecznej, w ramach opracowywanych kryteriów dla przygotowywanych konkursów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. Kolejnym celem projektu jest rozwój potencjału sektora ekonomii społecznej i zwiększenie jego udziału w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy.

Rozwój Gminy Duszniki poprzez kulturę

Celem projektu jest utrzymanie remonty obiektów oraz wsparcie podmiotów realizujących wydarzenia kulturalne na terenie gminy. Dzięki wsparciu atrakcyjne imprezy będą miały szansę jeszcze bardziej się rozwinąć i stać się dla odbiorców atrakcjami.

Projekt dotyczy obiektów:

- Duszniki, ul. Jana Pawła II 8, 10, 10 - Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
- Grzebienisko, ul. Szkolna 8B - Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury.

Gmina Duszniki atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pracy

Projekt ma na celu wypracowanie i wdrożenie systemu zachęt dla mieszkańców odpowiedzią na obserwowane wyzwania demograficzne oraz zapotrzebowanie. W szczególności chodzi o osoby młode z wyższym wykształceniem charakteryzujące się najwyższym współczynnikiem aktywności zawodowej.

Wzmocnienie potencjału systemu ochrony środowiska i przyrody

Projekt w swoim zakresie obejmuje działania proekologiczne i prośrodowiskowe oraz organizacyjne w stosunku do obszarów i obiektów objętych systemem ochrony przyrody. Ma na celu ochronę przyrody oraz rozwój edukacji ekologicznej (dotyczy także edukacji ekologicznej realizowanej poza obszarami chronionymi).

Rolnicza Przestrzeń Produkcyjna

Celem projektu jest szczegółowa identyfikacja zasobu rolniczej przestrzeni produkcyjnej, kluczowej dla prowadzenia działalności rolniczej, dla zapewnienia racjonalnej polityki przestrzennej. Niezależnie od prawnej ochrony gruntów najwyższych klas bonitacyjnych, niezbędna jest kompleksowa ocena rozmieszczenia najcenniejszego zasobu, co pozwoli na racjonalną gospodarkę gruntami, w tym także ułatwi przekształcanie na cele pozarolnicze gruntów wysokich klas, ale o niskiej przydatności wynikającej z innych uwarunkowań lub niezbędnych dla realizacji funkcji społeczno-gospodarczych.

Kształtowanie ładu przestrzennego w gminie

Projekt ma na celu poprawę ładu przestrzennego i przeciwdziałanie negatywnym zmianom w tym zakresie poprzez ustalenie zasad kształtowania zabudowy, edukację społeczeństwa na temat ładu przestrzennego.

Optimalizacja zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej, modernizacja systemów grzewczych oraz kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej

Projekt ma na celu optymalizację zużycia energii na wszystkich obiektach należących do gminy, w tym termomodernizację budynków.

Dotyczy obiektów:

- Grzebienisko, ul. Szkolna 16, 16A - szkoła podstawowa
- Grzebienisko, ul. Bukowska 2 - przedszkole
- Duszniki, ul. Broniewskiego 1, 2, 3, 3A, 3B - przedszkole, szkoła podstawowa
- Sędzinko, ul. Szkolna 9, 5 - przedszkole, szkoła podstawowa
- Podrzewie, ul. Dusznicka 22 - przedszkole, szkoła podstawowa
- Duszniki, ul. Kolejowa 7A - przedszkole
- Duszniki, ul. Jana Pawła II 8, 10, 10A, 10B - Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
- Grzebienisko, ul. Szkolna 8, 8A, 8B - świetlica wiejska, OSP, Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury

- Duszniki, ul. Sportowa 1 – budynek Urzędu Gminy
- Duszniki, ul. Szamotulska 16, 17 - budynek KZB Duszniki, budynek Urzędu Gminy
- Duszniki, ul. Sportowa 2
- Mieściska 5 - świetlica wiejska
- Młynkowo 9 - świetlica wiejska
- Podrzewie, ul. Stawna 3 - świetlica wiejska
- Podrzewie, ul. Długa 41 - budynek OSP
- Sękowo, ul. Szkolna 3A - budynek OSP
- Chełminko 20B - świetlica wiejska
- Niewierz, ul. Długa 2A - świetlica wiejska, OSP
- Sędzinko, ul. Szkolna 3 - świetlica wiejska, OSP
- Wilkowo, ul. Lipowa 4 - świetlica wiejska, OSP
- Sękowo, ul. Szkolna 23 – przedszkole.

Opieka i rewitalizacja zabytków zlokalizowanych na terenie gminy

Celem projektu jest zachowanie dziedzictwa i kulturowego na terenie gminy poprzez zachowanie, odnowę, przywracanie, eksponowanie przestrzeni i obiektów istotnych dla kształtowania tożsamości narodowej. Nastąpi wsparcie prac konserwatorskich, restauratorskich i robot budowlanych prowadzonych przy obiektach zabytkowych położonych na terenie gminy.

Projekt dotyczy obiektów:

- Sękowo, ul. Lipowa 32 – świetlica wiejska/mieszkania komunalne (stary pałac)
- Duszniki, ul. Jana Pawła II 8, 10, 10A - Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
- Duszniki, ul. Szamotulska 12 - kościół poewangelicki
- Wierzeja, ul. Stawna 1 - stara strażnica
- Wilkowo, ul. Lipowa - stara strażnica
- Sękowo, ul. Szkolna 23 - szkoła wraz budynkami przyległymi
- Podrzewie, ul. Dusznicka 22 - przedszkole, szkoła
- Grodziszczko 6 - świetlica wiejska/mieszkania komunalne
- Duszniki, ul. Jana Pawła II 23 - budynek starej poczty, obecnie mieszkania komunalne.

Budowa oraz modernizacja obiektów infrastruktury rekreacyjnej i sportowej

Projekt ma na celu poprawę stanu infrastruktury sportowej i rekreacyjnej budowę nowych obiektów oraz przebudowę, modernizację i remonty sal gimnastycznych, boisk, urządzeń lekkoatletycznych i innych przyszłych obiektów w sportowych.

Projekt dotyczy obiektów:

- Grzebienisko, ul. Szkolna 16, 16A - boisko przy szkole
- Duszniki, ul. Broniewskiego 3A, 3B - sala sportowa, kompleks sportowy Orlik
- Duszniki, ul. Sportowa 2 - sala sportowa
- Grzebienisko, ul. Parkowa - boisko trawiaste
- Podrzewie, ul. Sportowa - boisko trawiaste wraz z zapleczem szatniowym
- Sękowo, ul. Lipowa - boisko trawiaste wraz z zapleczem szatniowym.

Budowa i rozbudowa systemu dróg rowerowych

Celem projektu jest zapewnienie bezpieczeństwa niechronionym użytkownikom ruchu drogowego poprzez separację ruchu rowerowego i pieszo-rowerowego od ruchu pojazdów samochodowych, ze szczególnym uwzględnieniem dojazdu dzieci do szkół oraz zapewnienie spójności istniejącej sieci dróg rowerowych.

Dotyczy:

- Duszniki, ul. Polna

Poprawa stanu dróg i oświetlenia drogowego, poprawa bezpieczeństwa oraz likwidacja miejsc niebezpiecznych na drogach gminnych

Celem projektu jest poprawa stanu technicznego dróg gminnych i ich oświetlenia oraz poprawa bezpieczeństwa, która wpłynie bezpośrednio na ograniczenie liczby zdarzeń drogowych (kolizje i wypadki) ze szczególnym uwzględnieniem niechronionych uczestników ruchu drogowego poprzez: przebudowę i modernizację dróg w tym niebezpiecznych skrzyżowań, doświetlenie przejść dla pieszych, uspokojenie ruchu w obszarach zabudowanych.

Dotyczy:

- Brzoza DG nr 263532P, 263533P
- Ceradz Dolny DG nr 263539P, ul. Parkowa; ul. Polna; ul. Wierzbowa
- Chełminko DG nr 263513P
- Duszniki, ul. Wiosenna, ul. Słoneczna, ul. Grabowa, DG 263529P ul. Polna, ul. Jaśminowa, ul. Graniczna, ul. Wierzbowa, ul. Powstańców Wielkopolskich działka ewidencyjna nr 607
- Grzebienisko DG nr 263524P, ul. Parkowa; DG 263526P i 263525P ul. Miodowa; ul. Boczna; ul. Huby
- Kunowo DG 263520P, 263521P
- Mieściska DG 263522P, 263523P; ul. Spokojna, ul. Topolowa (granica obrębu)
- Niewierz DG 263515P, ul. Parkowa i ul. Leśna; DG 263516P ul. Wierzbowa
- Podrzewie DG 263512P, ul. Wybudowanie; ul. Polna; ul. Łąkowa
- Sędzinko DG 263535P, ul. Leśna, ul. Topolowa; ul. Polna
- Sędziny DG 390523P, ul. Niegolewska
- Sękowo DG 263509P, ul. Leśna, ul. Magnoliowa, DG 258014P ul. Wiśniowa; DG263507P ul. Polna
- Wierzeja, ul. Kasztanowa
- Zakrzewko, droga relacji Duszniki – Zakrzewko
- Zalesie DG 390523P, 263536P.

Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sprzyjającej uprawianiu turystyki

Projekt zakłada budowę, rozbudowę, modernizację infrastruktury sprzyjającej uprawianiu turystyki aktywnej:

- Duszniki, ul. Kolejowa/Jana Pawła II - planowana budowa pumtracku, skateparku
- Duszniki, ul. Sportowa - kompleks sportowy
- Duszniki, ul. Szamotulska/Powstańców Wlkp. - skwer rekreacyjny

Budowa i rozbudowa rozwój sieci kanalizacji sanitarnej

Projekt zakłada budowę, rozbudowę, modernizację infrastruktury kanalizacyjnej.

Dotyczy:

- Brzoza, wzdłuż DP 1893 P Wilkowo-Niepruszewo oraz wzdłuż DP1892 P Ceradz Dolny - Wysoczka
- Grodziszczko, wzdłuż DP 1893 P Wilkowo-Niepruszewo
- Wilkowo, wzdłuż DP 1893 P Wilkowo-Niepruszewo oraz 1870 P Kaźmierz-Buk
- Sędzinko, ul. Wilkowska, Bukowska, Szkolna, Wiśniowa, Sportowa, Piłkarska, Polna, Wspólna, Rieczna, Sokólskich, Topolowa, Leśna, Klonowa, Bzowa, Długa, Klonowa, Świerkowa, Boczna, Okrężna
- Sędziny, ul. Czereśniowa.

Poprawa zaopatrzenia w wodę i jakości wody

Projekt zakłada budowę, rozbudowę, modernizację infrastruktury wodociągowej

Dotyczy:

- Kunowo 12B - SUW
- Sarbia 10B - SUW
- Duszniki, ul. Kolejowa 2E – SUW.

System powiadamiania mieszkańców

Celem systemu powiadamiania mieszkańców będzie szybkie ostrzeganie, natychmiastowe informowanie o nadchodzącym lub obecnym niebezpieczeństwie, ochrona życia i zdrowia oraz minimalizowanie strat ludzkich poprzez informowanie o konieczności schronienia się, ewakuacji lub podjęcia innych środków bezpieczeństwa. Przekazywanie instrukcji i precyzyjnych wskazówek dotyczących postępowania w sytuacji kryzysowej, np. jak się zachować w przypadku skażenia chemicznego, radiologicznego lub biologicznego. Wspieranie ewakuacji, koordynowanie działań ewakuacyjnych, co jest kluczowe w sytuacjach kryzysowych, takich jak klęski żywiołowe, czy awarie przemysłowe. Koordynacja działań ratunkowych i umożliwienie sprawnego działania służb ratowniczych poprzez informowanie ich o sytuacji i potrzebach.

Miejsca doraźnego schronienia

Celem projektu będzie tworzenie, przystosowanie pomieszczeń do miejsc doraźnego schronienia ludności przed skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych i innych zagrożeń.

Dotyczy:

- Grzebienisko ul. Szkolna 16, 16A - przedszkole, szkoła
- Duszniki ul. Broniewskiego 1, 2, 3 - przedszkole, szkoła.

Zagospodarowanie rekreacyjne terenów przy parku dworskim w Dusznikach

Celem projektu jest zaprojektowanie i kompleksowe zagospodarowanie terenów przyległych do parku dworskiego w Dusznikach. W zakres wchodzi eksponowanie i ponowne zagospodarowanie przestrzeni publicznej, wyeksponowanie obiektów istotnych wraz z podkreśleniem ich zadań i funkcji.

Dotyczy:

- Duszniki, ul. Jana Pawła II 8, 10, 10A, 10B.

Poprawa stanu mieszkalnych budynków komunalnych

Celem projektu jest poprawa stanu technicznego budynków komunalnych, zapewnienie godnych warunków mieszkalnych dla osób o niskich dochodach, przeciwdziałanie ubóstwu społecznemu oraz energetycznemu. Poprawa ogólnego stanu technicznego tych budynków. Do głównych zadań należą

modernizacja, termomodernizacja, budowa, przebudowa i remont lokali, mieszkań socjalnych i komunalnych oraz obniżyć koszty utrzymania obiektów.

Dotyczy:

- Duszniki, ul. Jana Pawła II 23 - budynek komunalny
- Niewierz, ul. Turowska 2 - budynek zbiorowego zamieszkania
- Sękowo, ul. Lipowa 32 - budynek komunalny
- Grzebienisko, ul. Osiedle 1,2 - budynek komunalny
- Grodziszczko 6 – budynek komunalny.

Poprawa komunikacji autobusowej wewnątrz gminy

Celem projektu jest poprawa komunikacji autobusowej w gminie. Zapewnienie mieszkańcom efektywnej, ekologicznej i dostępnej alternatywy dla transportu indywidualnego, co w rezultacie przedłoży się na zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy. W zakres projektu wchodzi w szczególności zwiększenie zasięgu, częstotliwości kursów, unowocześnienie taboru (np. wymianę na autobusy spełniające normy czystości spalin) oraz zapewnienie dostępu do transportu dla wszystkich mieszkańców, także do siedzib władz gminnych i powiatowych. Zaspokojenie potrzeb transportowych mieszkańców: Umożliwienie łatwego dostępu do pracy, szkół, urzędów i usług, szczególnie w gminach o rozproszonej zabudowie.

Plac targowy

Celem projektu jest budowa i utrzymanie placu targowego. Funkcjonowanie placu targowego wpłynie pozytywnie na rozwój lokalny, wpłynie pozytywnie na skrócenie łańcucha dostaw żywności, zwiększenie udziału rolników oraz wspieranie lokalnych producentów, ułatwi dystrybucję produktów rolnych bezpośrednio od producentów, co pozwala im w rezultacie na dywersyfikację dochodów. Celem projektu będzie również promocja lokalnych produktów.

Dotyczy:

- Duszniki, ul. Powstańców Wlkp.

Budowa, przebudowa, remont i modernizacja budynków administracji publicznej

Celem realizacji projektu jest budowa, przebudowa, remont i modernizacja budynków administracji publicznej. Konieczność realizacji uwarunkowana jest przede wszystkim dostosowaniem obiektów do zmieniających się potrzeb w tym poprawa warunków użytkowania, obniżenie kosztów eksploatacji, poprawa jakości świadczonych usług oraz zwiększenie efektywności działań administracyjnych, co w rezultacie przekładać się będzie na lepszą obsługę społeczności lokalnej.

Realizacja zamierzonego projektu wpłynie pośrednio na: poprawę jakości świadczonych usług, obniżenie kosztów eksploatacji, poprawę warunków pracy, zwiększenie dostępności w tym dostosowanie budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (np. poprzez montaż wind, podjazdów) lub dostosowanie przestrzeni dla potrzeb klientów i pracowników. Realizacja ma również na celu zapewnienie bezpieczeństwa i trwałości i bezpieczeństwa (systemy przeciwpożarowe).

Dotyczy:

- Duszniki, ul. Sportowa 1 - budynek UG Duszniki
- Duszniki, ul. Kolejowa.

Wzmocnienie potencjału cyfrowego gminy

Projekty w zakresie wdrażania i rozwijania e-usług dla mieszkańców, zapewnienia cyberbezpieczeństwa zasobów informatycznych administracji samorządowej, rozwijania umiejętności cyfrowych urzędników i mieszkańców (szkolenia i kursy), wdrażanie i rozwijanie narzędzi wykorzystania sztucznej inteligencji w administracji.

Utworzenie miejsca spotkań i integracji dla dzieci i młodzieży z terenu gminy

Celem realizacji projektu jest utworzenie miejsca spotkań i integracji dla dzieci i młodzieży. Stworzenie bezpiecznej, dostępnej i atrakcyjnej przestrzeni, która wspiera ich rozwój społeczny, emocjonalny, edukacyjny i kulturalny. Realizacja projektu wpłynie pośrednio na: budowanie relacji i więzi rówieśniczych, rozwój umiejętności społecznych, integrację i akceptację, szacunek, tolerancję i empatię wobec innych, niezależnie od ich pochodzenia, zdolności czy potrzeb (w tym integracja dzieci z niepełnosprawnościami). Stworzenie takiego miejsca pozwoli na kształtowanie postaw prospołecznych oraz zachęci do angażowania się w życie lokalnej społeczności, wolontariat i działania na rzecz innych.

Dotyczy:

- Duszniki, ul. Jana Pawła II 8, 10 - budynek CAK w Dusznikach.

Zgodnie z rekomendacjami określonymi w Poradniku Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, w szczególności inwestycyjne projekty kluczowe powinny zostać osadzone w przestrzeni gminy, co zostało zaprezentowane w kolejnym rozdziale - „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Duszniki oraz rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie”.

3. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY DUSZNIKI ORAZ REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

• Terytorialny wymiar polityki rozwoju

Ustawa z 15 lipca 2020 r. zmieniająca ustawę o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz inne akty prawne, wprowadziła z dniem 13 listopada 2020 r. nowe przepisy do ustawy o samorządzie gminnym. Dotyczą one trybu opracowywania strategii rozwoju gminy oraz wymogów co do jej treści. Nowelizacja ta wzmacnia powiązanie aspektów społeczno-gospodarczych i przestrzennych w dokumentach strategicznych, w tym w strategiach gminnych. Polityka rozwoju zyskuje tym samym wyraźny wymiar przestrzenny.

Uwzględnianie przestrzennego kontekstu zjawisk społeczno-ekonomicznych umożliwia trafniejszą diagnozę, lepsze określanie priorytetów i kierunków działań oraz bardziej efektywne zarządzanie zasobami na etapie wdrażania strategii. Nowe przepisy zakładają stosowanie podejścia zintegrowanego, obejmującego rozwój w wymiarze gospodarczym, społecznym, środowiskowym, przestrzennym oraz instytucjonalnym.

Równocześnie nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadza istotne zmiany w lokalnej polityce przestrzennej. Dotychczasowe Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego zostaje zastąpione Planem Ogólnym – dokumentem obejmującym cały obszar gminy i posiadającym rangę aktu prawa miejscowego. Jego zadaniem będzie wyznaczanie stref planistycznych oraz gminnych standardów urbanistycznych, jak również wskazywanie obszarów uzupełnienia zabudowy i zabudowy śródmiejskiej.

Plan Ogólny stanie się podstawą do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także będzie musiał być uwzględniany przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy. Kolejną kluczową zmianą jest **obowiązek opierania ustaleń Planu Ogólnego – zwłaszcza tych dotyczących polityki przestrzennej – na strategii rozwoju gminy** lub strategii rozwoju ponadlokalnego. W praktyce oznacza to, że strategie rozwoju przejmują funkcje dotychczas przypisane studiom uwarunkowań – m.in. określanie docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz formułowanie kierunków i zasad prowadzenia lokalnej polityki przestrzennej.

• Elementy przestrzenne w strategii rozwoju Gminy Duszniki

Celem obecnie obowiązujących regulacji jest włączenie polityki przestrzennej do polityki rozwoju społeczno-gospodarczego i zintegrowanie tych dwóch polityk ze sobą. Oznacza to, że **strategie gmin otrzymały nowe i szerokie zadanie**. Mają one określać istniejące uwarunkowania danej gminy, jak również wyznaczać kierunki polityki rozwoju i być podstawą do określania parametrów rozwoju ujętych w planach ogólnych, a także miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W efekcie wymiar przestrzenny zintegrowanej strategii rozwoju Gminy Duszniki będzie realizowany poprzez:

- Określenie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Duszniki, rozumianego jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni, w tym:
 - struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

- system powiązań przyrodniczych
 - główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych
 - główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.
- Określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej gminy, dotyczących:
 - zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu
 - zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
 - kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej
 - zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688)
 - zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego
 - kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej
 - zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW
 - zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
 - zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej
 - zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.
- Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094), wraz z zakresem planowanych działań
- Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań
- Ukierunkowanie działań do konkretnych obszarów i dopasowanie ich do potrzeb i możliwości tych obszarów, czyli wskazanie w ramach strategii obszarów strategicznej interwencji, co szczegółowo opisane zostało w Rozdziale 4. dokumentu Strategii.
- **Istota modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy**

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego. W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych przestrzennie. Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy, wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych, występujących

między poszczególnymi obszarami. Podsumowując, w praktyce model na poziomie lokalnym określa i sytuje przestrzennie:

- wizję i cele rozwojowe gminy
- obszary kluczowe dla rozwoju gminy
- ogólne zasady gospodarowania konkretnymi strefami/obszarami wskazanymi w modelu
- schematyczne rozmieszczenie inwestycji.

• Kluczowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy Duszniki

Na etapie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Duszniki dokonano identyfikacji ogólnych, kluczowych uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy w aspekcie czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Poniżej kwestie te zostały szczegółowo przedstawione i opisane⁵.

Gmina Duszniki, położona w zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie szamotulskim, stanowi interesujący przykład typowo rolniczej gminy z bogatą historią i potencjałem rozwojowym. Zajmując obszar około 156 km², gmina ta znajduje się w odległości około 40 km na zachód od Poznania, co zapewnia jej strategiczne położenie w kontekście gospodarczym i komunikacyjnym.

Struktura administracyjna gminy obejmuje 20 miejscowości, zorganizowanych w 17 sołectw i 18 obrębów. Wśród nich największą miejscowością są Duszniki, pełniące rolę lokalnego centrum administracyjnego i usługowego. Populacja gminy licząca ok. 9,6 tys. mieszkańców, świadczy o jej stosunkowo niewielkim, ale stabilnym charakterze demograficznym.

Kluczowym atutem Gminy Duszniki jest korzystne położenie komunikacyjne. Przez południową część gminy przebiega autostrada A2, łącząca zachodnią granicę Polski z Warszawą. W północnej części gminy biegnie droga krajowa nr 92, stanowiąca alternatywne połączenie dla autostrady na trasie Świecko - Warszawa. Dodatkowo, gminę przecina droga wojewódzka nr 306, biegnąca z północy na południe i łącząca Lipnicę, Wilczynę, Buk, Stęszew i Nowe Dymaczewo. Sieć drogową uzupełniają 17 dróg powiatowych, zapewniających dogodne połączenia wewnątrz gminy i z sąsiednimi obszarami.

Charakterystyczną cechą Gminy Duszniki jest jej wybitnie rolniczy charakter. Użytki rolne zajmują aż 13.405 ha, co stanowi 86% powierzchni gminy. W strukturze użytkowania gruntów dominują grunty orne (11.971 ha), następnie łąki i pastwiska (1.323 ha), a najmniejszy udział mają sady (111 ha). Gleby w gminie są w większości dobrej i bardzo dobrej klasy rolniczej, co stwarza doskonałe warunki dla intensywnego rolnictwa. Warto podkreślić, że około 17,64% gruntów ornych stanowią gleby klasy I-III, a 68,79% to gleby klasy IV-VI.

Środowisko przyrodnicze gminy jest zróżnicowane, mimo stosunkowo niewielkiej lesistości. Gmina położona jest w dorzeczu rzeki Odry, w regionie wodnym Warty. Główne ciek wodny to Mogilnica Górna (uznawana za główną rzekę), Mogilnica Wschodnia, Samica Stęszewska i Sama. Na terenie gminy

⁵ Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Duszniki (SUiKZP lub Studium)

znajdują się dwa niewielkie jeziora polodowcowe: Wilczyńskie (8,5 ha) i Niewierskie (3,5 ha). Rzeźba terenu jest urozmaicona, charakteryzuje się falistą równiną z wzniesieniami polodowcowymi.

Szczególne znaczenie dla gminy ma autonomiczna strefa wododziałowa, przebiegająca przez jej obszar. Strefa ta ma istotne znaczenie hydrologiczne, biologiczne, klimatyczne i glebochronne. Stanowi ona naturalny łącznik ekologiczny między obszarami chronionego krajobrazu. U podnóża tej strefy znajdują się źródła rzek Mogilnicy Wschodniej, Małej i Samicy Stęszewskiej. Centralna część gminy leży w zasięgu hydrologicznej struktury czwartorzędowej, charakteryzującej się dużymi zasobami wód podziemnych, co ma kluczowe znaczenie dla ujęć komunalnych i przemysłowych.

Dziedzictwo kulturowe gminy jest reprezentowane przez liczne zabytki, głównie związane z zespołami dworskimi i folwarcznymi. Na terenie gminy znajduje się 11 obiektów budowlanych, wpisanych do rejestru zabytków, z których część tworzy kompleksy zabytkowe. Te obiekty stanowią ważny element tożsamości kulturowej regionu i potencjał dla rozwoju turystyki kulturowej.

W kontekście planowania przestrzennego, ponad 19% powierzchni gminy objętych jest Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego. Jest to istotny instrument, pozwalający na racjonalne gospodarowanie przestrzenią i zrównoważony rozwój gminy. Planowanie przestrzenne w Gminie Duszniki musi uwzględniać zarówno potrzeby rozwoju gospodarczego, jak i ochronę cennych walorów przyrodniczych i kulturowych.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Duszniki koncentrują się na zrównoważonym rozwoju, ochronie zasobów (szczególnie gruntów rolnych), racjonalnym planowaniu przestrzennym, zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych i gospodarczych mieszkańców oraz elastycznym podejściu do planowania, uwzględniającym specyfikę wiejskiego charakteru gminy.

Ze względu na rolniczy charakter gminy i wysoki odsetek gruntów ornych, kluczowe jest chronienie gleb wysokich klas bonitacyjnych przed wyłączeniem z produkcji rolnej oraz nadmierną antropopresją. W pierwszej kolejności pod zabudowę powinny być przeznaczane gleby o najniższych klasach bonitacyjnych.

W analizowanym terenie nie stwierdzono większych barier dla rozwoju osadnictwa ze względu na podłoże geologiczne i rzeźbę terenu. Zaleca się zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, alei w ciągach komunikacyjnych i innych zgrupowań drzew, uwzględniając walory krajobrazowe. Zgodnie ze Studium, należy unikać wprowadzania funkcji, które mogłyby pogorszyć jakość środowiska przyrodniczego i życia mieszkańców, zwłaszcza działalności i obiektów uciążliwych (generujących hałas) w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych.

Tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów, powinny być lokalizowane przy głównych ciągach komunikacyjnych, takich jak droga krajowa nr 92 i droga wojewódzka nr 306, co ułatwi transport i minimalizuje uciążliwość dla terenów mieszkaniowych.

W związku z lokalizacją nowej zabudowy konieczne jest wyposażenie terenów w infrastrukturę techniczną (sieć wodociągową i kanalizacyjną) i drogową (utwardzenie dróg, chodniki, oświetlenie uliczne). Należy zabezpieczyć fundusze na odbieranie, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych oraz świadczenie usług transportowych dla dzieci i młodzieży do szkół.

Prognoza demograficzna generuje zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową. Konieczne jest uwzględnienie powierzchni użytkowej nowej zabudowy mieszkaniowej oraz terenów pod nowe firmy

i usługi. Należy wykorzystać rezerwy terenów w obrębie zwartych obszarów osadniczych i w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dla każdej funkcji należy przyjąć średnią wielkość pojedynczej działki oraz powierzchni użytkowej budynków na pojedynczej działce.

Z uwagi na wiejski charakter gminy i istniejącą zabudowę rozproszoną, konieczne jest uwzględnienie możliwości rozwoju na terenach poza obszarami zwartymi i objętymi planami miejscowymi. Należy uwzględnić możliwość rozwoju tych terenów zgodnie z istniejącą strukturą funkcjonalno-przestrzenną gminy przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. W Studium wskazano, iż konieczne jest uwzględnienie możliwości rozwoju przedmiotowych terenów zgodnie z istniejącą strukturą funkcjonalno-przestrzenną gminy przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Dla harmonijnego rozwoju Gminy Duszniki pożądane byłoby utrzymanie zależności pomiędzy terenami przeznaczonymi pod nową zabudowę na obszarach zwartych, objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz poza tymi terenami. Z uwagi na niepewność procesów rozwojowych uzasadnione jest uwzględnienie możliwości rozwoju istniejącej zabudowy na terenach poza obszarami zwartymi oraz objętymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, na poziomie ok. 15% możliwości lokalizowania nowej zabudowy na obszarach zwartych oraz terenach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

Wyzwaniem dla Gminy Duszniki jest zrównoważony rozwój, który pozwoli na wykorzystanie potencjału rolniczego i komunikacyjnego przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiskowych. Bliskość Poznania i dobre połączenia komunikacyjne stwarzają możliwości dla rozwoju przedsiębiorczości i przyciągania nowych mieszkańców. Jednocześnie konieczne jest dbanie o ochronę środowiska, w tym zachowanie ciągłości ekologicznej strefy wododziałowej i ochrona zasobów wodnych.

Podsumowując, Gmina Duszniki, mimo swojego typowo rolniczego charakteru, stoi przed szansą wielokierunkowego rozwoju. Kluczowe będzie umiejętne wykorzystanie atutów, takich jak żyzne gleby, dobre położenie komunikacyjne i bliskość dużego ośrodka miejskiego, przy jednoczesnym zachowaniu unikalnych walorów przyrodniczych i kulturowych. Przyszłość gminy zależy od zrównoważonego podejścia do rozwoju, które pozwoli na harmonijne łączenie tradycji rolniczych z nowoczesnymi formami gospodarowania i ochroną środowiska.

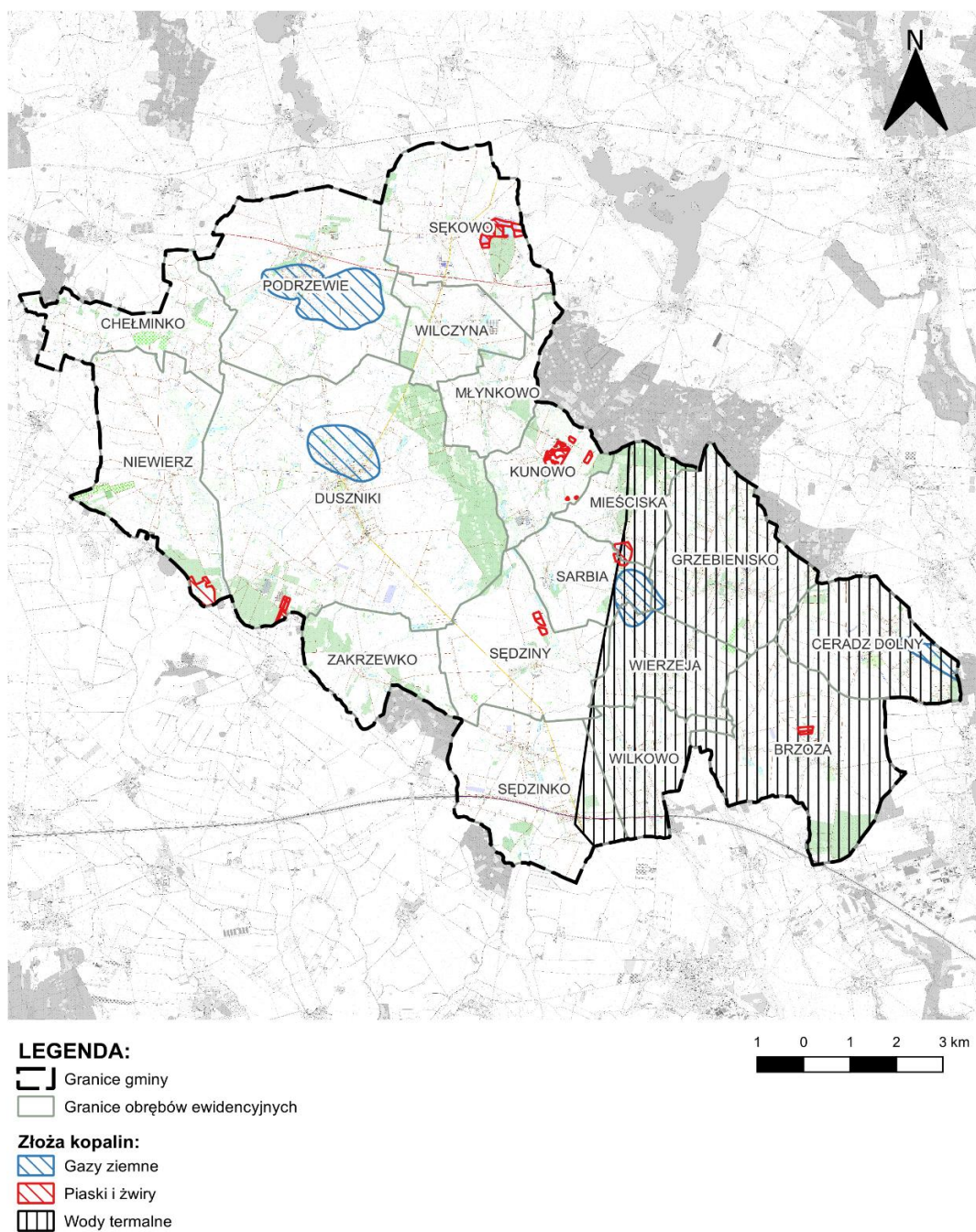
3..1 Złoża kopalin

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy na platformie MIDAS, na obszarze Gminy Duszniki zlokalizowane są złoża:

- Gazów ziemnych:
 - Sędziny
 - Ceradz Dolny
 - Duszniki E
 - Podrzewie
- Piasków i żwirów:
 - Brzoza DD-I
 - Brzoza DD
 - Duszniki MD – Pole A1
 - Duszniki MD – Pole A2

- Duszniki MD – Pole B1
- Duszniki MD – Pole B2
- Kunowo CM II
- Kunowo PC
- Kunowo CM – Pole E
- Kunowo CM – Pole W
- Kunowo TP – Pole E
- Kunowo TP – Pole W
- Niewierz Mł
- Sarbia BW
- Sędziny
- Sędziny I
- Sędziny II
- Sękowo DS
- Sękowo LP
- Sękowo – Pole A
- Sękowo – Pole B
- Sękowo – Pole C
- Sękowo – Pole D
- Sękowo II
- Wody termalne:
 - Tarnowo Podgórne GT-1.

Rysunek 2. ZłoŜa kopalin na terenie Gminy Duszniki

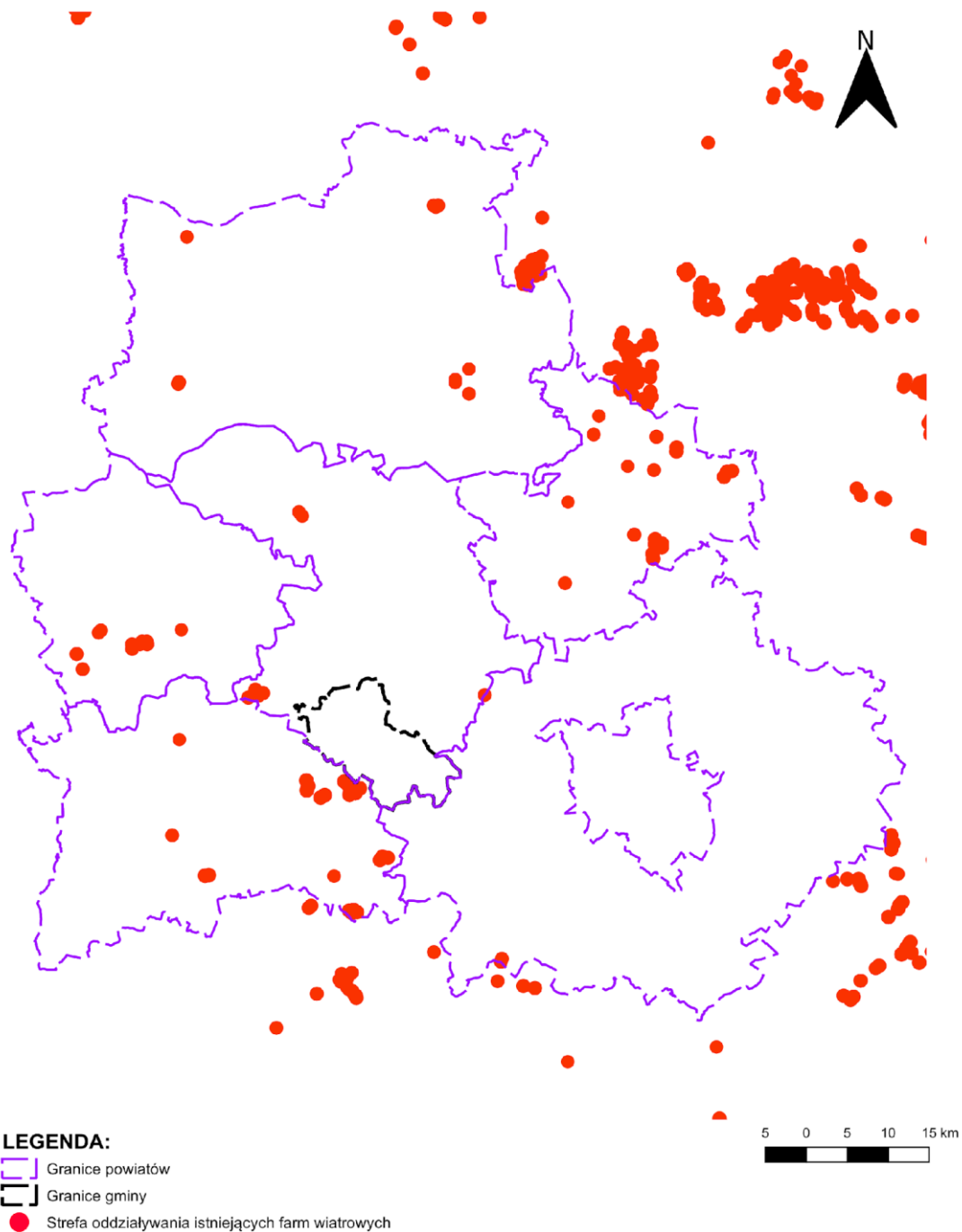
Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu MIDAS

3..2 Lokalizacje farm wiatrowych

Na podstawie informacji pozyskanej z portalu mapowego, prowadzonego przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii (geoportal.gov.pl) oraz otwartych danych pobranych z podkładu mapowego Open Street Map (<https://overpass-turbo.eu/>), na terenie Gminy Duszniki brak jest istniejących elektrowni wiatrowych. Najbliższe obiekty poza gminą znajdują się w gminie Kuślin i Pniewy.

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 553 z późn. zm.) elektrownie wiatrowe muszą być lokalizowane w odległości równej lub większej dziesięciokrotności całkowitej wysokości elektrowni wiatrowej od budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej. W zmienionej ustawie pojawił się nowy zapis, który umożliwia zmniejszenie tej odległości do 700 m. Możliwość zmniejszenia odległości rozstrzyga się w trakcie procedury miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu objętego inwestycją farmy wiatrowej.

Rysunek 3. Obszary oddziaływania istniejących farm wiatrowych na tle powiatów: czarnkowsko-trzcianieckiego, międzychodzkiego, nowotomyskiego, obornickiego, poznańskiego i szamotulskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

3.3 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Aktami prawa miejscowego, które regulują politykę przestrzenną gminy, a także jej zagospodarowanie, są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na terenie Gminy Duszniki obowiązują 124 planów miejscowych. Pokrywają one ok. 19% gminy (ok. 3.006 ha). Pierwszy został uchwalony w 1997 r., natomiast ostatni w 2024 r.

Obowiązujące mpzp można podzielić na kilka wyróżniających się grup:

- Regulujące – wprowadzające jasny podział i kierunki rozwoju przestrzeni w obrębie miejscowości, szczególnie pod kątem nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowo-produkcyjnej w większości miejscowości. Plany te charakteryzują się dużym rozdrobnieniem.
- Proinwestycyjne – miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące szczególnie w rejonie skrzyżowania drogi krajowej 92 oraz wojewódzkiej 306 ukierunkowane są na ustalenie warunków pod rozwój zabudowy usługowej i produkcyjnej.
- Ochronne – największe powierzchniowo obowiązujące miejscowe plany obejmują swoim zasięgiem tereny rolne. Szczególnie widoczne są w środkowej i południowej części gminy. Ich zadaniem jest zachowanie przeznaczenia terenów w niezmienionej formie.

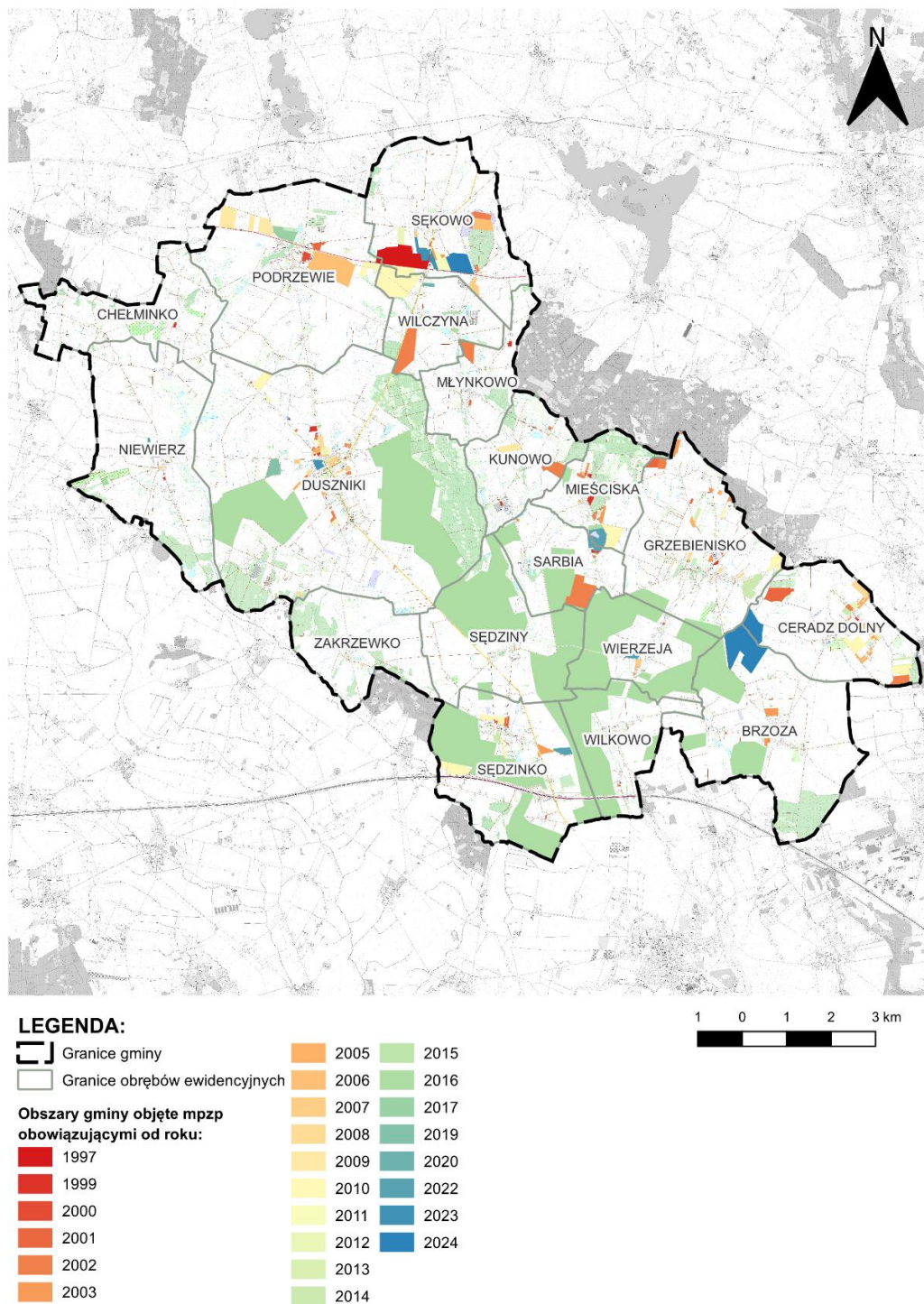
Tabela 13. Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych w Gminie Duszniki w latach 1997-2024

Rok	Liczba mpzp
1997	1
1999	6
2000	1
2001	6
2002	8
2003	6
2005	1
2006	2
2007	4
2008	14
2009	6
2010	17
2011	2
2012	10
2013	4
2014	4
2015	5
2016	11
2017	1
2019	4
2020	1
2022	6

Rok	Liczba mpzp
2023	2
2024	2
SUMA	124

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gminnego rejestru urbanistycznego

Rysunek 4. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w Gminie Duszniki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gminnego rejestru urbanistycznego

3..4 Formy ochrony przyrody

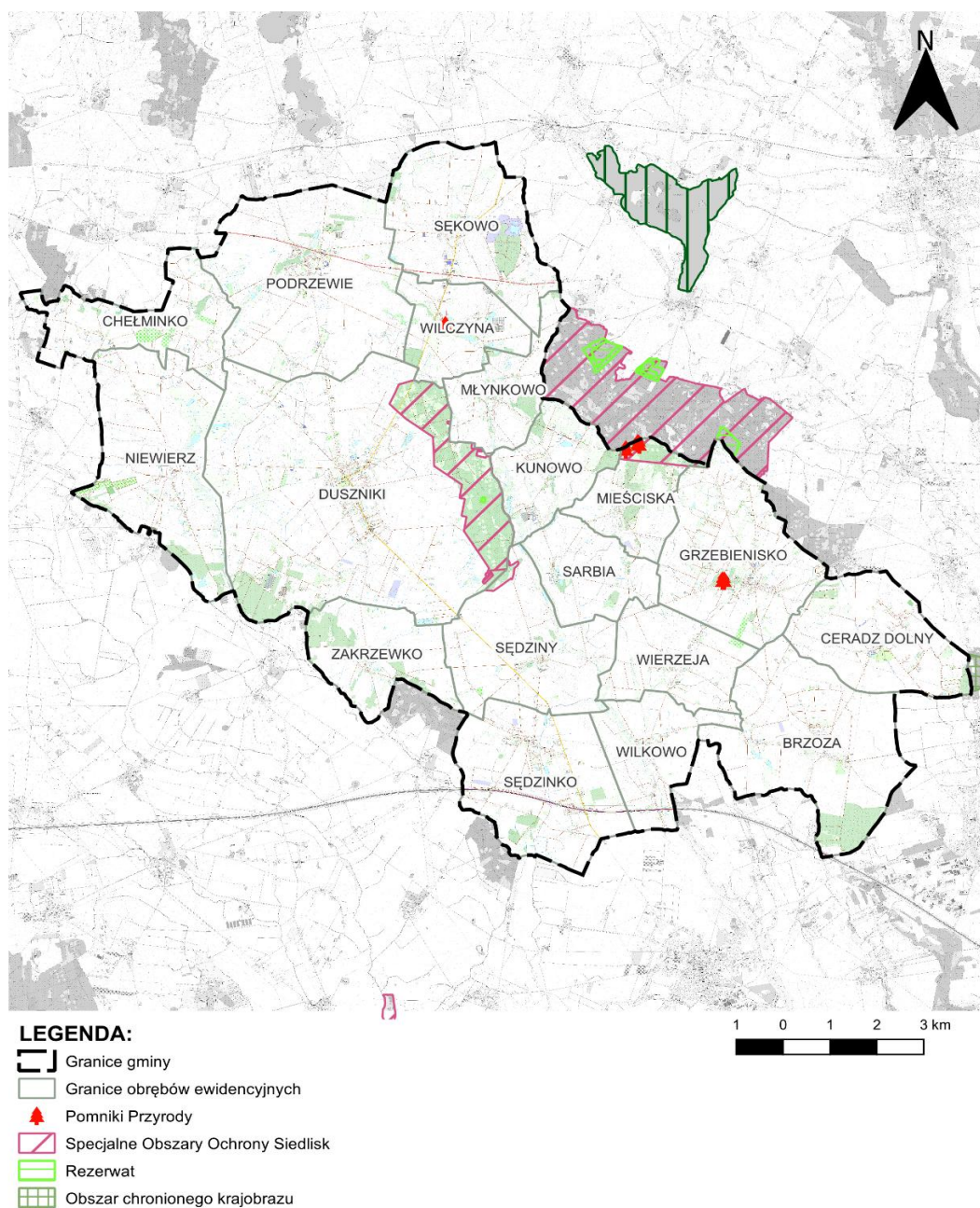
Gmina Duszniki pokryta jest w około 3% formami ochrony przyrody. Na terenie gminy występują poniższe formy:

- Rezerwat Przyrody:
 - „Duszniczki”
- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk:
 - „Grądy Bytyńskie” - PLH300051
- Pomniki przyrody - drzewa:
 - Buk pospolity
 - Dąb szypułkowy
 - Jarząb brekinia
 - Dwie lipy drobnolistne
 - Lipa szerokolistna.

Rezerwat Przyrody „Duszniczki” to utworzony w 1958 roku, miniaturowy rezerwat leśny o powierzchni zaledwie 0,77 ha, położony w województwie wielkopolskim na terenie gminy Duszniki i Nadleśnictwa Pniewy. Stanowi on część obszaru Natura 2000 „Grądy Bytyńskie”, a jego głównym celem jest ochrona fragmentu wielogatunkowego lasu dębowo-grabowego z cennym, wyspowym i pomnikowym stanowiskiem rzadkiego modrzewia polskiego (*Larix decidua* subsp. *polonica*), którego wiekowe okazy osiągają tam nawet 40 metrów wysokości. To środowisko charakteryzuje się niezwykle bogatym runem, w którym wiosną kwitną barwne dywany zawilców, przyłaszczek oraz chroniona lilia złotogłów.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Grądy Bytyńskie” (PLH300051) obejmuje cenny kompleks leśny, chroniący dobrze zachowane siedliska grądów środkowoeuropejskich, typowe dla nizinnej części Wielkopolski. Obszar ten wyróżnia się dużym stopniem naturalności drzewostanów, z dominacją dębu, grabu i lipy, a także bogatym runem leśnym charakterystycznym dla siedlisk grądowych. „Grądy Bytyńskie” stanowią ważne miejsce występowania wielu gatunków roślin, grzybów i zwierząt, w tym gatunków chronionych oraz rzadkich w skali regionu. Obszar pełni istotną funkcję w zachowaniu ciągłości ekologicznej lasów, ochronie bioróżnorodności oraz stabilizacji warunków przyrodniczych, stanowiąc ważny element sieci Natura 2000.

Rysunek 5. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Duszniki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoserwis.gdos.gov.pl

3.5 Hydrologia

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Wody Polskie, Gmina Duszniki znajduje się w Obszarze dorzecza Odry, w regionie wodnym Warty.

Gmina Duszniki położona jest w obrębie:

- Czterech Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzecznych – Mogilnica Zachodnia, Mogilnica do Mogilnicy Wschodniej, Samica Stęszewska, Sama do Kan. Lubosińskiego
- Jednej Jednolitej Części Wód Powierzchniowych Jeziornych – Niepruszewskie, Bytyńskie

Tabela 14. Zestawienie informacji o JCWP

Lp	Krajowy kod JCWP	Nazwa JCWP	Aktualny stan	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	Odroczeni e w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego	Rodzaj presji
JCWP Rzeczne						
1.	RW600010 1856869	Mogilnica Zachodnia	Zły	Zagrożona	Tak	BIO_FIZ (na elementy biologiczne zależne od fizykochemii), BIO_HM (na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii), CHEM_B (na elementy chemiczne (biota)), FIZ (na elementy fizykochemiczne), OCH (na obszary chronione)
2.	RW600010 1856839	Mogilnica do Mogilnicy Wschodniej	Zły	Zagrożona	Tak	BIO_FIZ (na elementy biologiczne zależne od fizykochemii), BIO_HM (na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii), CHEM_B (na elementy chemiczne (biota)), FIZ (na elementy fizykochemiczne), OCH (na obszary chronione)
3.	RW600009 1856969	Samica Stęszewska	Zły	Zagrożona	Tak	BIO_HM (na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii), FIZ (na elementy

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DUSZNIKI NA LATA 2025-2034

Lp	Krajowy kod JCWP	Nazwa JCWP	Aktualny stan	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	Odroczone w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego	Rodzaj presji
						fizykochemiczne), IL (na stan ilościowy wód), OCH (na obszary chronione)
4.	RW600016 187239	Sama do Kan. Lubosińskiego	Zły	Zagrożona	Tak	BIO_FIZ (na elementy biologiczne zależne od fizykochemii), BIO_HM (na elementy biologiczne zależne od hydromorfologii), CHEM (na elementy chemiczne), CHEM_B (na elementy chemiczne (biota)), FIZ (na elementy fizykochemiczne), OCH (na obszary chronione)
JCWP Jeziorne						
1.	LW10134	Niepruszewskie	Zły	Zagrożona	Tak	BIO_FIZ (na elementy biologiczne zależne od fizykochemii), CHEM (na elementy chemiczne), FIZ (na elementy fizykochemiczne), OCH (na obszary chronione)
2.	LW10258	Bytyńskie	Zły	Zagrożona	Tak	BIO_FIZ (na elementy biologiczne zależne od fizykochemii), CHEM (na elementy chemiczne), FIZ (na elementy fizykochemiczne), OCH (na obszary chronione)

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DUSZNIKI NA LATA 2025-2034

Lp	Krajowy kod JCWP	Nazwa JCWP	Aktualny stan	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	Odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego	Rodzaj presji
JCWPd						
1.	Numer 60	GW600060	Dobry stan	zagrożona ilościowo i chemiczne	-	chemiczna_A, ilościowa

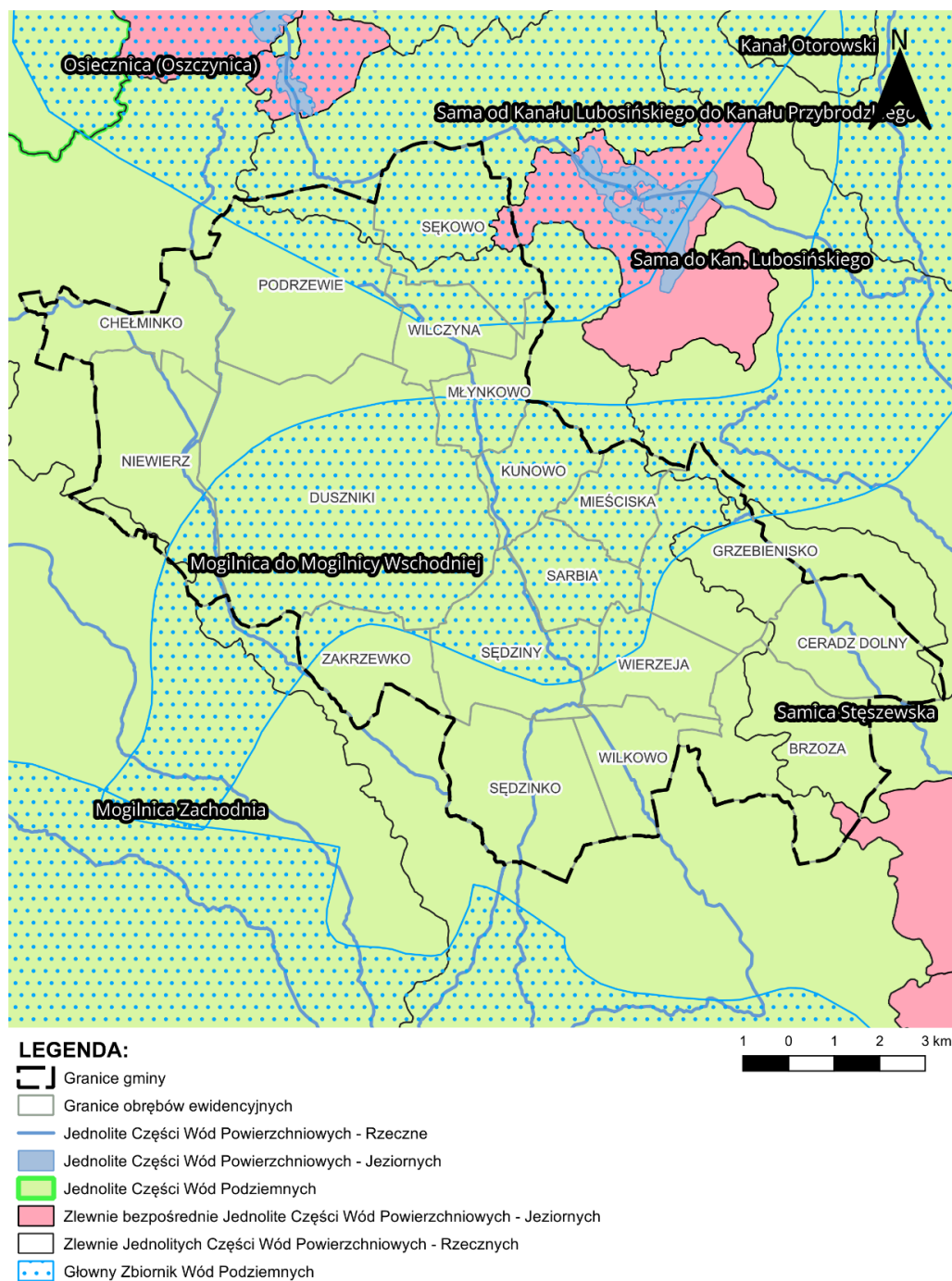
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z wody.isok.gov.pl

Odstępstwem polegającym na złagodzeniu celów środowiskowych objęte zostały:

- JCWP Rieczne:
 - Sama do Kan. Lubosińskiego,
- JCWP Jeziorne:
 - Bytyńskie,
 - Niepruszewskie.

Północna część gminy Duszniki zlokalizowana jest na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Subzbiornik Jezioro Bytyńskie - Wronki – Trzciel”, natomiast środkowa – „Szamotuły – Duszniki”.

Rysunek 6. Jednolite Części Wód Powierzchniowych i Podziemnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z wody.isok.gov.pl

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2024 poz.1087 z późn. zm. (dalej Prawo wodne) ustalono, że na obszarze Gminy Duszniki nie znajdują się obszary szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) i b) Prawa wodnego, tj. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi $p=1\%$ lub $p=10\%$, a także obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie ($p=0,2\%$).

Zgodnie z obowiązującym Planem przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Duszniki położona jest:

- W całości na obszarze ekstremalnego zagrożenia suszą atmosferyczną
- W większości na obszarze umiarkowanego zagrożenia suszą hydrologiczną, w części na obszarze silnego zagrożenia (fragmenty obrębów Grzebienisko, Ceradz Dolny, Broza i Wierzeja)
- W całości na obszarze słabego zagrożenia suszą hydrogeologiczną
- W całości na obszarze ekstremalnego zagrożenia suszą rolniczą

W łącznym zestawieniu Gmina Duszniki klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą.

• Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Duszniki

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Duszniki jest zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w strategii gminy procesów rozwoju i ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych i wynika z wizji rozwoju gminy i celów strategicznych, które przedstawiają się następująco:

Wizja:

Gmina Duszniki stanowi spokojne, bezpieczne i przyjazne miejsce do życia, pracy, rozwoju oraz wypoczynku. Jest wspólnotą wykształconych, aktywnych i zintegrowanych mieszkańców, którzy z zaangażowaniem i odpowiedzialnością dbają o jakość życia, swoje otoczenie oraz lokalne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze. Duszniki to prężny lokalny ośrodek rolniczy, stawiający na zrównoważony rozwój, który zapewnia równowagę pomiędzy rozwojem społecznym, wzrostem gospodarczym oraz troską o środowisko naturalne.

Cele strategiczne

1. Bezpieczne i przyjazne miejsce do życia dla mieszkańców
2. Zaangażowana i zintegrowana wspólnota mieszkańców
3. Rozwinięte rolnictwo i lokalna przedsiębiorczość
4. Wzmocniona odporność gminy na zmiany klimatu oraz ochrona walorów przyrodniczych

Docelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną Gminy Duszniki, wynikającą z modelu i uwzględniającą powyższe aspekty, szczegółowo przedstawiono w punkcie 3.7. Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Duszniki.

3.1 Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Siecią osadniczą określaną jest układ przestrzenny jednostek osadniczych na danym terenie, w tym przypadku na obszarze jednej gminy, które różnią się pod względem wielkości, funkcji oraz wzajemnych

powiązań. W skład sieci osadniczej wchodzi różne typy jednostek osadniczych, od małych wsi po duże miasta, tworząc silnie powiązany system o zróżnicowanej hierarchii, zachowujący relacje z podobnymi układami znajdującymi się w pobliżu.

Elementami sieci osadniczej są zdefiniowane jednostki osadnicze, takie jak wieś, miasteczko, miasto, metropolia, czy aglomeracja. Różnią się przede wszystkim wielkością, zarówno pod względem powierzchniowym, jak i ludnościowym. W przypadku gminy Duszniki elementami sieci osadniczej są tylko wsie różniące się od siebie wiodącymi funkcjami, czy liczbą ludności, które łącznie determinują ich główny charakter.

Hierarchia jednostek osadniczych określa znaczenie danej jednostki dla pozostałych na terenie gminy lub też, w bardziej ogólnym znaczeniu, na szerszym obszarze, np. regionu, czy całego kraju. W przypadku miejscowości zlokalizowanych na obszarze gminy Duszniki można zauważyć zdecydowanie bardziej lokalne znaczenie większości wsi; wyjątek może stanowić największa wieś gminy – Duszniki.

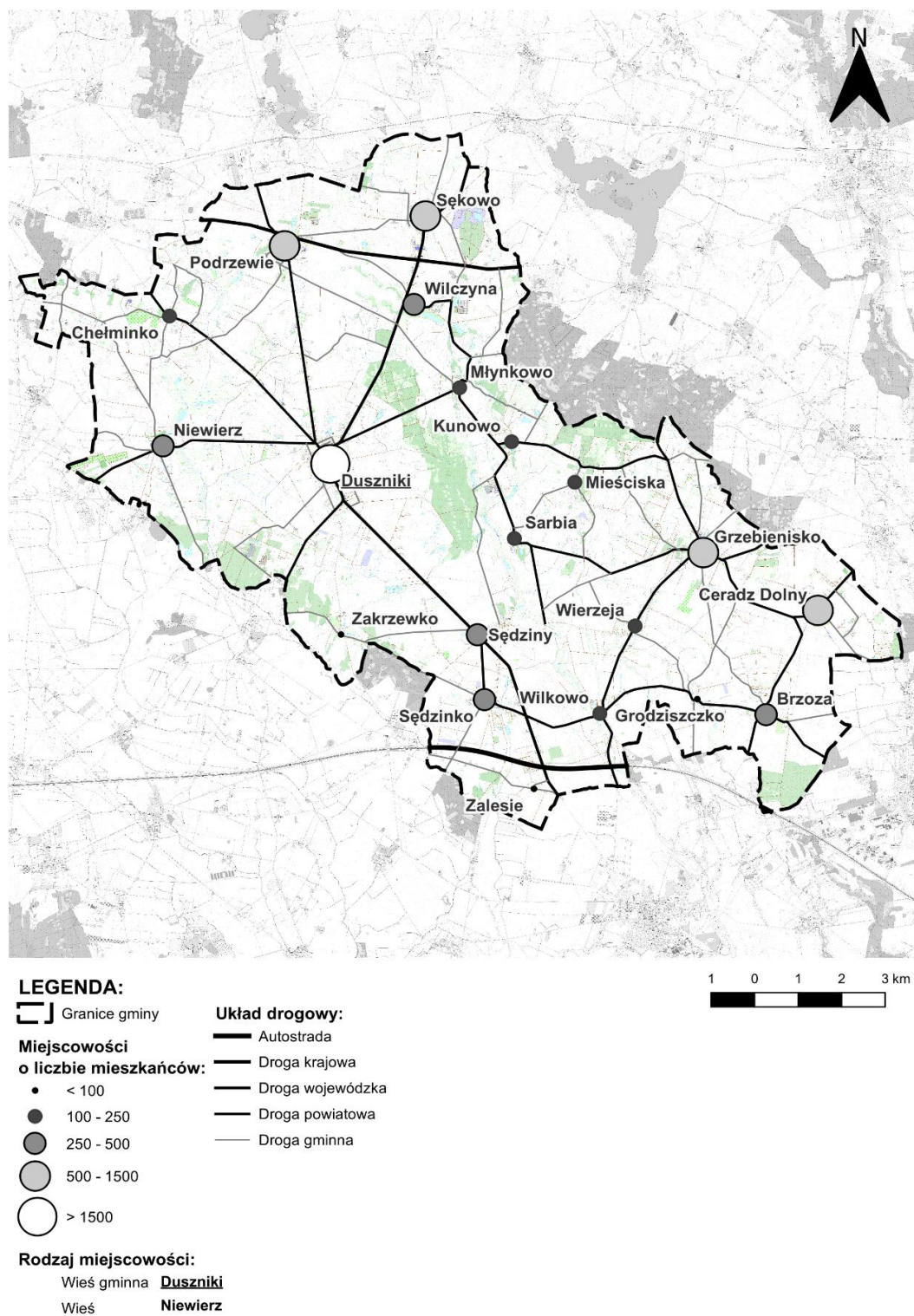
Na obszarze Gminy Duszniki znajduje się 20 miejscowości: Brzoza, Ceradz Dolny, Chełminko, Duszniki, Grodziszczko, Grzebienisko, Kunowo, Mieściska, Młynkowo, Niewierz, Podrzewie, Sarbia, Sędzinko, Sędziny, Sękowo, Wierzeja, Wilczyna, Wilkowo, Zakrzewko i Zalesie.

Głównym ośrodkiem jest wieś Duszniki – największa i najludniejsza miejscowość w gminie, ośrodek zarządzający, administracyjno-usługowy oraz oświatowy. Zlokalizowany jest w centralnej części gminy, na trasie drogi wojewódzkiej nr 306, która przebiega przez jej środek dzieląc wieś na dwie, podobne wielkościowo, części.

Wzdłuż wschodniej i północnej granicy gminy położone są cztery największe wsie na terenie gminy (poza wsią Duszniki): Grzebienisko, Podrzewie, Ceradz Dolny oraz Sękowo (miejscowości o ludności przekraczającej 500 osób). Północne miejscowości Podrzewie i Sękowo charakteryzują się bliskością drogi krajowej i wojewódzkiej, co sprzyja rozwojowi zabudowy mieszkaniowej, a przede wszystkim produkcyjnej i usługowej. Wsie Ceradz Dolny i Grzebienisko położone we wschodniej części gminy charakteryzują się głównie zabudową mieszkaniową. Rolniczy charakter gminy sprzyja dalszemu rozwojowi tego typu działalności.

Pozostałe miejscowości Gminy Duszniki również charakteryzują się mieszkalno-rolniczym charakterem. Utrzymanie dominacji tych dwóch funkcji wynika z faktu dużej powierzchni gruntów rolnych, które zajmują zdecydowaną gminy, poza terenami zabudowanymi, natomiast bliskość Poznania sprzyja rozwojowi zabudowy mieszkaniowej. Obecność terenów zalesionych oraz jezior na obszarze gminy sprzyja rozwojowi również funkcji turystycznej i rekreacyjnej, szczególnie mniejszych wsi.

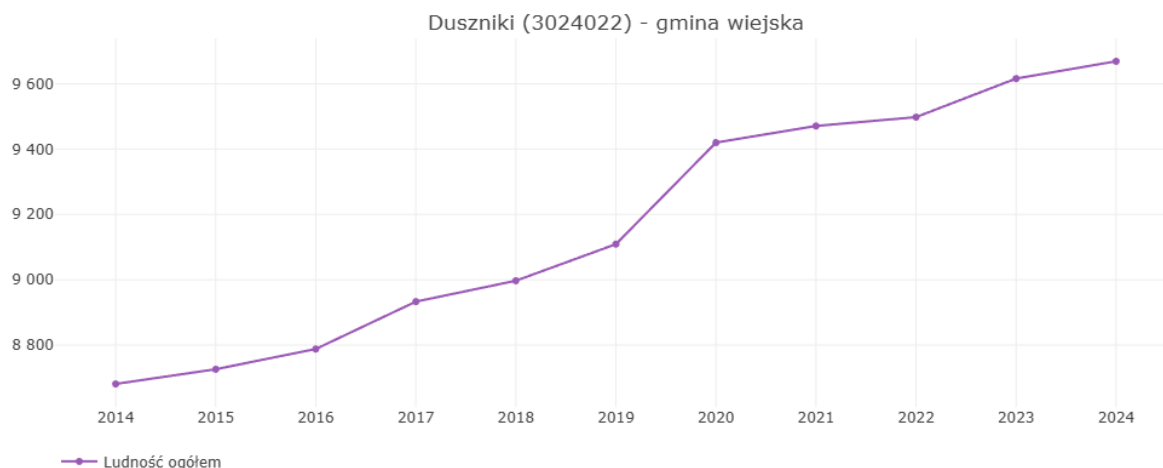
Rysunek 7. Hierarchia sieci osadniczej w Gminie Duszniki

Źródło: Opracowanie własne

Analiza liczby ludności Gminy Duszniki w latach 2014-2024 wskazuje na stały trend wzrostowy mieszkańców na przestrzeni 10 lat. Liczba ludności w roku 2014 wynosiła 8.681, natomiast w 2024 roku – 9.669. Z danych wynika, że w ciągu badanego okresu przybyło około 1.000 osób. Największa zmiana liczby ludności widoczna jest między rokiem 2019 a 2020 (ponad 300 osób). W pozostałych latach wartość ta waha się między kilkudziesięcioma osobami, a nieco ponad setką.

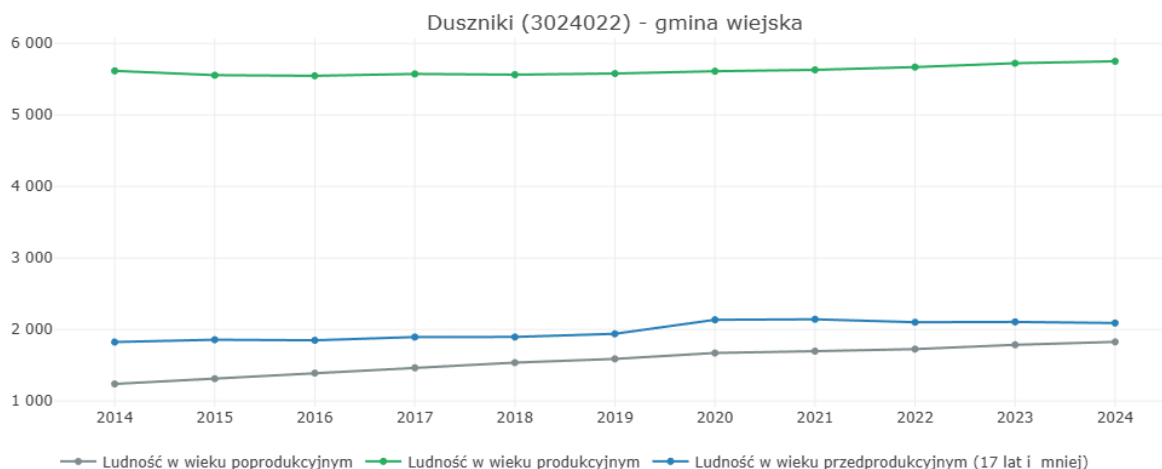
Wykres 1. Ogólna liczba mieszkańców w latach 2014-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Analizując podział społeczeństwa gminy ze względu na przynależność do grup produkcyjnych i nieprodukcyjnych (przed- i poprodukcyjnych) sytuacja prezentuje się jako dość stabilna, jednakże z niewielkim zaznaczeniem początku wzrostowego trendu osób w wieku poprodukcyjnym. W strukturze wiekowej mieszkańców zdecydowanie dominują osoby w wieku produkcyjnym i cechuje tę grupę trend nieznacznie rosnący. Jednym ze wskaźników demograficznych, obrazujących potencjał kondycyjny gminy pod kątem liczby ludności, jest obciążenie demograficzne. Jest to stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do ludności w wieku nieprodukcyjnym. Im większa wartość tym lepsza kondycja demograficzna gminy. Najwyższy wskaźnik odnotowano w roku 2014 (1,74), natomiast najniższy – 1,47 w latach 2020, 2021, 2023 i 2024. Widoczny jest spadek w porównaniu do początku badanego okresu, jednak niemal połowa lat wskazuje na tę samą wartość, co oznacza wyhamowanie procesu obciążenia demograficznego. Oznacza to, że szybciej rośnie liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (głównie poprodukcyjnym) niż osób w wieku produkcyjnym.

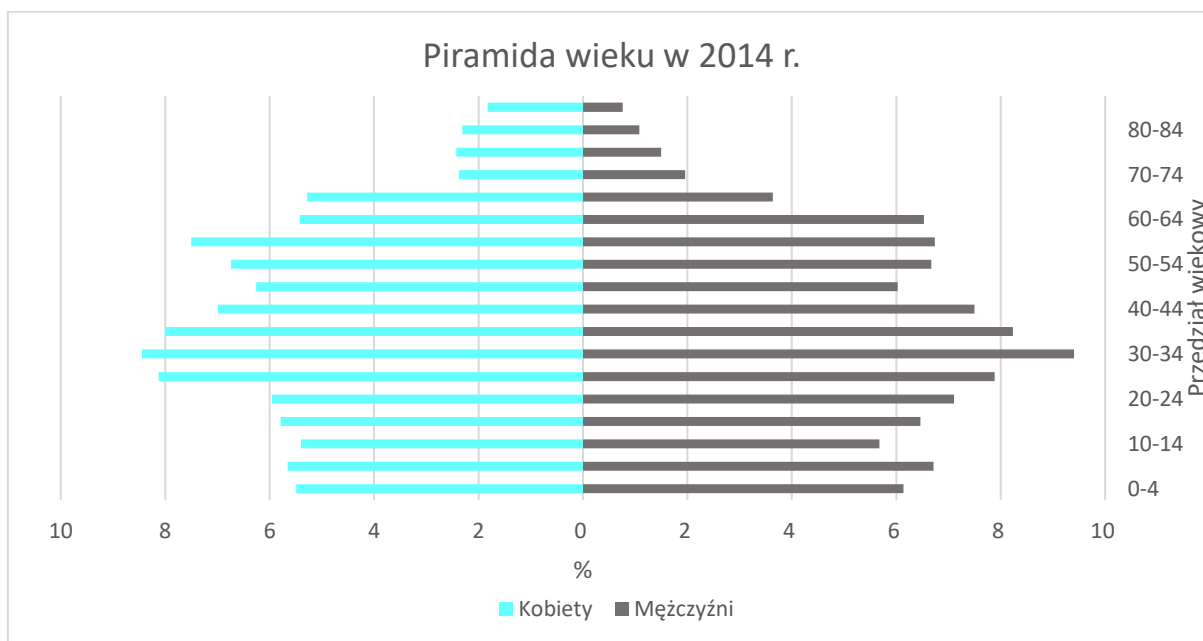
Wykres 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Gminie Duszniki w latach 2014-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Struktura ludności Gminy Duszniki została podzielona ze względu na płeć i wyznaczone zostały pięcioletnie grupy wiekowe. Zgodnie z tym podziałem, najliczniejszą grupą wiekową w 2014 roku byli mieszkańcy w wieku od 30 do 34, 35 do 39 i od 40 do 44 lat zarówno w grupie kobiet, jak i mężczyzn. Drugą najliczniejszą grupą ludzi są osoby w wieku 50-54, 55-59 i 60-64, którzy częściowo stanowią rodziców osób z młodszego wyżu demograficznego w gminie.

Wykres 3. Piramida wieku mieszkańców Gminy Duszniki w 2014

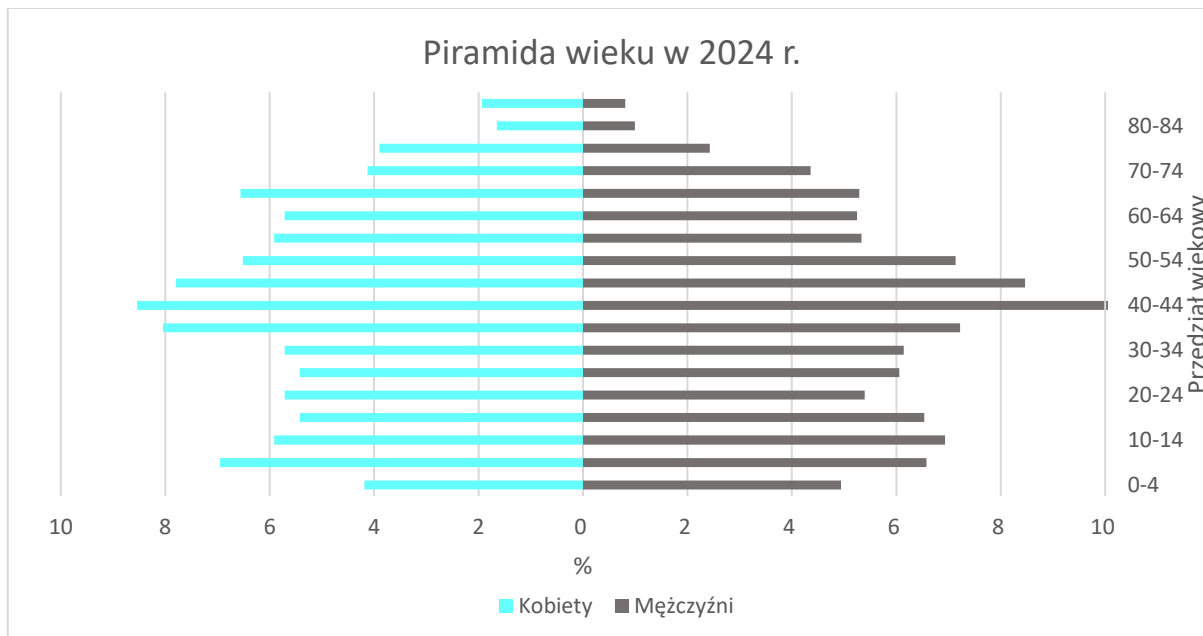

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Piramida wieku dla roku 2024 prezentuje nieco inną sytuację demograficzną. Znacznie bardziej widoczne są dwie najliczniejsze grupy mieszkańców. Najliczniejszą grupą są mieszkańcy w przedziałach wiekowych 35-39, 40-44 i 45-49 – szczyt przesunął się na osi pionowej o 5 lat, co oznacza, że ci sami mieszkańcy nadal stanowią najliczniejszą grupę wiekową, jednakże z dodatkiem udziału ludności z

zewnątrz. Drugim widocznym wzrostem liczby ludności są przedziały wiekowe 5-9, 10-14 i 15-19 lat. Odległość czasowa między dwoma szczytami wynosi około 30-35 lat, co wskazuje na liczny udział potomstwa ludzi ze starszego wyżu w młodszy.

Wykres 4. Piramida wieku mieszkańców Gminy Duszniki w 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Gmina Duszniki w przeciągu ostatnich 10 lat w przekroju całego społeczeństwa zanotowała wzrost o ponad 10%. Oznacza to stabilną i poprawiającą się sytuację demograficzną. Rozpatrując to także w rozbiciu na płeć i przedziały wiekowe, w porównaniu z ogólnokrajowym trendem, daje szansę na dalszą stabilną sytuację demograficzną w gminie na kolejnych kilkanaście lat (szczególnie biorąc pod uwagę dość liczne przedziały wiekowe dzieci w 2024 r.). Będzie w wolniejszym tempie postępować zmniejszanie się liczby osób mogących podjąć pracę, a zwiększy liczba osób w wieku poprodukcyjnym przy jednocześnie malejącej liczbie osób w wieku przedprodukcyjnym, będących przyszłym pokoleniem osób pracujących. Skutkiem będzie powolny, lecz zauważalny wzrost obciążenia demograficznego. Oznacza to, że **będzie maleć zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową, a także na nowe miejsca pracy w gminie, przy jednoczesnym wzroście wydatków na pomoc osobom starszym i dostosowaniu struktury gminy do ich wymagań, w tym infrastruktury społecznej, komunikacji publicznej, czy przestrzeni wspólnych.** W konsekwencji osłabną czynniki wpływające na rozwój struktury osadniczej i przestrzennej gminy, wynikające z jej malejącego potencjału gospodarczego.

Najważniejsze zasady rozwoju dalszej zabudowy zostały zamieszczone w podrozdziale, dotyczącym ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Duszniki.

3.2 System powiązań przyrodniczych

System powiązań przyrodniczych to złożona sieć elementów środowiska naturalnego, które oddziałują na siebie nawzajem, tworząc spójną i współzależną strukturę. Do głównych składników tego układu należą lasy, rzeki, jeziora, łąki, mokradła oraz inne obszary o wysokiej wartości przyrodniczej – także te, które zostały częściowo przekształcone przez działalność człowieka. Ich funkcjonowanie wspierają lokalne cechy środowiska, takie jak ukształtowanie terenu, warunki geologiczne, czy typy gleb. Całość opiera się na nieustannym przepływie energii, materii oraz przemieszczaniu się organizmów, co pozwala zachować stabilność ekosystemów.

Ukształtowanie terenu

Gmina Duszniki leży na obszarze Pojezierza Wielkopolskiego i Pojezierza Poznańskiego, w granicach Niżu Środkowopolskiego. Rzeźba terenu ma charakter falistej równiny polodowcowej, ukształtowanej przez zlodowacenia bałtyckie, z niewielkimi wzniesieniami morenowymi i wysokościami zwykle w granicach ok. 80-100 m n.p.m. Pozostałościami po działalności lodowca są także niewielkie jeziora polodowcowe, takie jak Jezioro Wilczyńskie i Jezioro Niewierskie, które wzbogacają krajobraz gminy. Teren jest typowo nizinny, o łagodnych spadkach, co sprzyja użytkowaniu rolniczemu oraz komunikacji.

Warunki geologiczne

Warstwy geologiczne pod powierzchnią gminy związane są z osadami czwartorzędowymi polodowcowymi, głównie morenowymi, piaszczysto-gliniastymi i iłowatymi wynikającymi z działalności lodowca. W rejonie Dusznik podłoże charakteryzuje się zmienną miąższością pokryw czwartorzędowych z lokalnymi poziomami iłów i glin, co ma znaczenie przy analizie nośności gruntów i zagadnieniach hydrogeologicznych. Poziom wód gruntowych jest zróżnicowany; wód trzeciorzędowych można spodziewać się na głębokości około 10-20 m p.p.t. na terenach typowo równinnych w obrębie gminy.

Gleby

Gleby w gminie Duszniki zdominowane są przez kompleksy rolnicze o stosunkowo wysokiej jakości, sprzyjające produkcji roślinnej, głównie zbożom i innym uprawom polowym. Użytki rolne obejmują znaczną większość powierzchni gminy, z przewagą gleb klasy III–IV, które są korzystne dla intensywnej uprawy zbóż i hodowli. Obszary gminy charakteryzują się także typowymi dla nizinnych formacji gleb czysto rolniczych; lokalnie obserwuje się również procesy degradacji, takie jak erozja wierzchnich poziomów gleby związana z intensywnym rolnictwem i odwodnieniem.

Hydrologia

Cały obszar gminy Duszniki leży w zlewni rzeki Mogilnica, która dzieli się w przeszłości na dwa ramiona i jest dopływem Warty. Lokalna sieć wodna obejmuje mniejsze cieki i rowy odwadniające tereny rolnicze oraz rzeczne systemy nadrzeczne. Gminę wyróżniają dwa niewielkie jeziora polodowcowe: Jezioro Wilczyńskie i Jezioro Niewierskie, które pełnią rolę zarówno środowiskową, jak i rekreacyjną oraz wspomagają lokalne procesy retencji wodnej. Generalnie obszar jest ubogi w większe naturalne formacje wodne poza tymi jeziorami i omawianymi ciekami; hydrologia jest silnie powiązana z użytkowaniem rolniczym oraz sezonowymi zmianami poziomu wód gruntowych.

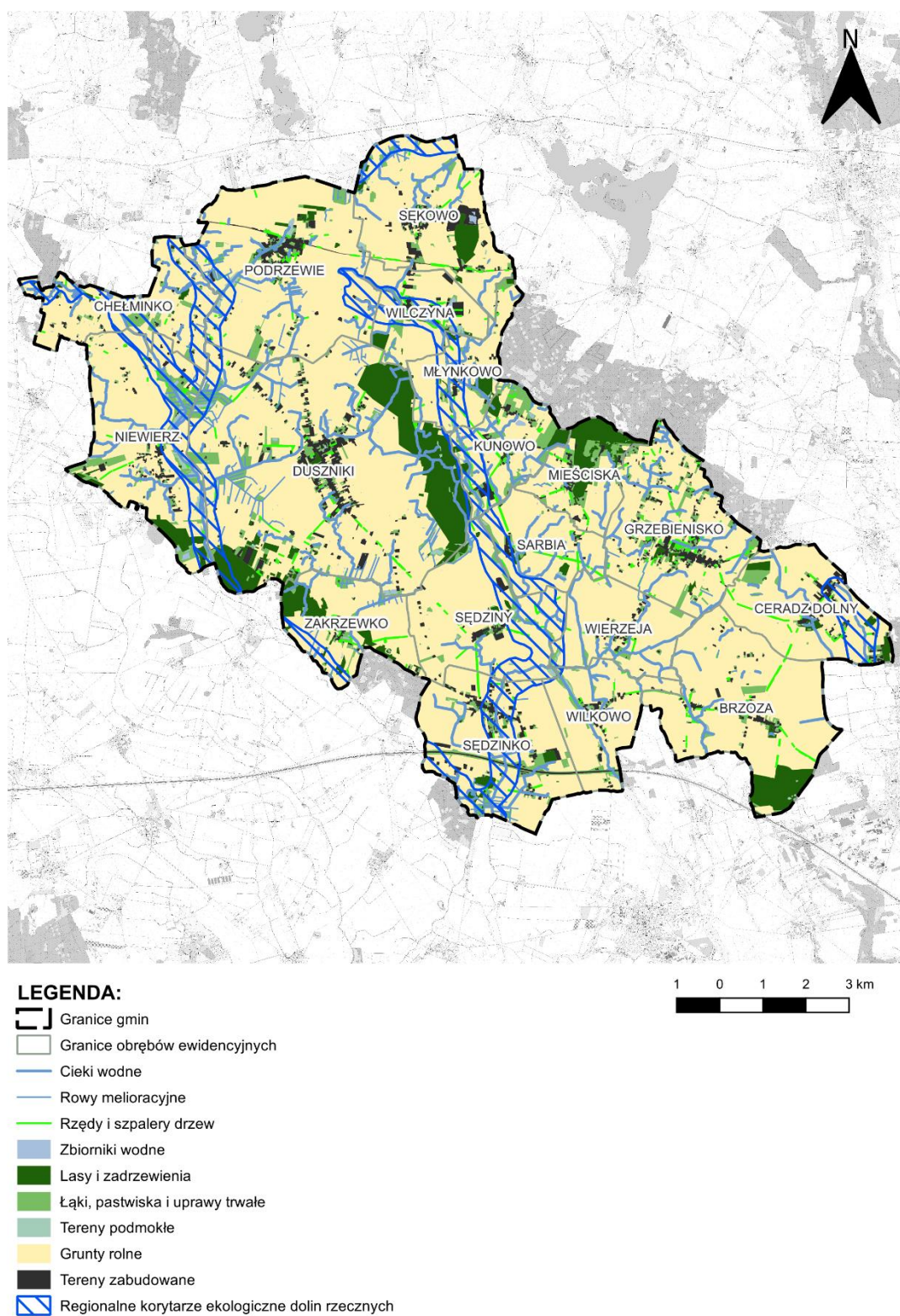
Szata roślinna

Szata roślinna Gminy Duszniki jest zróżnicowana i obejmuje roślinność leśną, łąkową, szuwarową, wodną, pola uprawne, zadrzewienia, parki wiejskie, sady oraz ogrody przydomowe. Lasy zajmują niecałych 7% powierzchni gminy i występują głównie w dolinach rzeki Mogilnicy oraz na obszarach wododziałowych, tworząc kilka kompleksów leśnych. Dominują bory mieszane z przewagą sosny oraz lasy dębowe, sprzyjające rekreacji i zbieractwu. Istotnym elementem krajobrazu są także łąki, pastwiska i torfowiska, szczególnie w dolinach rzecznych, a także roślinność szuwarowa w strefach brzegowych wód. Ważną rolę odgrywają zadrzewienia śródpolne oraz roślinność parków dworskich i pomnikowej lipy drobnolistnej w Wilczynie, podnoszące walory przyrodnicze i kulturowe gminy.

Korytarze ekologiczne

Priorytetem jest ochrona terenów otwartych, które tworzą sieć obniżeń dolinnych, w tym korytarzy ekologicznych Mogilnicy Wschodniej i Zachodniej. Stanowią one system głównych i lokalnych łączników ekologicznych, niezbędnych do zachowania równowagi środowiskowej, a jednocześnie pełnią funkcję układu wentylacyjnego gminy. Są to obszary o szczególnych walorach przyrodniczych. Od ich poprawnego funkcjonowania zależy stan wielu lokalnych ekosystemów, zachowanie różnorodnego krajobrazu oraz bogactwa biologicznego. Korytarze te stanowią część regionalnych korytarzy ekologicznych dolin rzecznych, które powiązane są z tymi o randze ponadlokalnej i lokalnej tworząc jeden zwarty system.

Rysunek 8. Elementy środowiska przyrodniczego w Gminie Duszniki

Źródło: Opracowanie własne

3.3 Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Gmina Duszniki charakteryzuje się układem drogowym bazującym na autostradzie, drodze krajowej oraz drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Autostrada A2 przebiega we fragmencie przez południową część gminy, przy granicy z sąsiednią gminą Buk. Droga ta relacji Świecko – Poznań – Warszawa – Terespol stanowi kręgosłup systemu komunikacyjnego w tej części Wielkopolski. Jest częścią Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) oraz z jednym z najważniejszych korytarzy transportowych, umożliwiających połączenie Europy Środkowej z Zachodnią, a nieco mniejszej skali stanowi bezpośrednie połączenie Warszawy i Berlina.

Droga krajowa nr 92 położona jest równolegle do autostrady A2 i łączy Rzepin, przez Poznań, z Warszawą. Przebiega przez cztery województwa: lubuskie, wielkopolskie, łódzkie i mazowieckie. Odcinek tej drogi przebiega przez północną część Gminy Duszniki, w rejonie miejscowości Podrzewie, Sękowo i Wilczyna.

Powyższe drogi mają przebieg horyzontalny, natomiast droga wojewódzka nr 306 – wertykalny. Przebiega przez centralną część gminy, łącząc wieś Duszniki z okolicznymi miejscowościami. Stanowi główny korytarz transportowy gminy, krzyżując się w północnej części z drogą krajową. Łączna jej długość wynosi 53 km. Początek znajduje się w miejscowości Dymaczewo Nowe (gmina Mosina) na skrzyżowaniu z drogą wojewódzką numer 431, a koniec w miejscowości Lipnica (gmina Szamotuły) na skrzyżowaniu z drogą wojewódzką nr 184.

Przez Gminę Duszniki przebiega 18 dróg powiatowych o łącznej długości niecałych 74 km:

- 1870P – relacji Kaźmierz (1864 P) - Młodasko - Grzebienisko - Wierzeja - Wilkowo - gr. powiatu - szamotulskiego (Buk)
- 1879P – relacji Buszewo (dr. nr 187) - Lubosina - Lubosinek - Podrzewie (dr. nr 2)
- 1881P – relacji Jakubowo (dr. nr 2) - Turowo - gr. pow. szamotulskiego - (Brody)
- 1882P – relacji Chełmno - Chełminko - Duszniki (dr. nr 306)
- 1883P – relacji (dr. nr 2) Podrzewie - Duszniki (dr. nr 1882 P)
- 1884P – relacji Duszniki (dr. nr 306) - Młynkowo (1886P)
- 1886P – relacji Wilczyna (dr. nr 306) - Młynkowo - Kunowo - Sarbia - Grzebienisko (dr. nr 1870 P)
- 1887P – relacji Kunowo (dr. nr 1886P) Kunowo - Mieściska (dr. nr 1870 P)
- 1888P – relacji Sarbia (dr. nr 1886P) - Sędziny (dr. nr 1889P)
- 1889P – relacji Sędziny (dr. nr 306) - Wierzeja (dr. Nr 1870 P)
- 1890P – relacji Grzebienisko (dr. nr 1870 P) - Ceradz Dolny - granica pow. szamotulskiego (Jankowice)
- 1891P – relacji Grzebienisko (dr. nr 1890 P) - Gaj Wielki (dr. nr 2)
- 1892P – relacji Ceradz Dolny (dr. nr 1890 P) - Brzoza - granica pow. szamotulskiego - (Wysoczka)
- 1893P – relacji Wilkowo (dr. nr 1870 P - Grodziszczko - Brzoza - granica pow. szamotulskiego (Niepruszewo)
- 1894P – relacji Sędziny (dr. nr 306) - Sędzinko - Wilkowo (dr. nr 1870 P)
- 2734P – relacji (Pakośław) - gr. pow. szamotulskiego - Niewierz - Duszniki (dr. nr 1882P)
- 2738P – relacji (Nowy Tomyśl) - gr. pow. szamotulskiego - Duszniki (dr. nr 306).

Uzupełnieniem układu dróg powiatowych, łączących między sobą większość miejscowości w Gminie Duszniki oraz z okolicznymi terenami poza, są drogi gminne. Pełnią one głównie rolę dojazdu z dróg tranzytowych do konkretnego miejsca w obrębie danej miejscowości; w największych miejscowościach tworzą również niewielką sieć dróg przy zabudowie mieszkaniowej. Niektóre z nich komunikują bezpośrednio mniejsze miejscowości ze sobą.

Zgodnie z Wielkopolską Bazą Dróg Rowerowych, opracowaną przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu, wyznaczone trasy rowerowe występują tylko w obrębie miejscowości Duszniki.

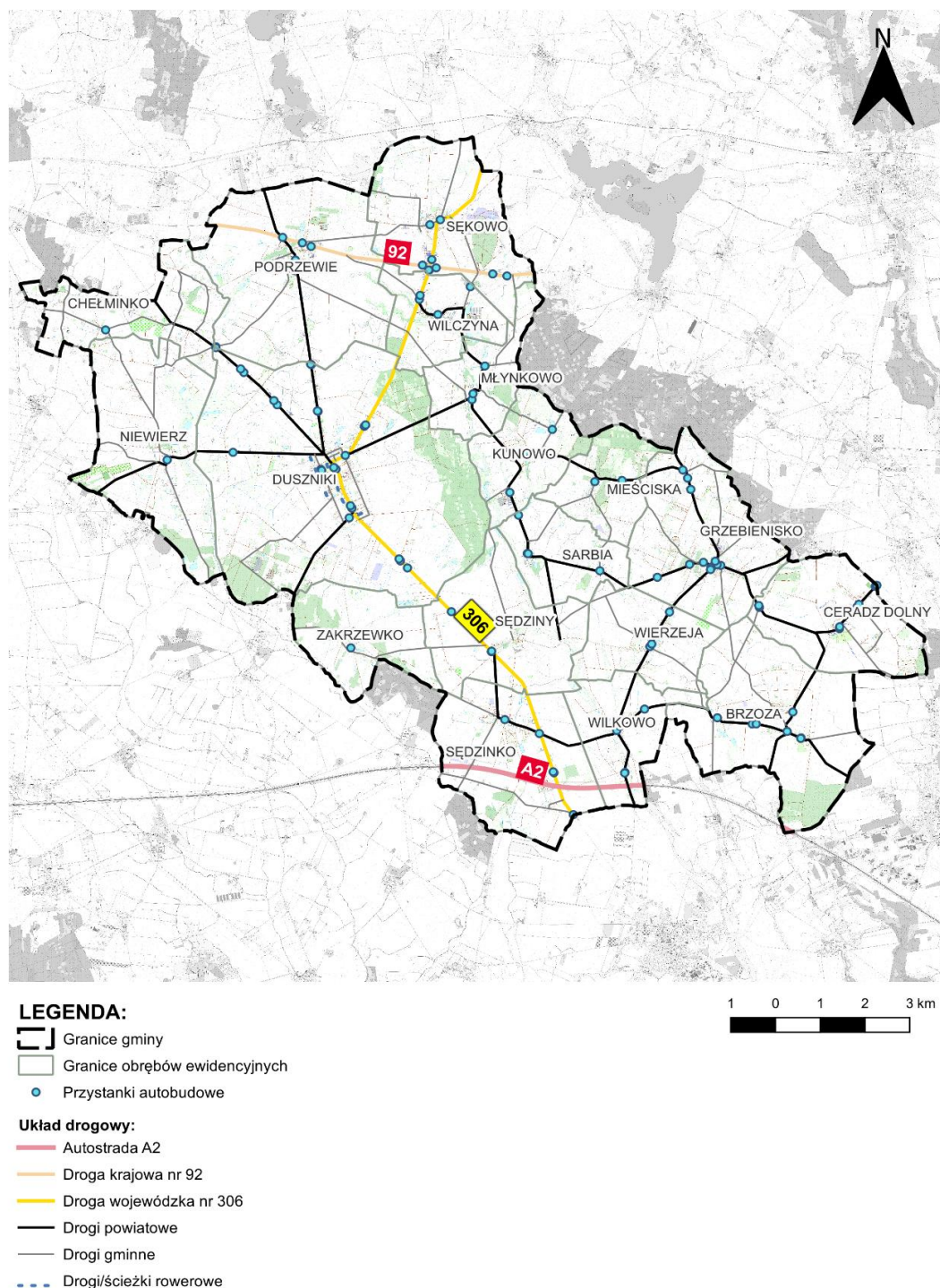
Do najważniejszych zrealizowanych inwestycji drogowych ostatnich lat w granicach Gminy Duszniki zaliczają się:

- Inwestycje drogowe:
 - 2020 r.
 - Przebudowa drogi gminnej Nr 263515P ul. Leśna w Niewierzu
 - Przebudowa drogi gminnej w Sędzinach
 - Przebudowa dróg gminnych (Wilkowo, Zakrzewko, Niewierz, Grzebienisko, Sarbia, Podrzewie, Duszniki, Sędziny ul. Niegolewska – obręb geodezyjny Sędzinko)
 - Przebudowa lub budowa dróg dojazdowych (Niewierz, Wilkowo, Zakrzewko, Sędzinko)
 - Budowa drogi do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
 - Budowa oświetlenia ulicznego Ceradz Dolny, ul. Parkowa
 - Budowa oświetlenia ulicznego Mieściska
 - Budowa oświetlenia Podrzewie, ul. Spacerowa
 - Budowa oświetlenia ulicznego Sędzinko, ul. Sportowa
 - Budowa oświetlenia ulicznego Sękowo, ul. Lipowa
 - Montaż oświetlenia drogowego lamp solarno-hybrydowych w miejscowości Wilczyna i Duszniki w formule „zaprojektuj i wybuduj”
 - 2021 r.:
 - Przebudowa drogi gminnej nr 263539P w miejscowości Ceradz Dolny - ul. Parkowa
 - Przebudowa ul. Floriana w Podrzewiu
 - Przebudowa ul. Kościelnej w Dusznikach
 - Przebudowa ul. Na Wzgórzu w Wilczynie
 - Utwardzenie dróg gminnych płytami betonowymi (Sarbia, Chełminko)
 - Wykonanie nawierzchni dwóch rzędów płyt betonowych – ul. Miodowa w Grzebienisku
 - Budowa oświetlenia ulicznego w m. Podrzewie ul. Sportowa
 - Budowa oświetlenia drogowego ulicy Czereśniowej w Sędzinach
 - Budowa oświetlenia drogowego ulicy Wierzbowej w m. Grzebienisko
 - 2022 r.:
 - Budowa drogi do gruntów rolnych – Duszniki
 - Budowa ul. Stawna w Dusznikach

- Przebudowa drogi w miejscowości Mieściska – chodnik
- Przebudowa drogi w miejscowości Kunowo – chodnik
- 2023 r.:
 - Budowa drogi do gruntów rolnych – ul. Parkowa Ceradz Dolny
 - Budowa drogi w Zakrzewku – odcinek
 - Budowa ul. Lipowej w Sękowie
 - Przebudowa drogi w miejscowości Mieściska – Etap II
 - Budowa oświetlenia drogowego ul. Jesionowa w Dusznikach
 - Budowa oświetlenia ulicznego ul. Kasztanowa w Wierzei
- 2024 r.:
 - Budowa drogi w Zakrzewku – odcinek ok. 180 m
 - Budowa dróg do gruntów rolnych – Przebudowa ulicy Wiśniowej w Sędzinku
 - Budowa ul. Spacerowej w Podrzewiu
 - Modernizacja ul. Świętego Floriana w Dusznikach
 - Przebudowa drogi Nr 263515P w Niewierzu
 - Przebudowa drogi gminnej relacji Duszniki-Zakrzewko – Poprawa infrastruktury drogowej
 - Budowa oświetlenia drogowego ul. Niewierska w Dusznikach
 - Budowa oświetlenia w Wilczynie
 - Wykonanie oświetlenia ul. Dusznicka w Wilkowie
 - Wykonanie oświetlenia ul. Parkowa w Sędzinach
 - Wykonanie projektu ul. Sędzińskiej w Wierzei.

Najważniejsze zasady dalszego rozwoju infrastruktury drogowej i komunikacyjnej zostały zamieszczone w podrozdziale, dotyczącym ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Duszniki.

Rysunek 9. Infrastruktura transportowa w Gminie Duszniki

Źródło: Opracowanie własne

3..4 Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Infrastruktura jest podstawą funkcjonowania nowoczesnych społeczeństw i gospodarek. Dzieli się na infrastrukturę techniczną i społeczną, które wspólnie wspierają rozwój społeczny, gospodarczy, przestrzenny i kulturalny. Elementy infrastruktury technicznej dzielą się głównie na infrastrukturę transportową (wyszczególnioną w poprzednim podrozdziale), energetyczną, wodno-kanalizacyjną i odpadową.

Infrastruktura społeczna dotyczy obiektów i instytucji wspierających rozwój społeczny, kulturalny i zdrowotny ludności. Dzieli się głównie na elementy: administracji publicznej, bezpieczeństwa publicznego, edukacyjne, ochrony zdrowia, kultury, sportu i rekreacji.

Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

Sieć wodociągowa na terenie Gminy Duszniki obejmuje swoim zasięgiem wszystkie miejscowości gminy.

Na obszarze gminy funkcjonują 3 stacje uzdatniania wody, w miejscowościach:

- Duszniki
- Kunowo
- Sarbia.

SUW w Dusznikach działa od 1995 r. Woda pobierana jest z pokładów czwartorzędowych z 2 studni, podstawowej nr 1 o głębokości 62,5 m, wykonanej w roku 1969 i rezerwowej nr 2 o głębokości 78,5 m, wykonanej w roku 1977. Obie studnie eksploatowane są w ramach zasobów eksploatacyjnych ujęcia wody o wielkości $Q = 120 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $S = 2,9 \text{ m}$, zatwierdzonych decyzją Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu o znaku GP-V-85302-66/77 z dnia 06.02.1978 r. Wielkość prowadzonego poboru z ujęcia określona w pozwoleniu wodnoprawnym: $Q_{\text{maxh}}=120 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{\text{sd}}=884 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{roczne}}=322.660 \text{ m}^3/\text{rok}$. W 2003 roku przekazano dokumentem PT modernizację na SUW w Dusznikach obejmującą wymiany pomp, zbiorników, urządzeń, okien i drzwi. SUW zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Duszniki, Niewierz, Chełminko, Zakrzewko, Podrzewie.

SUW w Sarbii działa również od 1995 roku. Urządzenia do poboru wód: dla studni nr 1 - pompa głębinowa o maksymalnej wydajności $Q=75,0 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz studni nr 2 - pompa głębinowa o maksymalnej wydajności $Q=75,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Wielkość prowadzonego poboru z ujęcia określona w pozwoleniu wodnoprawnym: $Q_{\text{max/sek}} = 0,033 \text{ m}^3/\text{s}$, $Q_{\text{sd}} = 1\,467,54 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{roczne}} = 498.996 \text{ m}^3/\text{rok}$. Pobór wód podziemnych jest prowadzony w ramach zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych dla ujęcia: $Q=120 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $S=17,4$ z utworów plejstocénskich zatwierdzonych decyzją Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z dnia 12 lutego 1973 r. SUW Sarbia zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Sarbia, Grzebienisko, Ceradz Dolny, Sędziny, Sędzinko, Wilkowo, Wierzeja, Grodziszczko, Brzoza, Zalesie oraz Mieściska.

SUW w Kunowie działa od 1992 roku. Urządzenia do poboru wód: dla studni nr 1 - pompa głębinowa o maksymalnej wydajności $Q=35,0 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz studni nr 2 - pompa głębinowa o maksymalnej wydajności $Q=35,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Wielkość prowadzonego poboru z ujęcia określona w pozwoleniu wodnoprawnym: $Q_{\text{sek}}=0,01 \text{ m}^3/\text{s}$, $Q_{\text{sd}}=840 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{roczne}}=306\,600 \text{ m}^3/\text{rok}$. Pobór wód podziemnych jest prowadzony

w ramach zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych dla ujęcia: $Q = 90 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $S = 4,0$ z utworów plejstocénskich zatwierdzonych decyzją Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu z dnia 13.03.1989 r. SUW Kunowo zaopatruję w wodę następujące miejscowości: Sękowo, Wilczyna, Kunowo, Młynkowo.

Sieć kanalizacyjna

Na obszarze gminy zlokalizowane są trzy oczyszczalnie ścieków:

- Duszniki
- Grzebienisko
- Podrzewie.

Oczyszczalnia ścieków w Dusznikach została oddana do eksploatacji w 2003 roku. Do przedmiotowej oczyszczalni odprowadzane są ścieki bytowe systemem kanalizacji z Dusznik oraz Niewierza. Oczyszczalnia została zaprojektowana na ilości ścieków surowych: $Q_{sd} = 500 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{max.d} = 650 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{max.h} = 50 \text{ m}^3/\text{h}$. Ilość ścieków odprowadzonych do odbiornika określona w pozwoleniu wodnoprawnym wynosi: $Q_{maxh} = 50 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{sd} = 475 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{max \text{ roczne}} = 237\,250 \text{ m}^3/\text{rok}$. Obecnie trwają prace dotyczące modernizacji obiektów technologicznych, wymianie urządzeń, systemu automatyki i sterowania, rozbudowie oczyszczalni, aby zwiększyć jej przepustowość dla przyjęcia większej ilości ścieków. Planowana data zakończenia inwestycji: sierpień 2026.

Oczyszczalnia ścieków w Podrzewie została wybudowana w 1998 roku. Do oczyszczalni odprowadzane są ścieki bytowe systemem kanalizacji z Podrzewia, Sękowa i Wilczyny. Oczyszczalnia została zaprojektowana na ilości ścieków surowych: $Q_{sd} = 210 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{max.d} = 260 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{max.h} = 23 \text{ m}^3/\text{h}$. Ilość ścieków komunalnych wprowadzanych do wód rzeki Dopytyw spod Podrzewia określona w pozwoleniu wodnoprawnym: $Q_{smax} = 0,0064 \text{ m}^3/\text{s}$, $Q_{sd} = 210 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{max \text{ roczne}} = 76.650 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Oczyszczalnia ścieków w Grzebienisku została oddana do eksploatacji w 1999 roku. Do oczyszczalni odprowadzane są ścieki bytowe z Grzebieniska, Ceradza Dolnego, Sarbii, Sędzin, Wierzei. Oczyszczalnia w momencie powstania została zaprojektowana na ilości ścieków surowych: $Q_{sd} = 180 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{max.d} = 240 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{max.h} = 17 \text{ m}^3/\text{h}$. W wyniku modernizacji i rozbudowy oczyszczalni w 2017 roku zwiększono przepustowość do $550 \text{ m}^3/\text{d}$ średniodobowo oraz 660 m^3 maksymalnie. W przedmiocie odbioru wskazano m.in. wykonanie reaktorów biologicznych 2 szt, zbiorników stabilizacji osadów z komorą zasuw, hali technologicznej, montaż kratopiaskownika wraz z armaturą i orurowaniem, węzła odwadniania i higienizacji osadu, prasę filtracyjną, układ higienizacji z przenośnikami i silosem na wapno itp. Ilość ścieków odprowadzonych do odbiornika określona w pozwoleniu wodnoprawnym wynosi: $Q_{maxh} = 50 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{sd} = 550 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{max \text{ roczne}} = 200.750 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Do najważniejszych zrealizowanych inwestycji infrastrukturalnych ostatnich lat w granicach Gminy Duszniki zaliczają się:

- W roku 2020:
 - Wymiana dyfuzorów na oczyszczalni ścieków w Podrzewiu
 - Montaż klimatyzacji dla pomp na stacji próżniowej w Dusznikach
 - Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w m. Duszniki, ul. Kolejowa o długości 80 m
 - Budowa sieci wodociągowej w m. Duszniki ul. Bukowska o długości 110 m

- Budowa sieci wodociągowej w m. Sędziny, ul. Czereśniowa o długości 120 m
- Wykonanie przyłącza kanalizacyjnego w m. Duszniki do działki o nr 436
- Wykonanie przyłącza kanalizacyjnego w m. Duszniki do działki o nr 406/4
- Wykonanie przyłącza wodociągowego w m. Duszniki do działki o nr 327/10
- W roku 2021 – brak
- W roku 2022:
 - Modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Podrzewie
 - Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Dusznikach wraz z budową systemu zagospodarowania osadów
- W roku 2023 – brak
- W roku 2024:
 - Budowa wodociągu tranzytowego między Grzebieniskiem a Ceradzem Dolnym
 - Budowa zbiorników do magazynowania wody pitnej dla mieszkańców Gminy Duszniki
 - Budowa kanalizacji sanitarnej między Podrzewiem a Dusznikami
 - Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Dusznikach.

Sieć kanalizacji deszczowej

Sieć kanalizacji deszczowej na terenie gminy bazuje głównie na naturalnym spływie wód opadowych z powierzchni utwardzonych, takich jak drogi, czy parkingi, do odbiorników wody, np. rowów melioracyjnych, czy naturalnych cieków wodnych. Sieć kanalizacji deszczowej nie jest w odpowiednim stopniu rozwinięta przestrzennie, w związku z tym należy rozwijać ją przy okazji budowy lub rozbudowy dróg, co pozwoli na stałe i bezpieczne odprowadzenie oczyszczonych wód opadowych do naturalnych zbiorników lub nieoczyszczonych wód do odpowiednich oczyszczalni.

Sieć elektroenergetyczna

Na terenie Gminy Duszniki zlokalizowany jest jeden Główny Punkt Zasilania (GPZ). Stacja elektroenergetyczna „Duszniki” 110/15kV zlokalizowana jest w środkowej części gminy, na południe od miejscowości Duszniki, w rejonie drogi wojewódzkiej. Dochodzą do niego dwie linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia:

- 110kV relacji Duszniki - Pniewy
- 110kV relacji Plewiska – Duszniki.

Przez gminę przebiega jedna linia elektroenergetyczna najwyższych napięć – 400kV relacji Plewiska – Baczyna.

Wzdłuż linii e.e. NN należy utrzymywać pasy technologiczne od 40 m do 80 m, w zależności od konkretnej linii i wymagań operatora sieci. Natomiast wzdłuż linii e.e. WN należy uwzględniać pasy technologiczne o szerokości 40 m (po 20 m od osi linii w obu kierunkach).

Linie elektroenergetyczne najwyższych napięć (NN) stanowią własność Polskich Sieci Elektroenergetycznych (PSE) S.A. i podlegają PSE Zachód Sp. z o.o. Sieć najwyższych napięć stanowi podstawowy i najważniejszy układ przesyłowy w kraju. Umożliwiają one przesyłanie mocy elektrycznej z dużych konwencjonalnych elektrowni do ogólnokrajowej sieci elektroenergetycznej. W przypadku Gminy Duszniki energia elektryczna jest przesyłana do stacji „Duszniki” i poprzez sieć

elektroenergetyczną średnich i niskich napięć rozprowadzana jest na terenie gminy (zarówno liniami napowietrznymi, jak i podziemnymi). Dystrybutorem energii na terenie Gminy Duszniki jest Grupa Energetyczna ENEA S.A.

Sieć gazowa

Na obszarze gminy znajdują się gazociągi i rurociągi naftowe tranzytowe oraz gazociągi dystrybucyjne.

Gazociągi i rurociągi naftowe tranzytowe:

- gazociąg tranzytowy wysokiego ciśnienia DN 1400 Jamał - Europa Zachodnia wraz z kablem światłowodowym
- rurociąg naftowy DN500
- rurociąg naftowy DN800 wraz z kablem światłowodowym.

Infrastruktura gazowa dystrybucyjna:

- stacja redukcyjno-pomiarowa Duszniki
- gazociągi dystrybucyjne.

Infrastruktura techniczna związana z eksploatacją złóż i przesyłam gazu ziemnego:

- stacja gazowa Duszniki,
- Ośrodek Grupowy (OG) Duszniki (zlokalizowany obok stacji redukcyjno-pomiarowej),
- Gazociągi i rurociągi czynne (w tym kopalniane wysokiego ciśnienia),
- Gazociągi i rurociągi nieczynne.

Gazociągi oraz rurociągi mają wyznaczone strefy kontrolowane, by operator mógł w sposób nieograniczony dokonywać niezbędnych kontroli, napraw lub innych działań. W tych strefach występują także ograniczenia z lokalizowaniem obiektów oraz nasadzeń drzew. Szerokość stref kontrolowanych zależy od maksymalnego ciśnienia roboczego (MOP) gazu, który może być przesyłany danym gazociągiem. Ograniczenia i wytyczne dotyczące lokalizacji obiektów w sąsiedztwie gazociągów wynikają z przepisów odrębnych.

Sieć ciepłownicza

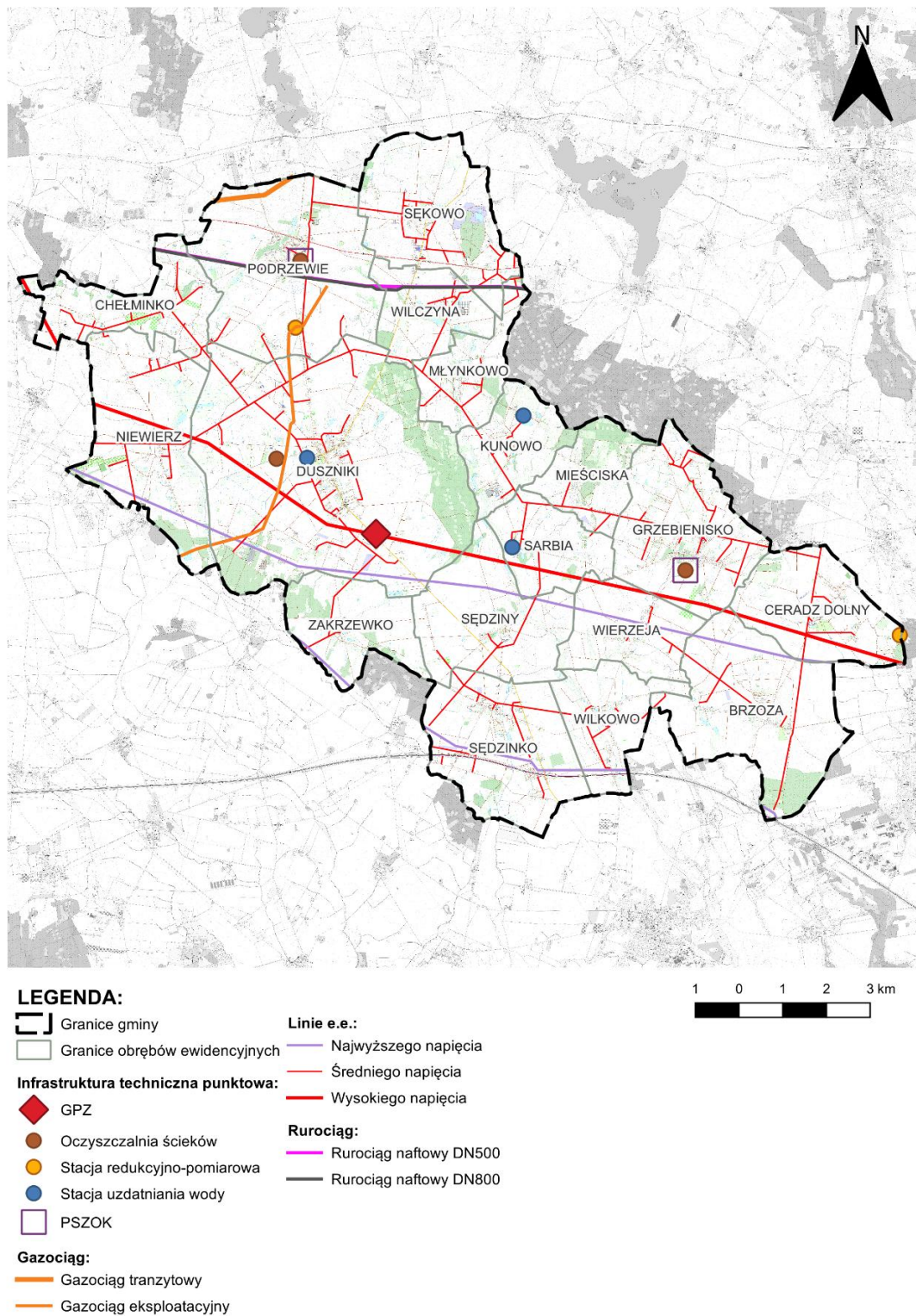
Gmina Duszniki nie posiada sieci ciepłowniczej, umożliwiającej doprowadzanie źródła ciepła do budynków.

Gospodarowanie odpadami

Gmina Duszniki organizuje system gospodarki odpadami obejmujący nieruchomości zamieszkane. Gmina Duszniki jest członkiem Związku Międzygminnego CZO SELEKT z siedzibą w Czempiniu. Z dniem wstąpienia do Związku kompetencje dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie nieruchomości zamieszkałych przejmie związek międzygminny.

Ponadto, na terenie Gminy Duszniki znajdują się dwa Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w miejscowościach Grzebienisko i Podrzewie.

Rysunek 10. Infrastruktura techniczna w Gminie Duszniki

Źródło: Opracowanie własne

Infrastruktura społeczna

Na terenie Gminy Duszniki funkcjonują **4 publiczne szkoły podstawowe**:

- Szkoła Podstawowa w Dusznikach z Filią w Podrzewiu
- Szkoła Podstawowa w Grzebienisku wraz z Oddziałem Przedszkolnym
- Szkoła Podstawowa w Sędzinku wraz z Oddziałem Przedszkolnym.

Zgodnie z danymi z portalu Monitor Rozwoju, w roku 2024 r. do szkół uczęszczało 821 uczennic i uczniów.

Opiekę przedszkolną na terenie gminy świadczą przedszkola przy szkołach podstawowych wymienione powyżej oraz Zespół Przedszkoli w Dusznikach, w którego skład wchodzi:

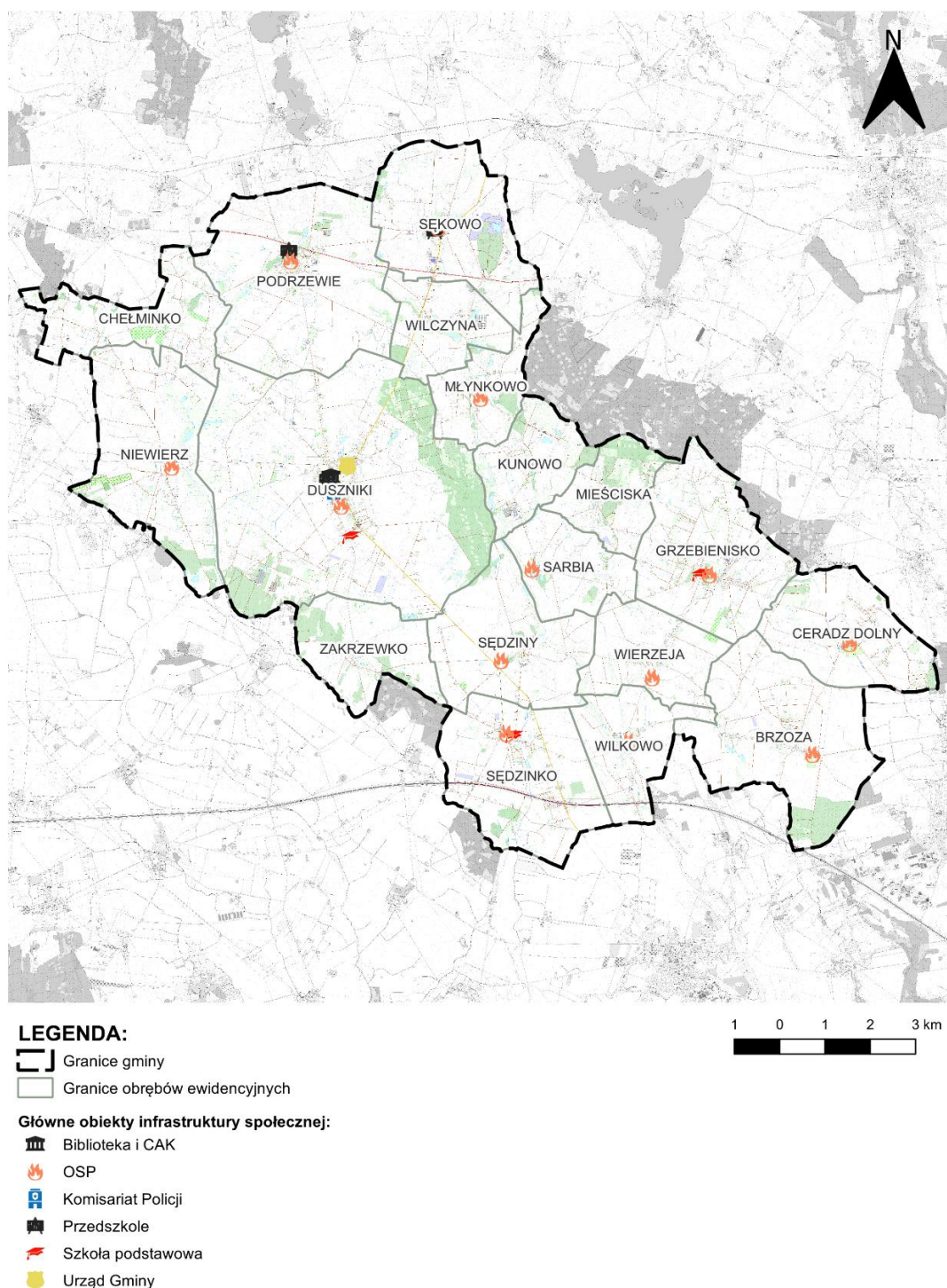
- Słoneczne Przedszkole w Dusznikach
- Przedszkole w Podrzewiu
- Przedszkole w Sękowie.

Na obszarze gminy działa stały komisariat **Policji** w miejscowości Duszniki. W miejscowościach Duszniki, Podrzewie, Niewierz, Sękowo, Sędziny, Sędzinko, Wierzeja, Wilkowo, Brzoza, Ceradz Dolny, Grzebienisko, Sarbia i Młynkowo operuje Ochotnicza Straż Pożarna (łącznie 13 jednostek).

Działalność kulturalną i sportową na terenie gminy prowadzą Centrum Animacji Kultury oraz Biblioteka Publiczna.

Infrastrukturę społeczną można określić również jako pewien zbiór usług, które świadczone są zarówno przez podmioty publiczne, jak prywatne. Podzielić je również można na ich przeznaczenie, tj. na podstawowe oraz wyższe. Do usług podstawowych zalicza się takie usługi, które zaspokajają podstawowe potrzeby człowieka z zakresu bezpieczeństwa, ochrony zdrowia, handlu, edukacji, itp. Do usług wyższych należą te, które nie są niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb, ale zdecydowanie poprawiają jakość życia mieszkańców, np. usługi z zakresu edukacji i kultury wyższej, rozrywki, finansów, informacji.

Rysunek 11. Infrastruktura społeczna na obszarze Gminy Duszniki

Źródło: Opracowanie własne

- **Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Duszniki**

3..1 Rekomendacja nadrzędna

Rekomendacja nadrzędna

Przy sporządzaniu lub aktualizacji aktów planowania przestrzennego – zarówno miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak i Planu Ogólnego – rekomenduje się w pierwszej kolejności analizę obowiązujących decyzji o warunkach zabudowy oraz aktualnego zagospodarowania obszaru. Kluczowe jest również uwzględnianie powiązań przestrzennych z terenami sąsiadującymi oraz kompleksowa analiza lokalnych uwarunkowań.

Planowanie przestrzenne powinno pozostawać w ścisłej relacji z planowaniem strategicznym gminy. Takie podejście umożliwia uporządkowanie przyszłego zagospodarowania w sposób zgodny z istniejącą strukturą, lokalnymi uwarunkowaniami oraz przyjętymi kierunkami rozwoju. Tylko w tak zintegrowanym ujęciu dokumenty planistyczne mogą skutecznie wspierać realizację celów strategicznych gminy.

3..2 Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Rozwój przestrzenny i gospodarczy gminy winien nie tylko obejmować elementy antropogeniczne, ale także elementy środowiskowe, obejmujące naturę ożywioną i nieożywioną. Proces ten nazywany jest zrównoważonym rozwojem. Oznacza to, że zmiany w strukturze przestrzennej, w tym m. in. poprawa warunków życia mieszkańców, rozbudowa infrastruktury czy tworzenie nowych miejsc pracy, muszą być realizowane z poszanowaniem walorów środowiska przyrodniczego oraz wszystkich jego elementów.

Głównymi elementami środowiska przyrodniczego, tworzącymi system ekologiczny Gminy Duszniki i podlegającymi ochronie są:

- powierzchnia ziemi, w tym ukształtowania terenu
- gleby
- wody powierzchniowe i podziemne
- powietrze
- krajobraz
- przyroda.

Powierzchnia ziemi

Główne zasady ochrony powierzchni ziemi:

- ograniczanie przekształceń gruntów rolnych o wysokiej wartości produkcyjnej i zachowanie zwartych kompleksów działek rolnych
- priorytet lokalizacji inwestycji na obszarach już zabudowanych lub wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych, aby minimalizować fragmentację krajobrazu i odralnianie

- nakaz planowania działań ziemnych (ruchy masowe, nasypy, niwelacje) w sposób minimalizujący erozję, osuwiska i degradację struktury terenu
- obowiązek retencji i rozsądnego gospodarowania wodami opadowymi na miejscu (przesiękanie, zbiorniki retencyjne, rozwój małej retencji) w celu ograniczenia odpływów erozyjnych i sedymentacji
- racjonalne wykorzystanie przestrzeni, uwzględnianie walorów krajobrazowych oraz zachowanie równowagi między zabudową a terenami otwartymi.

Gleby

W zakresie przeciwdziałania suszy na terenach rolniczych i leśnych kluczowe jest dostosowanie struktury upraw, technologii produkcji oraz doboru gatunków roślin do rosnącego deficytu wód i dynamicznych zmian klimatycznych. Istotne pozostaje prowadzenie prac usprawniających funkcjonowanie systemów melioracyjnych tak, aby skutecznie pełniły zarówno funkcję nawadniającą, jak i odwadniającą oraz przyczyniały się do poprawy lokalnych stosunków wodnych. Racjonalne wykorzystanie gleb w ramach szeroko pojętego planowania przestrzennego oraz gospodarki rolnej i leśnej tak, aby minimalizować degradację oraz erozję wynikającą z intensywnego użytkowania rolniczego.

Dla ochrony gleb na obszarze gminy należy uwzględnić:

- uprawę roślin odpornych na zmiany klimatyczne
- ograniczanie nadmiernego stosowania nawozów
- rozwój systemów małej retencji
- zachowanie trwałych użytków zielonych, zadrzewień śródpolnych oraz wprowadzanie nowych nasadzeń wzdłuż miedz, dróg i cieków wodnych
- ograniczanie wielkoobszarowych monokultur
- wapnowanie gleb zakwaszonych w celu podniesienia ich pH
- stosowanie wsiewek poplonowych i międzyplonów ścierniskowych
- zalesianie gruntów o niskiej wartości przyrodniczej, podatnych na erozję wietrzną oraz o niewielkiej przydatności rolniczej.

Wody powierzchniowe i podziemne

Najważniejsze działania ochronne i naprawcze w zakresie gospodarki wodnej na terenie gminy obejmują:

- likwidację dopływu ścieków oraz niekontrolowanych zrzutów zanieczyszczeń
- ograniczanie spływu substancji pochodzących z nawozów rolniczych poprzez optymalne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin
- pełne skanalizowanie gminy w celu eliminacji niekontrolowanych zanieczyszczeń wód powierzchniowych i gruntowych
- oczyszczanie wód deszczowych poprzez budowę kanalizacji deszczowej z urządzeniami podczyszczającymi
- zwiększanie zasobów wodnych

- ograniczanie zanieczyszczeń wynikających z turystyczno-rekreacyjnego użytkowania terenów, zwłaszcza w sąsiedztwie wód powierzchniowych
- przeciwdziałanie skutkom suszy poprzez zwiększanie mikro- i małej retencji oraz wdrażanie metod sprzyjających zatrzymywaniu wody w środowisku
- rozbudowę systemu melioracji zgodnie z obowiązującymi pozwoleniami i przepisami, wraz z jego racjonalnym użytkowaniem z poszanowaniem środowiska
- możliwość budowy zbiorników melioracji szczegółowej na gruntach rolnych – głównie nieużytkach oraz glebach klas IV–VI – w celu retencjonowania wód
- przestrzeganie przepisów związanych z obszarami bezpośredniego zagrożenia powodzią
- zakaz regulacji linii brzegowej cieków poza niezbędnymi pracami utrzymaniowymi
- umacnianie brzegów cieków wodnych
- tworzenie wałów przeciwpowodziowych tam, gdzie ryzyko powodzi stwarza zagrożenie dla otoczenia
- prowadzenie działań udrażniających przepływ wód
- dostosowywanie lokalizacji nowej zabudowy do uwarunkowań hydrogeologicznych
- tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków i zbiorników wodnych w formie pasów zieleni
- kompleksowe odprowadzanie i oczyszczanie wód opadowych z dróg, placów i parkingów
- tworzenie filtrów biologicznych w postaci zieleni izolacyjnej przy zbiornikach
- stosowanie szczelnych technologii sanitarnych w zabudowie sąsiadującej ze zbiornikami wodnymi
- budowę zbiorników retencyjnych umożliwiających gromadzenie nadmiaru wód i ograniczanie lokalnych podtopień.

Powietrze

Zanieczyszczenie powietrza stanowi jeden z najpoważniejszych problemów środowiskowych w Polsce, wynikający m.in. z wieloletnich zaniedbań w rozwoju energetyki zarówno na poziomie krajowym, jak i indywidualnym. Dlatego kluczowe jest ograniczanie emisji zanieczyszczeń poprzez stosowanie paliw o niskiej emisyjności w urządzeniach o wysokiej sprawności oraz rozwój odnawialnych źródeł energii, takich jak:

- nowoczesne kotły na paliwa stałe lub biomasę
- kolektory słoneczne
- pompy ciepła
- mikroinstalacje fotowoltaiczne i turbiny wiatrowe.

Podczas budowy lub modernizacji obiektów należy stosować technologie ograniczające zużycie energii elektrycznej i cieplnej, prowadzić termomodernizację istniejących budynków oraz wdrażać rozwiązania energooszczędne i pasywne. W zakresie ograniczania emisji z transportu drogowego wskazane są:

- poprawa płynności ruchu
- rozbudowa dróg i budowa obwodnic
- promowanie ruchu pieszego i rowerowego

- rozwój transportu publicznego
- zagospodarowanie terenów przydrogowych zielenią

W dokumentach planistycznych należy uwzględnić zapisy sprzyjające poprawie jakości powietrza, w tym:

- zachowanie korytarzy przewietrzających
- wprowadzanie zieleni w obrębie zabudowy
- tworzenie pasów zieleni izolacyjnej wokół obiektów uciążliwych
- stosowanie technologii budowlanych ograniczających emisję zanieczyszczeń
- rekomendowanie efektywnych energetycznie systemów grzewczych i dobrej izolacji budynków.

Krajobraz

Ochrona krajobrazu Gminy Duszniki winna obejmować działania, polegające na świadomym kształtowaniu przestrzeni gminy poprzez eksponowanie obszarów atrakcyjnych krajobrazowo takich, jak: panoramy, osie, punkty i strefy widokowe, czy dominanty oraz zwiększanie powierzchni najcenniejszych krajobrazowo form. Należy również systemowo włączać je w pozostałą przestrzeń gminy, by tworzyły harmonijną całość i nadawały prezentowały charakterystyczny krajobraz gminy.

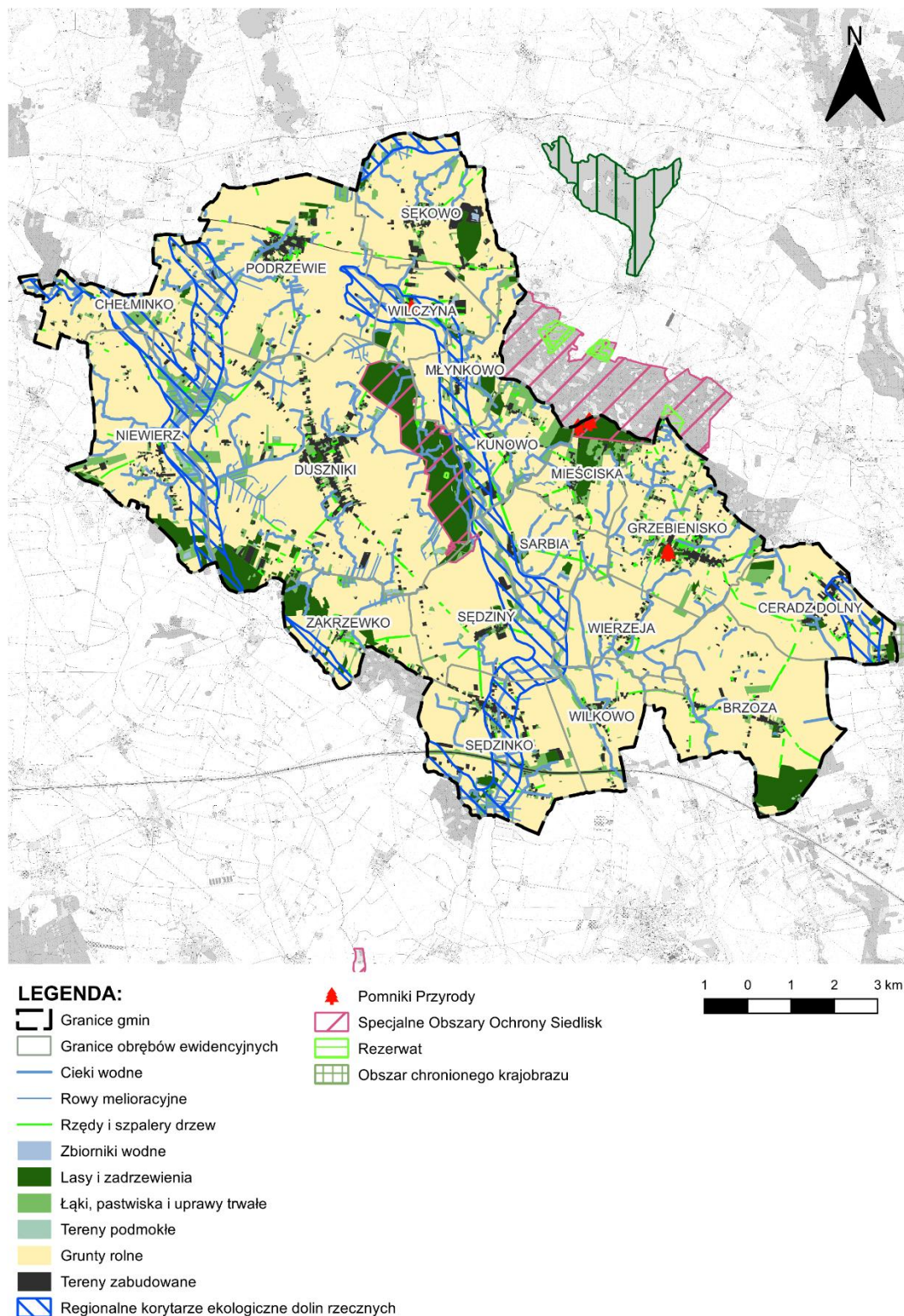
Kształtowanie i ochrona krajobrazu przyrodniczego terenów gminy prowadzone będzie poprzez:

- ochronę miejsc eksponowanych, panoram i punktów widokowych przed zabudową oraz elementami infrastruktury zaburzającymi ład przestrzenny
- zalesianie słabych gruntów ornych i terenów powyrobowiskowych, a także wybranych fragmentów obrzeży zbiorników wodnych i dolin rzecznych – przy jednoczesnym zachowaniu otwartych panoram
- zadrzewianie terenów wokół zbiorników wodnych oraz wzdłuż dróg, tworząc ciągi drzew
- zachowanie, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i terenów podmokłych dla utrzymania ciągłości krajobrazu i korzystnych warunków wodnych
- uatrakcyjnienie terenów eksponowanych poprzez włączenie ich do systemu tras pieszych i rowerowych
- ograniczenie lokalizacji obiektów wymagających znacznych przekształceń ukształtowania terenu
- nadawanie obiektom kubaturowym i urządzeniom technicznym form harmonizujących z otoczeniem i nawiązujących do lokalnego stylu
- prowadzenie nowej infrastruktury z poszanowaniem obszarów chronionych i potrzeb rozwoju mieszkaniowego i rekreacyjnego
- łączenie terenów zielonych w spójny system poprawiający estetykę i walory krajobrazowe terenów zurbanizowanych.

Przyroda

Na terenie Gminy Duszniki znajduje się kilka form ochrony przyrody (powierzchniowe i punktowe). Zostały one opisane w podrozdziale 3.4.4.

Rysunek 12. Elementy środowiskowe podlegające ochronie w Gminie Duszniki

Źródło: Opracowanie własne

3.3 Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków reguluje Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2025 r. poz. 537 i 1168 ze zm.). Do podstawowych form ochrony zabytków należą: wpis do rejestru zabytków, wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, uznanie obiektu za pomnik historii oraz utworzenie parku kulturowego.

Ustawa określa również zadania i obowiązki gminy w zakresie opieki nad zabytkami. Do najważniejszych z nich należą:

- możliwość utworzenia przez radę gminy parku kulturowego jako szczególnej formy ochrony krajobrazu kulturowego, obejmującej tereny o wybitnych walorach krajobrazowych z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla lokalnej tradycji budowlanej i osadniczej
- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych położonych na terenie gminy i objętych wojewódzką ewidencją zabytków
- opracowywanie co cztery lata gminnego programu opieki nad zabytkami.

W celu zapewnienia skutecznej ochrony zabytków na terenie gminy Duszniki przyjmuje się następujące zasady:

- Obiekty o wartościach zabytkowych lub architektonicznych, stanowiące istotne elementy historycznej zabudowy, w szczególności ujęte w ewidencji zabytków, powinny być przeznaczane do trwałej adaptacji z zachowaniem tradycyjnych form i faktur właściwych dla lokalnej architektury.
- Adaptacje i modernizacje należy prowadzić w sposób gwarantujący zachowanie kluczowych elementów miejscowej tradycji architektonicznej, takich jak proporcje, detal, materiały oraz wykończenie elewacji.
- Wszelkie zmiany gabarytów obiektów oraz ingerencje w kompozycję i artykulację elewacji (w tym zmiany proporcji otworów czy form stolarki zewnętrznej) wymagają uzgodnienia lub opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- Rozbiórka obiektu ujętego w ewidencji zabytków, uzasadniona względami technicznymi i niemożnością usunięcia zagrożenia bezpieczeństwa, wymaga uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków, który określa warunki i procedurę wyłączenia obiektu z ewidencji.
- Zmiany w otoczeniu i sąsiedztwie zabytków oraz na obszarach objętych rejestrem lub ewidencją, które mogą wpływać na ich walory (w tym budowa nowych obiektów, przebudowa czy sposób zagospodarowania przestrzeni), nie mogą pogarszać stanu zachowania zabytku ani naruszać jego wartości i wymagają uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
- Nowa zabudowa w obszarach zabytkowych oraz w ich sąsiedztwie powinna harmonijnie wpisywać się w historyczny układ przestrzenny, uwzględniając skalę, gabaryty, proporcje, kompozycję oraz charakter wykończenia elewacji.
- W przypadku wątpliwości dotyczących nowych inwestycji należy uzyskać wytyczne konserwatorskie do projektu budowlanego, a następnie – zgodnie z przepisami – uzgodnienie lub opinię w toku procedury pozwolenia na budowę.
- Bezwzględnie przestrzegać ustalonych stref ochrony konserwatorskiej oraz współpracować z organami ochrony zabytków.

- Uzgadniać ze służbami archeologicznymi wszelkie prace ziemne prowadzone w strefach ochrony archeologicznej i na stanowiskach archeologicznych.
- Inicjować tworzenie nowych stref ochrony konserwatorskiej we współpracy z państwową służbą ochrony zabytków.
- Opracować pełną ewidencję obiektów architektury, zabytków techniki, krajobrazów komponowanych oraz stanowisk archeologicznych o istotnych wartościach kulturowych.
- Przygotowywać długofalowe koncepcje zagospodarowania obszarów o wysokich walorach kulturowych.
- Wspierać działania służące utrzymaniu i poprawie stanu terenów oraz obiektów o szczególnej wartości kulturowej, wskazywanych przez właściwe instytucje konserwatorskie.
- Zapewniać harmonijne wkomponowanie nowych, niezbędnych obiektów – zwłaszcza z zakresu gospodarki i użyteczności publicznej, nawet jeśli odbiegają one od tradycyjnych form zabudowy.
- Kontynuować tradycyjne formy architektoniczne w zabudowie współczesnej.
- Unikać realizacji zabudowy wielkogabarytowej w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów i zespołów zabytkowych.
- Przeciwdziałać rozpraszaniu zabudowy oraz zanikowi historycznych podziałów śródpolnych.
- Tworzyć strefy zieleni o charakterze neutralnym (tzw. filtry) wokół zespołów o szczególnej wartości, zgodnie z wyznaczonymi strefami ochrony konserwatorskiej.
- Dostosowywać elementy małej architektury do istniejącej zabudowy i właściwie komponować je w przestrzeniach o wysokich walorach krajobrazowo-kulturowych.
- Przeciwdziałać samowoli budowlanej, zwłaszcza w odniesieniu do obiektów zabytkowych.

Poniżej przedstawiono tabelaryczne zestawienie zabytków położonych na terenie Gminy Duszniki, wpisanych do Wielkopolskiego rejestru zabytków nieruchomych (stan na dzień 30.09.2022 r.).

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DUSZNIKI NA LATA 2025-2034

Tabela 15. Zabytki wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków nieruchomych

Lokalizacja	Obiekt	Numer rejestru
Brzoza	Zespół dworski, 2 poł. XIX: - dwór - park	2095/A z 22.07.1986 1825/A z 5.02.1981
Ceradz Dolny	Park, poł. XIX	1832/A z 20.02.1981
Duszniki	Kościół par. pw. św. Marcina, ul. Świerczewskiego 120, 1 poł. XVI, XX	2447/A z 21.12.1932
	Plebania, ul. Świerczewskiego, k. XVIII	1508/A z 11.04.1974
	Kościół ewangelicki, ul. Świerczewskiego 4, 1886	2352/A z 12.04.1995
	Cmentarz przykościelny	j.w.
	Park dworski, 2 poł. XIX	769/Wlkp/A z 5.02.1981 i z 14.09.2009
	Budynek dworca z magazynem stacji kolei wąskotorowej „Duszniki”, ul. Kolejowa 5, 1905, (w zespole Opalenickiej Kolei Dojazdowej)	1075/Wlkp/A z 12.07.2019
Niewierz	Park dworski, 2 poł. XIX	1822/A z 5.02.1981
Podrzewie	Zespół dworski, pocz. XX: - dwór - park	2190/A z 20.04.1990 1826/A z 5.02.1981
Sarbia	Park	1841/A z 2.03.1981
Sędziny	zespół pałacowy, XVIII-XIX: - pałac - oficyna - park	1776/A z 15.12.1977
Sękowo	Park, 2 poł. XIX	1842/A z 2.03.1981
Wilczyna	Kościół par. pw. św. Jadwigi, 1 poł. XVI, k. XIX	776/A z 14.11.1969
	Park dworski, pocz. XX	1846/A z 2.03.1981
Zakrzewko	Zespół dworski: - dwór, poł. XIX, 1913 - park, XIX - XX	2211/A z 19.08.1991

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu

Na terenie Gminy Duszniki znajdują się cztery stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków.

Tabela 16. Stanowiska archeologiczne w Gminie Duszniki, wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków archeologicznych

Dokładność położenia	Nazwa	Obszar AZP	Nr stanowiska	Chronologia	Funkcja	Wykaz dokumentów	Data wpisu
Przybliżony	Brzoza, st. 1	54-24	156	średniowiecze	grodzisko	1312/A z 1971-12-02, 115/Wlkp/C z 2008-04-07, 115/Wlkp/C z 2012-12-14	02.12.1971
Przybliżony	Młynkowo, st. 1	51-23	b.d.	średniowiecze	grodzisko	663/A z 1969-07-10, 116/Wlkp/C z 2007-10-27	10.07.1969
Przybliżony	Niewierz, st. 1	51-22	39	średniowiecze	grodzisko	664/A z 1969-07-10, 117/Wlkp/C z 2007-10-17	10.07.1969
Przybliżony	Sędzinko, st. 1	53-23	22	średniowiecze	grodzisko	1313/A z 1971-12-02, 118/Wlkp/C z 2007-10-24	02.12.1971

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rejestru zabytków archeologicznych

Zasady ochrony zabytków archeologicznych

Ochroną zabytków archeologicznych są objęte:

- stanowiska archeologiczne oraz zespoły stanowisk archeologicznych, ujęte w rejestrze zabytków
- stanowiska archeologiczne oraz zespoły stanowisk archeologicznych, ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

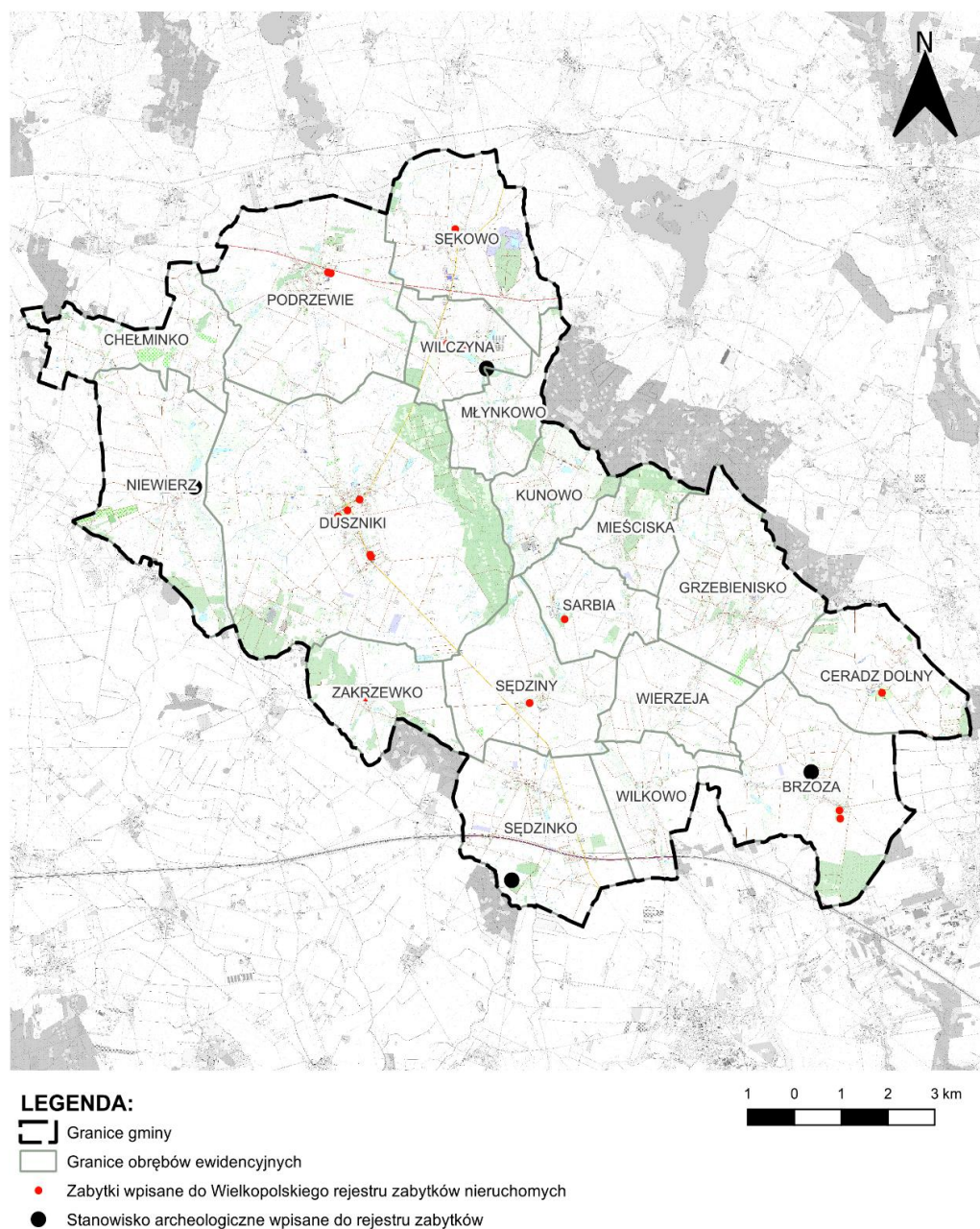
Dla stanowisk oraz zespołów stanowisk archeologicznych wpisane do rejestru zabytków ustala się:

- zakaz zabudowy oraz prowadzenia wszelkich inwestycji budowlanych na obszarze stanowisk i ich stref ekspozycji
- nakaz przeznaczenia ich pod tereny rolne, nieużytki lub tereny zieleni naturalnej,
- zakaz nasadzeń,
- zakaz niwelacji terenu,
- nakaz uzyskania pozwolenia konserwatora zabytków na prace porządkowe prowadzone w ich obrębie.

Zasady ochrony dóbr kultury współczesnej

Na terenie Gminy Duszniki brak jest wartościowych dóbr kultury współczesnej, które mogłyby być wskazane do objęcia ochroną.

Rysunek 13. Zabytki na terenie Gminy Duszniki

Źródło:

Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Instytutu Dziedzictwa

3..4 Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania przestrzennego Gminy Duszniki

Kierunki przekształceń struktury przestrzennej gminy wynikają z dążenia władz samorządowych, mieszkańców oraz potencjalnych inwestorów do wszechstronnego rozwoju, zarówno pod względem jakościowym, jak i ilościowym. Nadrzędnym celem jest racjonalne wykorzystanie dostępnych terenów oraz zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności, w szczególności w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

Do kluczowych kierunków działań należą:

- rozwój i dogęszczanie zabudowy mieszkaniowej, uzupełnianie luk w istniejącej strukturze oraz wyznaczanie nowych terenów w oparciu o prognozy demograficzne i migracyjne
- wyznaczanie nowych obszarów pod zabudowę produkcyjną i usługową, sprzyjających tworzeniu miejsc pracy i wzmocnieniu lokalnej gospodarki
- rozwój pozostałych form zabudowy poprzez intensyfikację zagospodarowania oraz wskazywanie nowych terenów zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem
- promowanie zrównoważonego rozwoju przestrzennego, obejmującego zarówno wyznaczanie terenów inwestycyjnych, jak i ochronę zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych
- dostosowanie przestrzeni do potrzeb mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej oraz kształtowanie funkcjonalnego i przyjaznego otoczenia
- harmonijny rozwój infrastruktury transportowej, technicznej i społecznej, zwiększający atrakcyjność oraz konkurencyjność gminy w relacji do sąsiednich jednostek.

Uwarunkowania rozwoju przestrzennego

Na dalszy rozwój struktury przestrzennej Gminy Duszniki wpływają przede wszystkim:

- **Rolniczy charakter gminy** – ograniczający dywersyfikację rynku pracy, lecz jednocześnie wzmocniający potencjał rolnictwa i lokalnej przedsiębiorczości
- **Stabilna sytuacja demograficzna** – umiarkowany wzrost liczby ludności generuje potrzebę rozwoju wysokiej jakości zabudowy mieszkaniowej oraz towarzyszących usług
- **Bliskość Poznania** – sprzyjająca migracjom z miasta na tereny wiejskie i rozwojowi funkcji mieszkaniowej („sypialnia miasta”)
- **Dobrze rozwinięty układ komunikacyjny** – obejmujący drogi wyższego i niższego rzędu, wspierający rozwój funkcji produkcyjnych, magazynowych i logistycznych
- **Uwarunkowania środowiskowe i formy ochrony przyrody** – w niewielkim stopniu ograniczające rozwój, lecz wymagające uwzględnienia w procesie planistycznym.

Struktura osadnicza

Struktura zagospodarowania gminy jest zróżnicowana i nierównomierna. Wyróżnić można trzy podstawowe typy jednostek osadniczych:

1. Duszniki – największa miejscowość i ośrodek administracyjno-usługowy, zlokalizowany centralnie przy drodze wojewódzkiej nr 306
2. Grzebienisko, Podrzewie, Ceradz Dolny, Sękowo – miejscowości o liczbie mieszkańców powyżej 500 osób; północne wsie rozwijają funkcje produkcyjno-usługowe dzięki korzystnemu położeniu komunikacyjnemu, natomiast wschodnie – głównie mieszkaniowe.
3. Pozostałe miejscowości – o charakterze mieszkaniowo-rolniczym, z potencjałem dalszego rozwoju funkcji rolniczej oraz pojawienia się funkcji rekreacyjnych i turystycznych wynikającym z obecności lasów i jezior,

Zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową

Zgodnie z wieloletnimi danymi, pochodzącymi z Głównego Urzędu Statystycznego, widoczna jest stabilna sytuacja ludności w Gminie Duszniki. Na podstawie aktualnie dostępnych danych do roku 2024 r. w podrozdziale 3.5.1. została przedstawiona i szerzej omówiona dynamika zmian w liczbie ludności w latach poprzednich.

Biorąc pod uwagę zakres lat 2014-2024, średnioroczny współczynnik tempa wzrostu populacji w Gminie Duszniki wyniósł około 1%. Co oznacza niewielki trend wzrostowy. Współczynnik został obliczony według poniższego wzoru:

$$T = \left(\sqrt[t]{\frac{L_t}{L_0}} - 1 \right) * 100$$

gdzie:

T – średnioroczny współczynnik tempa zmiany liczby ludności wyrażony w %

L₀ – liczba ludności w pierwszym analizowanym roku

L_t – liczba ludności w ostatnim analizowanym roku

t – liczba analizowanych lat.

Dane GUS z lat 2014–2024 wskazują na stabilny, umiarkowany wzrost liczby ludności (ok. 1% rocznie). Przy utrzymaniu tego trendu populacja w 2034 r. mogłaby wynieść ok. 11.004 mieszkańców. Jednak zgodnie z prognozami GUS, zakładającymi stabilizację (0% wzrostu), liczba mieszkańców w 2034 r. wyniesie ok. 9.634 osób (przy 9.669 w 2024 r.).

Oznacza to względną stabilność demograficzną przy jednoczesnym postępującym procesie starzenia się społeczeństwa. W konsekwencji konieczne będzie:

- rozwijanie zróżnicowanej zabudowy mieszkaniowej (jednorodzinnej, zagrodowej, w tym agroturystycznej)
- modernizacja istniejącego zasobu mieszkaniowego
- uzupełnianie zabudowy w obrębie istniejących, zwartych struktur
- zapewnienie dostępu do infrastruktury społecznej, technicznej i transportowej
- tworzenie przestrzeni wspólnych i miejsc integracji społecznej.

Nowe tereny mieszkaniowe powinny być wyznaczane głównie w sąsiedztwie istniejącej zabudowy, z zachowaniem zasad ładu przestrzennego.

Zapotrzebowanie na zabudowę usługową

Obecna infrastruktura usługowa, skoncentrowana głównie w Dusznikach, jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb całej gminy. Niezbędne jest bardziej równomierne rozmieszczenie usług, szczególnie w powiązaniu z nowymi terenami mieszkaniowymi.

Kierunki działań obejmują:

- rozwój usług podstawowych w sąsiedztwie osiedli mieszkaniowych
- określenie zapotrzebowania w Planie Ogólnym Gminy
- doprecyzowanie lokalizacji i parametrów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zrównoważony rozwój usług poprawi jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność inwestycyjną gminy.

Zapotrzebowanie na zabudowę produkcyjną

Gmina posiada korzystne warunki do rozwoju funkcji produkcyjnych, szczególnie wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych (A2, droga krajowa i wojewódzka). Działania powinny obejmować:

- wzmacnianie istniejących stref produkcyjnych
- wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych
- zapewnienie odpowiedniego uzbrojenia technicznego i dostępności komunikacyjnej.

Główne kierunki zmian w zagospodarowaniu

Uregulowanie struktury przestrzennej zagospodarowanych terenów

Struktura przestrzenna terenów zabudowanych wykazuje brak spójności oraz cechy rozproszenia, typowe dla obszarów wiejskich. Dalszy rozwój miejscowości powinien opierać się na zasadach ładu przestrzennego i w pierwszej kolejności obejmować zabudowę wolnych terenów w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej infrastruktury. Pozwoli to ograniczyć koszty budowy infrastruktury technicznej i drogowej oraz zwiększyć spójność przestrzenną układu osadniczego.

Wyznaczenie nowych terenów o dominujących funkcjach

Nowe tereny inwestycyjne powinny być planowane w sposób przemyślany, zgodnie z wyraźnie określoną funkcją dominującą. Takie podejście pozwoli uzyskać większy ład przestrzenny, poprawić funkcjonalność i estetykę układu osadniczego oraz zwiększyć przejrzystość i efektywność zagospodarowania. W szczególności należy unikać dalszego rozpraszania zabudowy mieszkaniowej, które w przeszłości generowało chaos przestrzenny oraz utrudniało zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej i społecznej. Systematyczne lokalizowanie nowych inwestycji w powiązaniu z istniejącymi strefami funkcjonalnymi umożliwi bardziej efektywne zarządzanie przestrzenią i podniesie dostępność usług publicznych.

Wyznaczenie dominujących funkcji w poszczególnych miejscowościach

Dalszy rozwój przestrzenny gminy powinien odbywać się zgodnie z przypisaną funkcją poszczególnych miejscowości lub ich grup. Największe wsie gminy, w tym Duszniki, powinny kontynuować rozwój

funkcji usługowych – społecznych, kulturalnych i oświatowych, uzupełniając je o zabudowę mieszkaniową i produkcyjną. Mniejsze miejscowości powinny koncentrować rozwój na funkcjach turystycznych i rekreacyjnych, wynikających z ich walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz produkcji rolnej wykorzystując potencjał terenów wokół miejscowości.

Wyznaczenie dominujących obszarów zabudowy mieszkaniowej

Nowe obszary zabudowy mieszkaniowej oraz tereny konieczne do jej uzupełniania powinny opierać się na istniejących głównych terenach mieszkalnych, stanowiąc ich spójną kontynuację. W przypadku pełnego wykorzystania potencjału mieszkaniowego dopuszcza się wyznaczanie nowych obszarów, pod warunkiem zachowania zasad ładu przestrzennego, zrównoważonego rozwoju i uwzględnienia obowiązujących decyzji lokalizacyjnych.

Wyznaczenie dominujących obszarów z zabudową usługową i produkcyjną

Rozwój terenów usługowych i produkcyjnych powinien koncentrować się w obrębie istniejących stref oraz wzdłuż głównych dróg, na terenach otwartych, co pozwoli ograniczyć uciążliwości dla zabudowy mieszkaniowej. Jednocześnie należy uwzględnić dobrą dostępność transportową i techniczną tych obszarów.

Określenie terenów z ograniczeniem w zabudowie i zagospodarowaniu terenu

Ograniczenia w zabudowie i użytkowaniu terenów wynikają głównie z istniejącej i planowanej infrastruktury kolejowej, drogowej oraz technicznej, a także z form ochrony przyrody oraz stref ochronnych i terenów zamkniętych. Obowiązujące ograniczenia określają przepisy odrębne oraz regulacje dotyczące lokalizacji i funkcjonowania danej infrastruktury, w tym wytyczne zarządców i operatorów.

Określenie zabudowy i terenów o specjalnych warunkach zagospodarowania

Tereny o specjalnych warunkach zagospodarowania obejmują obszary, na których możliwa jest zabudowa, lecz z określonymi ograniczeniami w zakresie funkcji lub intensywności. Dotyczy to m.in. terenów cmentarzy, zieleni urządzonej, ogródków działkowych oraz obszarów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Określenie terenów wyłączonych z zabudowy

Tereny wyłączone z zabudowy to obszary, które ze względu na swoje walory przyrodnicze, rolnicze lub ochronne powinny pozostać nieurbanizowane. Obejmują one m.in. grunty rolne o wysokiej klasie bonitacyjnej, lasy, obszary obecnego i planowanego zalesienia, powierzchniowe wody śródlądowe oraz tereny zieleni naturalnej.

Wyznaczenie tych terenów służy zachowaniu równowagi między rozwojem a ochroną środowiska, przeciwdziałaniu rozpraszaniu zabudowy oraz chroni zasoby przyrodnicze i funkcje rolnicze. Ma to także znaczenie społeczne i gospodarcze – wpływa na retencję wód, łagodzenie skutków zmian klimatu i zapewnia dostęp mieszkańców do otwartych terenów zielonych.

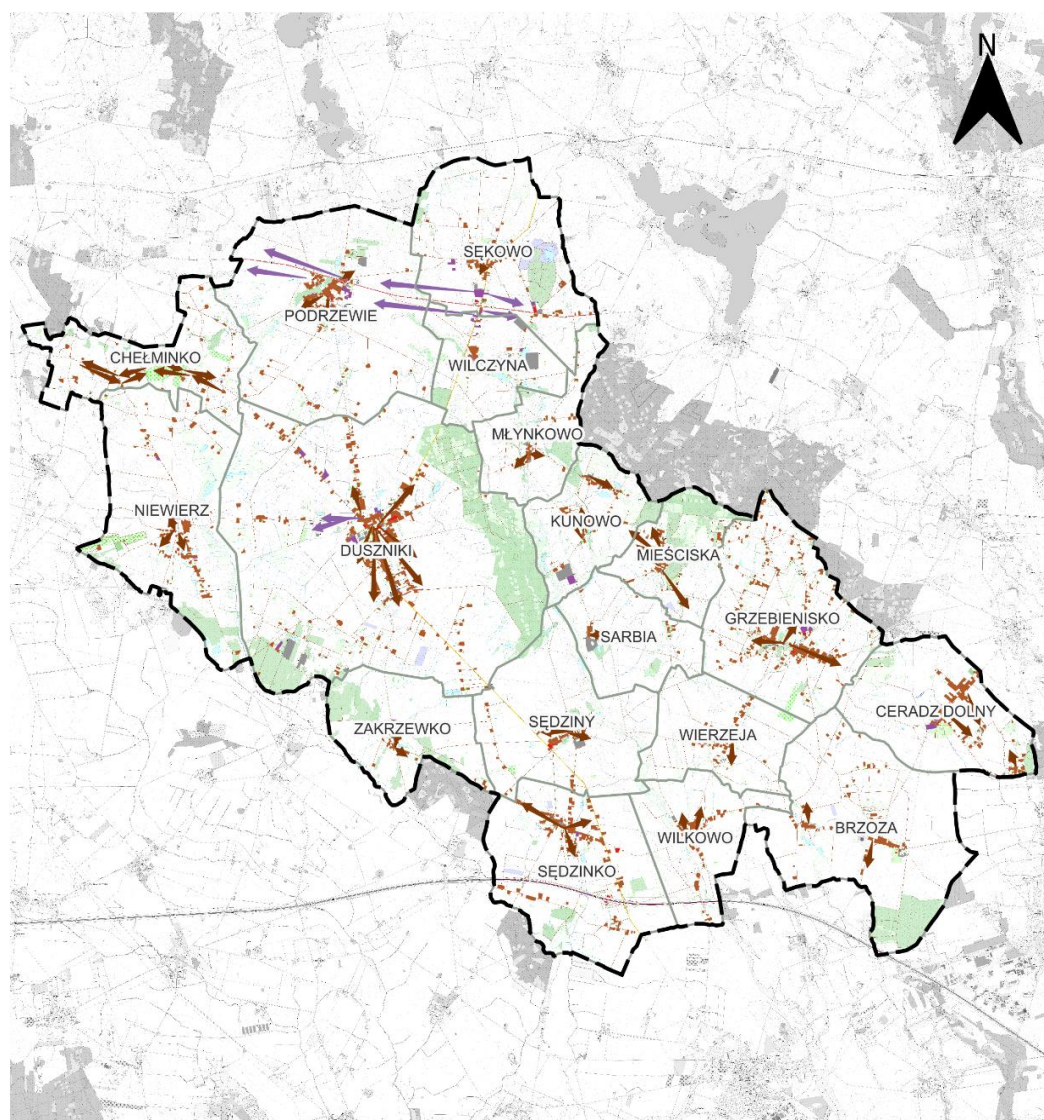
Wytyczne do Planu Ogólnego Gminy

Szczegółowe określenie kierunków rozwoju powinno nastąpić na etapie sporządzania Planu Ogólnego Gminy, w oparciu o analizy obejmujące:

- istniejącą zabudowę i zagospodarowanie
- realizację i chłonność mpzp
- wydane decyzje o warunkach zabudowy
- analizę i prognozę demograficzną
- dynamikę rozwoju jednostek osadniczych
- bilans terenów inwestycyjnych
- zapotrzebowanie na funkcje mieszkaniowe, usługowe i produkcyjne.

Dalsze doprecyzowanie ustaleń powinno nastąpić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych obszarów gminy.

Rysunek 14. Główne prognozowane kierunki zmian w strukturze przestrzennej Gminy Duszniki

LEGENDA:

- Granice gminy
- Granice obrębów ewidencyjnych

Główne kierunki rozwoju zabudowy:

- Mieszkaniowej
- Produkcyjno-usługowej

Istniejące tereny zabudowy:

- Mieszkaniowej
- Produkcyjnej
- Usługowej
- Pozostałej

1 0 1 2 3 km

Źródło: Opracowanie własne

3.5 Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz.1130 z późn. zm.)

Na terenie Gminy Duszniki nie wyznacza się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego powyżej 2.000 m² w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn. zm.).

3.6 Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Cele publiczne wskazane w niniejszej Strategii zostały określone w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Zasady lokalizowania inwestycji służących realizacji tych celów regulują przepisy art. 50 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Podstawowe zasady sytuowania kluczowych inwestycji celu publicznego obejmują:

- **Zgodność z dokumentami planistycznymi** – realizacja inwestycji powinna następować w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku – na podstawie decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.
- **Ochronę interesu publicznego** – przedsięwzięcia muszą odpowiadać na rzeczywiste i istotne potrzeby wspólnoty lokalnej.
- **Ochronę środowiska i zasobów naturalnych** – lokalizacja inwestycji powinna pozostawać w zgodzie z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska, przyrody, klimatu oraz racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi.
- **Pierwszeństwo terenów publicznych** – inwestycje powinny być w pierwszej kolejności realizowane na gruntach stanowiących własność publiczną.
- **Dostępność** – w miarę możliwości obiekty i infrastruktura celu publicznego powinny mieć charakter ogólnodostępny.
- **Zasadę zrównoważonego rozwoju** – zarówno etap realizacji, jak i eksploatacji inwestycji powinien uwzględniać równoważenie aspektów społecznych, środowiskowych i gospodarczych.
- **Udział społeczeństwa** – proces planowania i przygotowania inwestycji powinien przewidywać możliwość wyrażenia opinii przez mieszkańców.
- **Bezpieczeństwo** – lokalizacja musi spełniać wymogi w zakresie bezpieczeństwa publicznego, w tym ochrony przeciwpożarowej oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Realizacja inwestycji celu publicznego stanowi jedno z podstawowych zadań gminy, ukierunkowane na kształtowanie ładu przestrzennego oraz systematyczną poprawę jakości życia mieszkańców.

Głównymi aspektami przestrzeni i społecznymi gminy, które należy obejmować inwestycjami celu publicznego są:

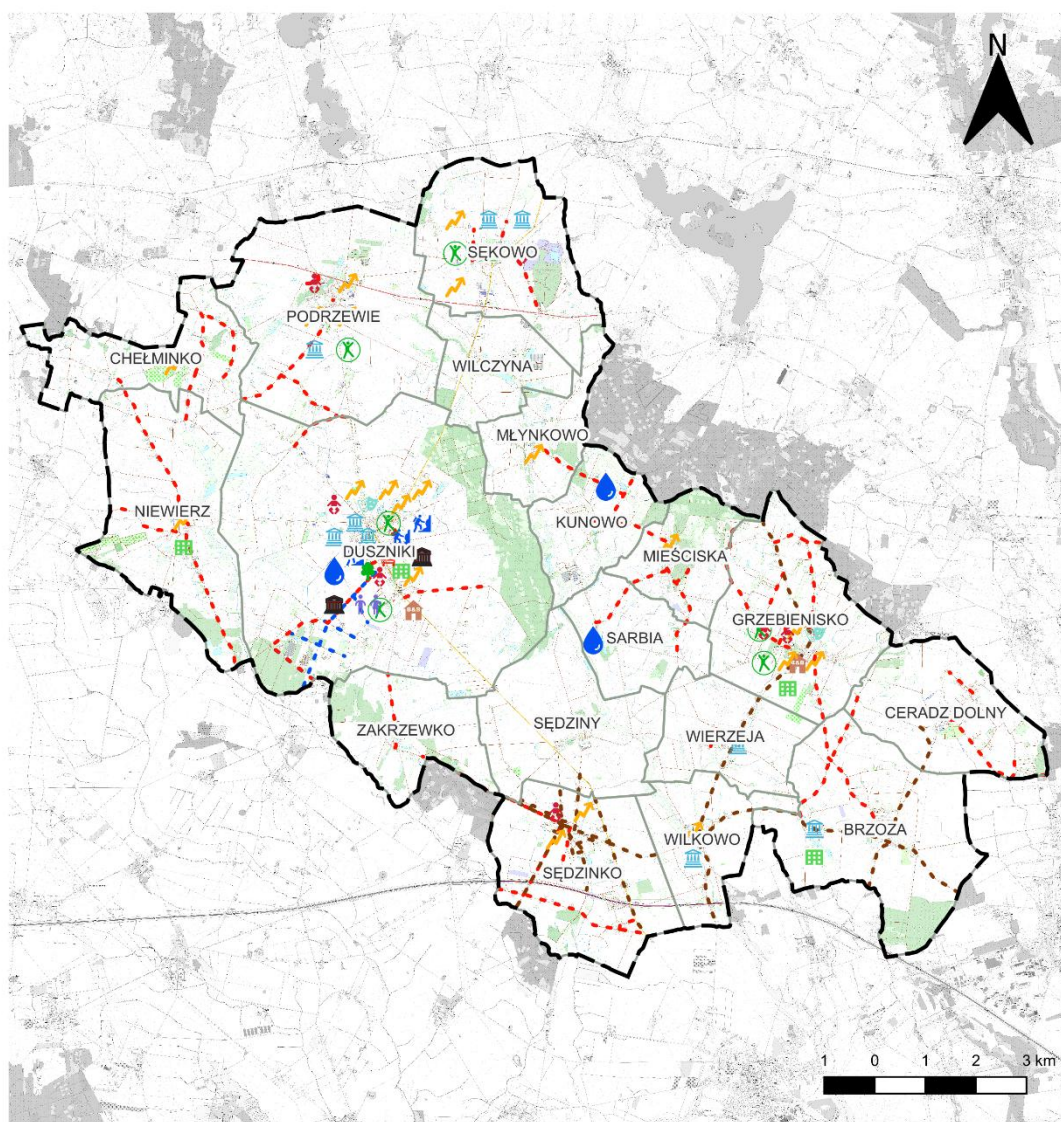
- **Oświata i edukacja:**
 - Poprawa stanu obiektów oświaty (Projekt Kluczowy nr 1)

- Rozwój edukacji przedszkolnej i opieki nad dziećmi do lat 3 (Projekt Kluczowy nr 2)
- Budowa i wdrożenie rozwiązań systemowych w obszarze doradztwa zawodowego dla uczniów szkół (Projekt Kluczowy nr 3)
- Aktywizacja dzieci i młodzieży (Projekt Kluczowy nr 4)
- **Zdrowie i społeczeństwo:**
 - Aktywność fizyczna receptą na choroby cywilizacyjne (Projekt Kluczowy nr 5)
 - Realizacja i koordynacja działań z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia (Projekt Kluczowy nr 6)
 - Koordynacja pomocy społecznej, opieki, integracji społecznej oraz rozwoju ekonomii społecznej (Projekt Kluczowy nr 7)
 - Gmina Duszniki atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pracy (Projekt Kluczowy nr 9)
 - Poprawa komunikacji autobusowej wewnątrz gminy (Projekt Kluczowy nr 25)
 - Wzmocnienie potencjału cyfrowego gminy (Projekt Kluczowy nr 28)
 - Utworzenie miejsca spotkań i integracji dla dzieci i młodzieży z terenu gminy (Projekt Kluczowy nr 29)
- **Kultura:**
 - Rozwój Gminy Duszniki poprzez kulturę (Projekt Kluczowy nr 8)
 - Opieka i rewitalizacja zabytków zlokalizowanych na terenie gminy (Projekt Kluczowy nr 14)
- **Środowisko:**
 - Wzmocnienie potencjału systemu ochrony środowiska i przyrody (Projekt Kluczowy nr 10)
- **Gospodarka lokalna:**
 - Rolnicza Przestrzeń Produkcyjna (Projekt Kluczowy nr 11)
 - Plac targowy (Projekt Kluczowy nr 26)
- **Przestrzeń:**
 - Kształtowanie ładu przestrzennego w Gminie (Projekt Kluczowy nr 12)
- **Modernizacja:**
 - Optymalizacja zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej, modernizacja systemów grzewczych oraz kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (Projekt Kluczowy nr 13)
 - Poprawa stanu mieszkalnych budynków komunalnych (Projekt Kluczowy nr 24)
 - Budowa, przebudowa, remont i modernizacja budynków administracji publicznej (Projekt Kluczowy nr 27)
- **Sport i rekreacja:**
 - Budowa oraz modernizacja obiektów infrastruktury rekreacyjnej i sportowej (Projekt Kluczowy nr 15)

- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sprzyjającej uprawianiu turystyki (Projekt Kluczowy nr 18)
- Zagospodarowanie rekreacyjne terenów przy parku dworskim w Dusznikach (Projekt Kluczowy nr 23)
- **Infrastruktura:**
 - Budowa i rozbudowa systemu dróg rowerowych (Projekt Kluczowy nr 16)
 - Poprawa stanu dróg i oświetlenia drogowego, poprawa bezpieczeństwa oraz likwidacja miejsc niebezpiecznych na drogach gminnych (Projekt Kluczowy nr 17)
 - Budowa i rozbudowa rozwój sieci kanalizacji sanitarnej (Projekt Kluczowy nr 19)
 - Poprawa zaopatrzenia w wodę i jakości wody (Projekt Kluczowy nr 20)
- **Bezpieczeństwo:**
 - System powiadamiania mieszkańców (Projekt Kluczowy nr 21)
 - Miejsca doraźnego schronienia (Projekt Kluczowy nr 22).

Powyższe inwestycje celu publicznego wynikają z określonych przez Gminę projektów kluczowych. Zasady ich realizacji są uniwersalne i obejmują niezdefiniowany w sposób zamknięty zbiór działań, które mogą być realizowane na terenie Gminy Duszniki. Możliwe jest realizowanie wszelkich innych inwestycji celu publicznego o ile są zgodne z założeniami niniejszej Strategii oraz innych dokumentów planistycznych i strategicznych gminy.

Rysunek 15. Lokalizacje wybranych obiektów inwestycji celu publicznego w Gminie Duszniki

LEGENDA:

Granice gminy

Granice obszarów ewidencyjnych

Projekty kluczowe nr:

- Budowa oraz modernizacja obiektów infrastruktury rekreacyjnej i sportowej
- Budowa, przebudowa, remont i modernizacja budynków administracji publicznej
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sprzyjającej uprawianiu turystyki
- Miejsca doraźnego schronienia
- Opieka i rewitalizacja zabytków zlokalizowanych na terenie gminy
- Optymalizacja zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej, modernizacja systemów grzewczych oraz kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
- Plac targowy
- Poprawa stanu mieszkalnych budynków komunalnych

- Poprawa zaopatrzenia w wodę i jakości wody
- Rozwój edukacji przedszkolnej i opieki nad dziećmi do lat 3
- Rozwój Gminy Duszniki poprzez kulturę
- Utworzenie miejsca spotkań i integracji dla dzieci i młodzieży z terenu gminy
- Zagospodarowanie rekreacyjne terenów przy parku dworskim w Dusznikach
- Budowa i rozbudowa rozwój sieci kanalizacji sanitarnej
- Budowa i rozbudowa systemu dróg rowerowych
- Poprawa stanu dróg i oświetlenia drogowego, poprawa bezpieczeństwa oraz likwidacja miejsc niebezpiecznych na drogach gminnych

Źródło: Opracowanie własne

3..7 Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Infrastruktura transportowa

Układ drogowy w Gminie Duszniki składa się sieci dróg: autostrady, krajowej, wojewódzkiej, powiatowych, gminnych oraz wewnętrznych. Autostrada A2, droga krajowa nr 92 oraz wojewódzka nr 306 pełnią rolę tranzytową i komunikują (poza A2) część miejscowości jednostkami znajdującymi się poza granicami gminy Duszniki. Drogi powiatowe oraz gminne pełnią i dalej będą pełnić funkcję obsługującą cały ruch na terenie gminy. Mają one na celu obsługę ruchu lokalnego i kierowanie go dalej do dróg krajowej i wojewódzkiej. W przypadku istniejących dróg w pierwszej kolejności należy uwzględniać ich przebudowę i modernizację wpływające na poprawę parametrów, przepustowość i bezpieczeństwo, z uwzględnieniem zmiany ich kategorii.

Główne kierunki rozwoju systemu komunikacji w Gminie Duszniki:

- Autostrada A2:
 - Zachowanie dotychczasowego pasa drogowego i niewprowadzanie żadnych zmian w sposobie jego zagospodarowania
- Droga krajowa nr 92:
 - Utrzymanie przebiegu i parametrów istniejącej drogi krajowej oraz respektowanie norm technicznych i pasa drogowego przy projektach lokalnych (uwzględnianie ograniczeń i stref ochronnych przy planowaniu inwestycji)
 - Koordynacja lokalnych przebudów (np. włączeń, zjazdów) z zarządcą drogi krajowej tak, aby poprawiać bezpieczeństwo ruchu (np. pasy skrajne, korekty lokalizacji zjazdów, skrzyżowań)
 - W dokumentach planistycznych zabezpieczać rezerwy terenów pod układy zbiorczo-rozprowadzające (drogi wewnętrzne równoległe) wzdłuż drogi krajowej, aby ograniczyć liczbę bezpośrednich zjazdów i poprawić płynność ruchu
- Drogi wojewódzkie:
 - Utrzymanie przebiegu i parametrów istniejącej drogi wojewódzkiej oraz respektowanie norm technicznych i pasa drogowego przy projektach lokalnych (uwzględnianie ograniczeń i stref ochronnych przy planowaniu inwestycji)
 - Koordynacja lokalnych przebudów (np. włączeń, zjazdów) z zarządcą drogi wojewódzkiej tak, aby poprawiać bezpieczeństwo ruchu (np. pasy skrajne, korekty lokalizacji zjazdów)
 - W dokumentach planistycznych zabezpieczać rezerwy terenów pod układy zbiorczo-rozprowadzające (drogi wewnętrzne równoległe) wzdłuż drogi wojewódzkiej, aby ograniczyć liczbę bezpośrednich zjazdów i poprawić płynność ruchu
 - Zachowanie rezerwy terenowej dla części planowanej obwodnicy Niepruszewa w rejonie miejscowości Brzoza
 - Wykorzystanie odcinka drogi wojewódzkiej nr 306 w ramach Zewnętrznego Pierścienia Drogowego Dalekiego Zasięgu (zgodnie z PZPWW), który łączyć będzie gminy powiatu

poznańskiego i współdziałać będzie z Zewnętrznym Pierścieniem Bliskiego Zasięgu oraz siecią dróg krajowych.

- Drogi powiatowe:
 - Priorytetowe modernizacje odcinków powiatowych łączących miejscowości i powiązania z siecią wojewódzką i krajową
 - Realizacja większych przebudów i remontów, głównie w zakresie odtworzenia nawierzchni i odwodnienia
 - Uporządkowanie punktów włączeń i zjazdów z dróg powiatowych — ograniczanie bezpośrednich wjazdów z działek przy równoczesnym tworzeniu dróg dojazdowych i parkingów poza pasem drogowym
 - Przekształcenia istniejącej sieci drogowej w taki sposób, by możliwie w największym stopniu wyprowadzić ruch tranzytowy poza obszary intensywnej zabudowy wiejskiej, przy zachowaniu płynności ruchu
- Drogi gminne:
 - Intensyfikacja budowy i przebudowy lokalnych dróg dojazdowych; kładzenie nacisku na nawierzchnie bitumiczne, odwodnienia i kanalizację deszczową przy nowych inwestycjach
 - Realizacja inwestycji drogowych „nadażających” za rozwojem zabudowy mieszkaniowej i produkcyjnej
 - Rozwój infrastruktury towarzyszącej: budowa kanałów deszczowych, miejsc parkingowych, modernizacja przejść i poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów
 - przekształcenia istniejącej sieci drogowej w taki sposób, by możliwie w największym stopniu wyprowadzić ruch tranzytowy poza obszary intensywnej zabudowy wiejskiej, przy zachowaniu płynności ruchu.

Planowane rozwiązania komunikacyjne są tylko propozycją, a dokładne przebiegi, oznaczenie kategorii lub klasy oraz właściwego zarządcę drogi należy ustalić zgodnie z przepisami. Warunki budowy dróg publicznych, parametry tych dróg, jak i warunki urządzania zjazdów na drogi publiczne określają przepisy odrębne. Dopuszczone są również inne działania, mające na celu rozwój sieci dróg na terenie Gminy Duszniki, które nie zostały zawarte w tym dokumencie.

Drogi rowerowe

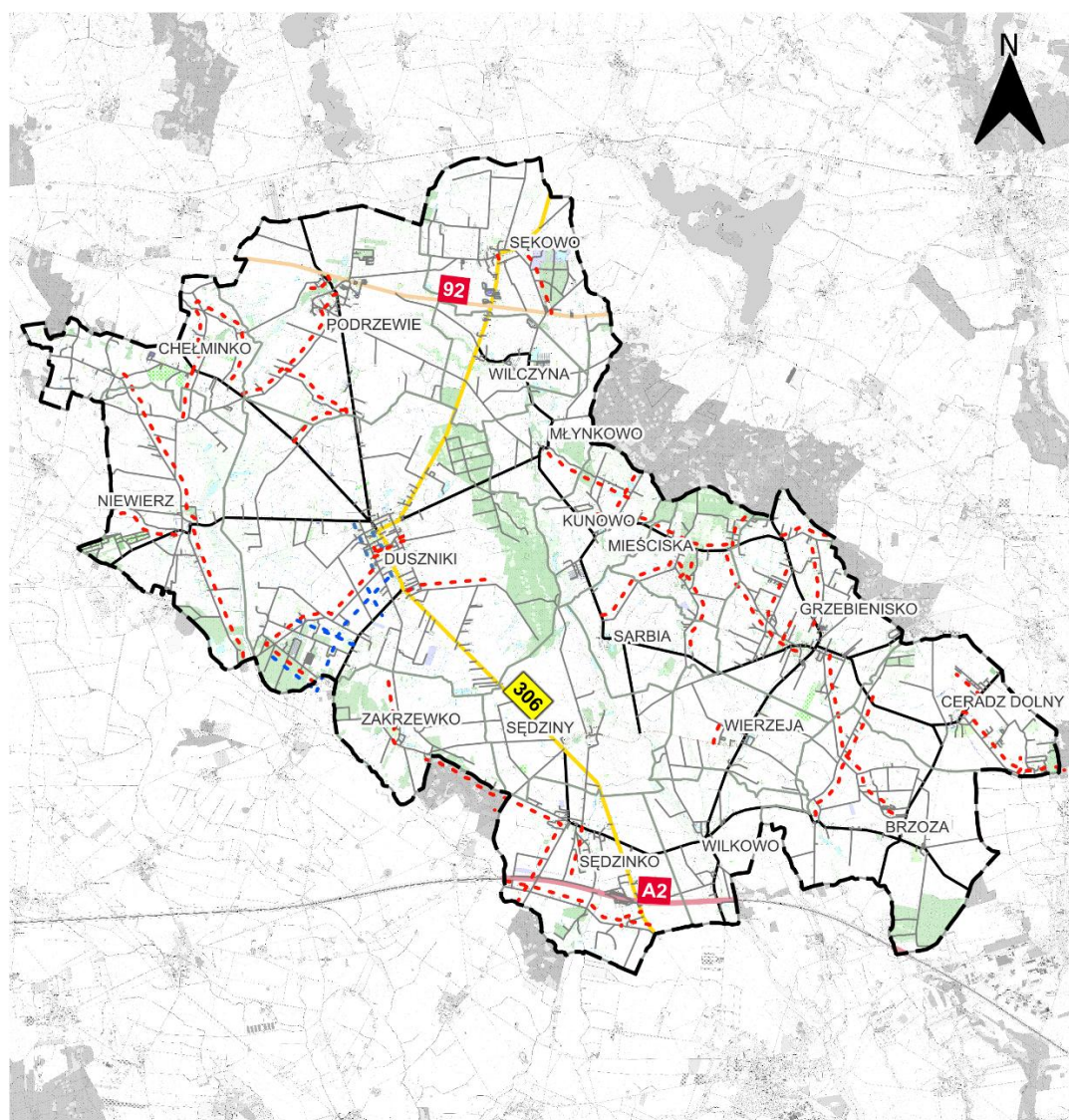
Rozwój infrastruktury rowerowej powinien następować równolegle z rozbudową sieci drogowej. Wzdłuż istniejących oraz planowanych dróg powiatowych i gminnych należy przewidywać budowę ścieżek rowerowych, tworząc tym samym realną alternatywę komunikacyjną dla mieszkańców gminy.

Projektowane trasy rowerowe powinny spełniać wymagane standardy techniczne oraz zapewniać pełne bezpieczeństwo użytkowników. Szczególnie istotne jest tworzenie spójnego systemu dróg rowerowych w rejonie najbardziej atrakcyjnych miejsc gminy. Tego typu rozwiązania poprawią dostępność tych obszarów i zachęcą mieszkańców oraz turystów do korzystania z roweru jako środka transportu.

Ruch piesz

Podobnie jak w przypadku infrastruktury rowerowej, istotne znaczenie ma rozwój sieci komunikacji pieszej, która zapewni mieszkańcom bezpieczne i wygodne przemieszczanie się po terenie gminy. Szczególny nacisk należy położyć na poprawę dostępności najbardziej atrakcyjnych obszarów, zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Stanowi to istotny atut w kontekście rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych na jej obszarze.

Rysunek 16. Główne kierunki rozwoju układu drogowego w Gminie Duszniki

LEGENDA:

Granice gminy

Granice obrębów ewidencyjnych

Układ drogowy:

Autostrada

Droga krajowa nr 92

Droga wojewódzka nr 306

Drogi powiatowe

Drogi gminne i pozostałe

--- Drogi rowerowe

Rozwój sieci drogowej:

Budowa i rozbudowa systemu dróg rowerowych

--- Poprawa stanu dróg i oświetlenia drogowego, poprawa bezpieczeństwa oraz likwidacja miejsc niebezpiecznych na drogach gminnych

1 0 1 2 3 km

Źródło: Opracowanie własne

Infrastruktura techniczna

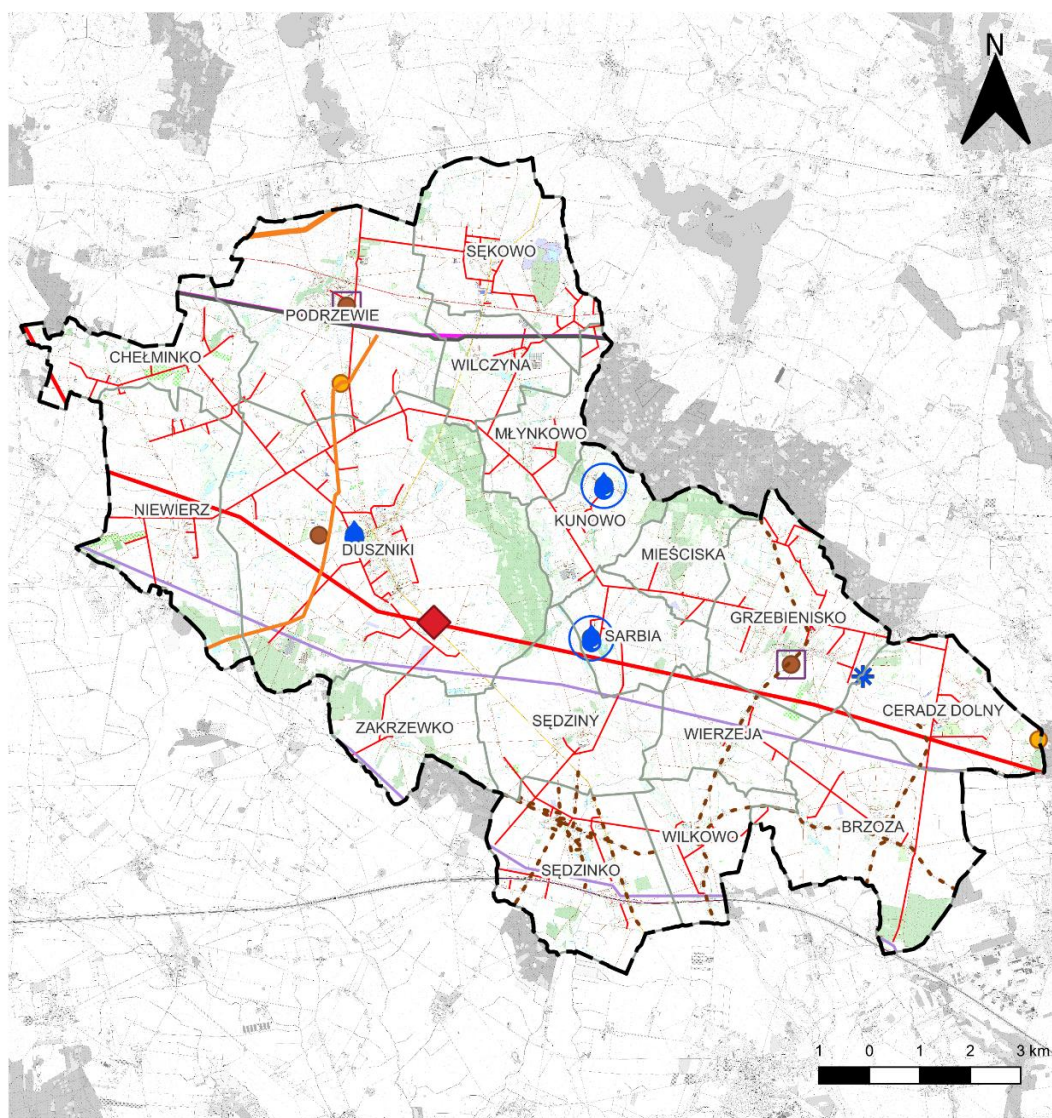
Główne kierunki zmian w rozwoju infrastruktury technicznej na terenie Gminy Duszniki:

- Infrastruktura wodociągowa:
 - Utrzymanie wysokiego poziomu działania infrastruktury poprzez systematyczną modernizację istniejącego systemu, w tym rozbudowa i budowę nowych SUW-ów
 - Stworzenie i utrzymanie potencjału sieci do podłączania nowej zabudowy mieszkaniowej oraz innej, w tym wielkopowierzchniowej produkcyjnej pozwalający na rozwój gospodarczy gminy
 - Budowa zbiorników na wodę pitną wraz z niezbędną infrastrukturą w celu poprawy parametrów całej sieci wodociągowej oraz zwiększenia możliwości magazynowania wody
 - Postuluje się dalszy rozwój infrastruktury wodociągowej na terenie gminy, aż do pełnego nasycenia gminy.
- Infrastruktura kanalizacyjna – sanitarna:
 - Przebudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków, zwiększanie ich parametrów, skuteczności i zastosowanie nowoczesnych technologii oczyszczania
 - Budowa, rozbudowa i modernizacja pompowni sieciowych zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem
 - Stworzenie i utrzymanie potencjału sieci do podłączania nowej zabudowy mieszkaniowej oraz innej, w tym wielkopowierzchniowej produkcyjnej pozwalający na rozwój gospodarczy gminy
 - Postuluje się dalszy rozwój infrastruktury wodociągowej na terenie gminy, aż do pełnego nasycenia gminy
- Infrastruktura kanalizacyjna – deszczowa:
 - W terenach zwartej, intensywnej zabudowy odwodnienie ulic i placów powinno odbywać się poprzez sieć kanalizacji deszczowej.
 - Na obrzeżach wsi oraz na drogach o mniejszym znaczeniu zaleca się rozwiązania niekonwencjonalne, takie jak nawierzchnie przepuszczalne, rowy żwirowe, rowy otwarte czy rynsztoki przykrawężnikowe, dostosowane do warunków gruntowo-wodnych.
 - Wody opadowe z działek zabudowy jednorodzinnej należy odprowadzać do kanalizacji deszczowej/ogólnospławnej, a w razie jej braku – na teren własny, do dołów chłonnych lub zbiorników retencyjnych.
 - Na terenach produkcyjnych i magazynowych wody deszczowe powinny być zagospodarowane na terenie działki lub odprowadzane poprzez obiekty spowalniające odpływ (np. zbiorniki retencyjne, rowy, studnie chłonne).

- Infrastruktura elektroenergetyczna przesyłowa i dystrybucyjna:
 - Możliwość rozbudowy istniejącego GPZ oraz budowy nowych, szczególnie w rejonach o najwyższym zapotrzebowaniu na energię elektryczną
 - Dopuszcza się także odbudowę, rozbudowę i przebudowę istniejącej linii.
 - Ustala się możliwość eksploatacji i modernizacji istniejącej elektroenergetycznej linii przesyłowej oraz nowych linii po ich ewentualnym wybudowaniu.
 - Dalszy rozwój sieci dystrybucyjnej na terenie gminy winien być szczególnie dostosowywany do rozwijającej się zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej, a rozwiązania technologiczne winny zależeć od aktualnie dostępnych nowoczesnych rozwiązań.

Dalszy rozwój sieci infrastruktury technicznej nieuwzględniony w Strategii winien być rozstrzygany na etapie sporządzania Planu Ogólnego Gminy lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem na dalszy rozwój sieci infrastruktury technicznej w Gminie Duszniki, również biorąc pod uwagę inwestycje ponadlokalne, a także ponadregionalne, czy krajowe oraz wszelkie zapotrzebowania, wynikające z opracowań odrębnych.

Rysunek 17. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Duszniki

LEGENDA:

Granice gminy

Granice obrębów ewidencyjnych

Infrastruktura techniczna punktowa:

GPZ

Oczyszczalnia ścieków

Stacja redukcyjno-pomiarowa

Stacja uzdatniania wody

PSZOK

Gazociąg:

Gazociąg tranzytowy

Gazociąg eksploatacyjny

Linie e.e.:

Najwyższego napięcia

Średniego napięcia

Wysokiego napięcia

Rurociąg:

Rurociąg naftowy DN500

Rurociąg naftowy DN800

Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

Budowa SUW

Budowa, rozbudowa, modernizacja infrastruktury wodociągowej

Budowa zbiornika na wodę pitną wraz z wodociągiem tranzytowym

Budowa, rozbudowa, modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej

Źródło: Opracowanie własne

Infrastruktura społeczna

Podstawowymi i najważniejszymi kierunkami zmian, jakie powinny zachodzić w rozwoju infrastruktury społecznej są:

- Poprawa dostępności do infrastruktury
- Zwiększenie jej jakości
- Rozszerzenie dostępnych funkcji
- Odpowiednia kampania informacyjna pozwalająca na dotarcie do jak najszerzej grupy odbiorców
- Wysoko wyspecjalizowana kadra obsługująca mieszkańców.
- Partycypacja społeczna – włączenie mieszkańców w proces rozwoju.

Główne kierunki rozwoju infrastruktury społecznej obejmują:

- Oświatę i edukację
- Zdrowie i społeczeństwo
- Kulturę
- Środowisko
- Gospodarkę lokalną
- Modernizację obiektów użyteczności publicznej
- Sport i rekreację
- Bezpieczeństwo.

Najważniejsze inwestycje w zakresie infrastruktury społecznej planowane na terenie Gminy Duszniki przedstawiono w podrozdziale dotyczącym Projektów Kluczowych.

Dalszy, niewskazany w Strategii rozwój infrastruktury społecznej powinien być określany na etapie sporządzania Planu Ogólnego Gminy lub miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z bieżącymi potrzebami Gminy Duszniki oraz z uwzględnieniem inwestycji ponadlokalnych, ponadregionalnych, krajowych i ustaleń wynikających z opracowań odrębnych.

3.8 Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Uwarunkowania lokalizacji urządzeń OZE

Uwarunkowania przestrzenne, infrastrukturalne oraz zasobowe w istotny sposób ograniczają możliwość lokalizacji urządzeń energetycznych, w szczególności instalacji należących do odnawialnych źródeł energii (OZE). Zgodnie z ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. 2015 poz. 478 z późn. zm.), OZE to odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące m.in. energię wiatru, promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, geotermalną, hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego i biopłynów.

Do podstawowych rodzajów energetyki odnawialnej należą:

- **Energetyka słoneczna** wykorzystująca ogniwa fotowoltaiczne przekształcające promieniowanie słoneczne w energię elektryczną
- **Energetyka wiatrowa** oparta na wykorzystaniu energii kinetycznej mas powietrza, przetwarzanej w energię mechaniczną lub elektryczną
- **Energetyka z biomasy** polegająca na bezpośrednim spalaniu biopaliw stałych (np. drewna, słomy, osadów ściekowych, odpadów spożywczych) oraz spalaniu paliw ciekłych (np. estrów olejów roślinnych, alkoholi) i gazowych (np. biogazu rolniczego, gazu wysypiskowego czy drzewnego)
- **Energetyka wodna** wykorzystująca budowle hydrotechniczne z turbinami przetwarzającymi energię płynącej lub opadającej wody w energię mechaniczną lub elektryczną.

W odniesieniu do energetyki wiatrowej lokalizacja elektrowni oraz zakres ich oddziaływania muszą być zgodne z obowiązującymi przepisami, w szczególności z ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz.U. 2023 poz. 553 z późn. zm.) oraz innymi przepisami odrębnymi. Regulacje te określają m.in.:

- warunki i procedury lokalizowania, budowy i przebudowy elektrowni wiatrowych
- zasady prowadzenia konsultacji społecznych dotyczących ich lokalizacji
- reguły sytuowania nowej zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie elektrowni wiatrowych
- zasady lokalizowania i przebudowy sieci elektroenergetycznych najwyższych napięć w pobliżu tych instalacji
- mechanizmy udziału mieszkańców gminy w korzyściach wynikających z lokalizacji elektrowni
- wymogi bezpiecznej eksploatacji elementów technicznych instalacji.

Zasady lokalizacji instalacji powyżej 500 kW

W przypadku urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej powyżej 500 kW należy spełnić następujące warunki:

- Uzyskać właściwą decyzję lokalizacyjną w postaci miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub w przypadku jego braku (jeżeli przepisy na to pozwalają), decyzji o warunkach zabudowy.

- Jednoznacznie określić w dokumentach planistycznych rodzaj instalacji, z uwagi na zróżnicowanie mocy, źródeł energii i technologii.
- Uzyskać decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, a w wymaganych przypadkach sporządzić raport o oddziaływaniu na środowisko.
- Uwzględnić istniejącą infrastrukturę techniczną, w szczególności sieci energetyczne (dla ułatwienia przyłączenia i poprawy efektywności ekonomicznej inwestycji) oraz infrastrukturę drogową zapewniającą właściwy dojazd.
- Minimalizować konflikty przestrzenne i ograniczać negatywne oddziaływanie na zabudowę mieszkaniową oraz obszary cenne przyrodniczo.
- Respektować istniejące i planowane formy ochrony przyrody.
- W uzasadnionych przypadkach przeprowadzić audyt krajobrazowy oceniający wpływ inwestycji na otoczenie.
- Zapewnić przeprowadzenie konsultacji społecznych w toku sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Uwarunkowania lokalne Gminy Duszniki

Znaczna część powierzchni gminy obejmuje tereny rolne o dobrej przydatności produkcyjnej. Zmiana przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, w tym pod rozwój OZE, powinna następować przede wszystkim na gruntach o niższych klasach bonitacyjnych.

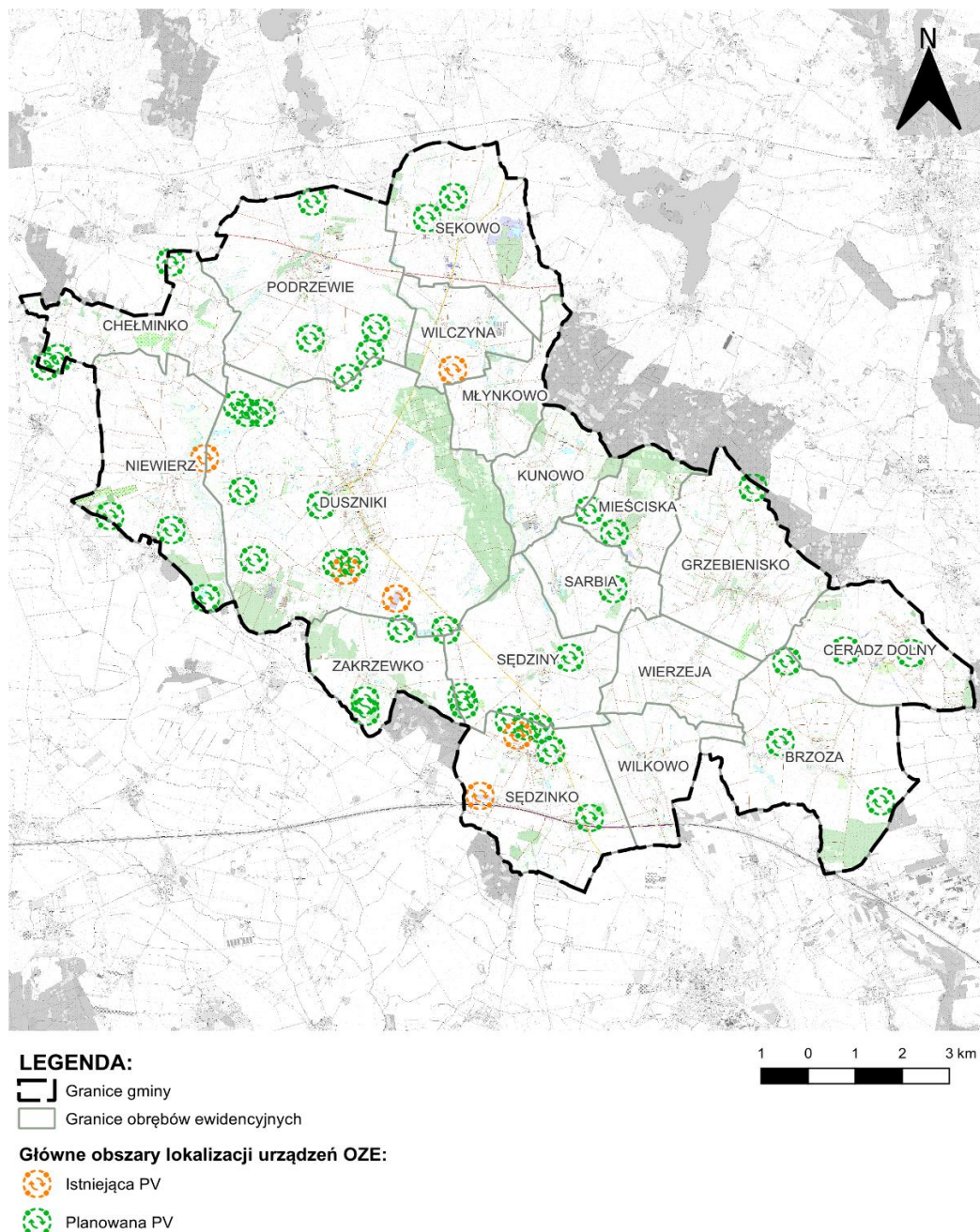
Ukształtowanie terenu, rozległe obszary rolne wokół miejscowości oraz brak wysokich przeszkód naturalnych i sztucznych sprzyjają lokalizacji instalacji wykorzystujących energię promieniowania słonecznego. W mniejszym stopniu warunki te sprzyjają rozwojowi energetyki wiatrowej i wykorzystaniu biomasy.

W związku z powyższym urządzenia wytwarzające energię należy lokalizować:

- W pobliżu potencjalnych punktów przyłączenia – w szczególności w rejonie linii elektroenergetycznych oraz Głównego Punktu Zasilania zlokalizowanego w pobliżu miejscowości Duszniki
- Na użytkach rolnych o niskich klasach bonitacyjnych (RIV, RV, RVI) oraz na nieużytkach
- Wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, gdzie uciążliwość infrastruktury drogowej ogranicza możliwość rozwoju zabudowy mieszkaniowej
- Poza panoramami, osiami i strefami widokowymi; w szczególnych przypadkach należy sporządzić przedinwestycyjne studium krajobrazowe
- Bez ingerencji w istotne elementy środowiska przyrodniczego, z zachowaniem odpowiednich odległości od lasów, zadrzewień, jezior, stawów i cieków wodnych; w razie potrzeby należy przeprowadzić monitoring środowiskowy
- Z zachowaniem wymogów odległościowych wynikających z przepisów odrębnych (dotyczących m.in. Dróg, linii elektroenergetycznych, gazociągów, zabudowy i terenów leśnych)
- W przypadkach wymaganych przepisami – po przeprowadzeniu procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko

- Na terenach przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, o ile nie zakazują tego przepisy odrębne
- Z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z bliskości cywilnego i wojskowego lotniska w rejonie poznania oraz funkcjonowania urządzeń naziemnych (np. radarów meteorologicznych).

Rysunek 18. Proponowane obszary oraz wyłączone z lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Źródło: Opracowanie własne

3..9 Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko to inwestycje, które zarówno na etapie realizacji, jak i późniejszej eksploatacji mogą negatywnie wpływać na klimat, środowisko przyrodnicze oraz warunki życia mieszkańców. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2024 poz. 1839 z późn. zm.) wyróżnia się dwie kategorie takich przedsięwzięć:

- przedsięwzięcia zawsze mogące znacząco oddziaływać na środowisko
- przedsięwzięcia potencjalnie mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

Rozporządzenie obejmuje ponad 50 rodzajów inwestycji kwalifikowanych jako zawsze znacząco oddziałujące oraz ponad 100 zaliczanych do przedsięwzięć potencjalnych, co łącznie daje ponad 150 typów działań mogących wywierać wpływ na środowisko, klimat oraz zdrowie i życie ludzi.

Zasady prowadzenia postępowań w sprawie ocen oddziaływania na środowisko (OOŚ), w tym także postępowań transgranicznych, określa ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (Dz.U. 2024 poz. 1112 z późn. zm.), udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Akt ten reguluje podstawy identyfikacji i kwalifikacji przedsięwzięć mogących powodować negatywne oddziaływania.

W przypadku inwestycji zaliczonych do kategorii „zawsze mogących znacząco oddziaływać na środowisko” przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko jest obligatoryjne. Natomiast dla przedsięwzięć potencjalnie oddziałujących obowiązek ten ustala właściwy organ w drodze postanowienia, analizując charakter inwestycji, jej lokalizację oraz skalę możliwych oddziaływań.

Każde przedsięwzięcie kwalifikowane jako mogące znacząco oddziaływać na środowisko wymaga uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, określającej warunki jego realizacji zgodnie z przepisami ochrony środowiska.

Na terenie Gminy Duszniki w części obszarów obowiązuje zakaz lokalizowania inwestycji należących do grupy „zawsze mogących znacząco oddziaływać na środowisko”, chyba że przepisy szczególne przewidują możliwość odstępstwa (np. po przeprowadzeniu procedury OOŚ lub w przypadku realizacji inwestycji celu publicznego, takich jak drogi czy infrastruktura techniczna). Ograniczenie to dotyczy w szczególności terenów przeznaczonych pod:

- zabudowę mieszkaniową (jednorodzinną, wielorodzinną, zagrodową)
- usługi na obszarach przeznaczonych na stały pobyt ludzi
- zabudowę lotniskową
- zieleni parkową
- cmentarze
- lasy.

Dopuszcza się natomiast realizację przedsięwzięć potencjalnie mogących znacząco oddziaływać na środowisko – zgodnie z przepisami odrębnymi i przy wymaganym sporządzeniu raportu OOŚ – w szczególności na terenach produkcyjnych, magazynowych, usługowych, produkcyjno-usługowych oraz rolnych.

Na wszystkich formach ochrony przyrody, w tym na obszarach Natura 2000, obowiązuje – z wyjątkiem przypadków, w których procedura OOŚ wykaże brak istotnego negatywnego oddziaływania lub gdy inwestycja stanowi cel publiczny – zakaz realizacji przedsięwzięć, które:

- Mogłyby pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków chronionych bądź naruszyć integralność obszaru Natura 2000.
- Naruszałyby zakazy określone w art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. O ochronie przyrody (Dz.U. 2024 poz. 1478 z późn. zm.).
- Nie spełniałyby wymogów ograniczających negatywne oddziaływanie zgodnie z przepisami szczególnymi.

Potencjalne obszary realizacji tego rodzaju przedsięwzięć zostały wskazane na rysunku przedstawiającym kierunki zmian w strukturze zagospodarowania przestrzennego, w tym określającym szczególne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej, ze szczególnym uwzględnieniem terenów o funkcji produkcyjnej.

Uszczegółowienie przedstawionych zasad i kierunków powinno nastąpić na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz w ramach Planu Ogólnego Gminy obejmującego cały jej obszar.

3..10 Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Dla obszarów, na których dominuje użytkowanie rolnicze, wprowadza się następujące zasady ochrony i kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- Najlepsze klasy gruntów (RII, RIII) oraz gleby pochodzenia organicznego powinny być objęte szczególną ochroną, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości dalszego, racjonalnego rozwoju struktury przestrzennej gminy.
- W uzasadnionych przypadkach, wynikających z potrzeb rozwoju przestrzennego, dopuszcza się zmianę przeznaczenia gruntów chronionych na cele nierolnicze.
- Należy zwiększać powierzchnie zadrzewień i zakrzewień na terenach rolniczych, zwłaszcza tam, gdzie brakuje naturalnych barier ograniczających procesy eoliczne.
- Kluczowe jest zachowanie i rozwój oczek wodnych oraz mokradeł wraz z towarzyszącą im roślinnością.
- Cieki odwadniające pola powinny być zabezpieczane przed nadmiernym dopływem biogenów.
- Wskazane jest racjonalne wykorzystanie potencjału gleb i ich klas bonitacyjnych.
- Zwartych kompleksów gruntów rolnych o wysokiej jakości nie należy przekształcać na cele nierolnicze.
- Łąki i pastwiska, zwłaszcza na terenach podmokłych, powinny być zachowane i poddawane działaniom poprawiającym ich stan.
- Należy zapobiegać ruchom masowym ziemi oraz minimalizować ich skutki.
- Zmiany naturalnego ukształtowania terenu, zwłaszcza w rejonach zbiorników wodnych i dolin rzecznych, powinny być ograniczane do niezbędnego minimum.

- Konieczna jest realizacja programów działań dla wód wrażliwych i obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami, a także przywracanie właściwych standardów jakości tych wód.
- Rozwój wsi powinien odbywać się z poszanowaniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej, poprzez kształtowanie zwartych układów zabudowy związanej z produkcją rolną i unikanie nadmiernego odralniania terenów.
- Należy stosować najlepsze dostępne praktyki rolnicze ograniczające zużycie wody i emisję zanieczyszczeń do wód i gleb.
- Istotne jest zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania rodzinnych ogrodów działkowych i ogrodów przydomowych.
- Przebudowie struktury gospodarstw rolnych indywidualnych w kierunku gospodarstw bardziej efektywnych, większych powierzchniowo, których produkcja dostosowywana będzie do zmieniającego się popytu i potrzeb mieszkańców.
- Konkurencyjność gospodarstw rolnych powinna być zwiększana poprzez promowanie nowoczesnych, wydajnych technologii produkcji, rozwój szkoleń, doradztwa rolniczego oraz upraw niekonwencjonalnych.

Zgodnie z obowiązującym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Gmina Duszniki objęta jest strefą umiarkowanego o rozwoju działalności rolniczej oraz obszarem predysponowanym do produkcji biomasy.

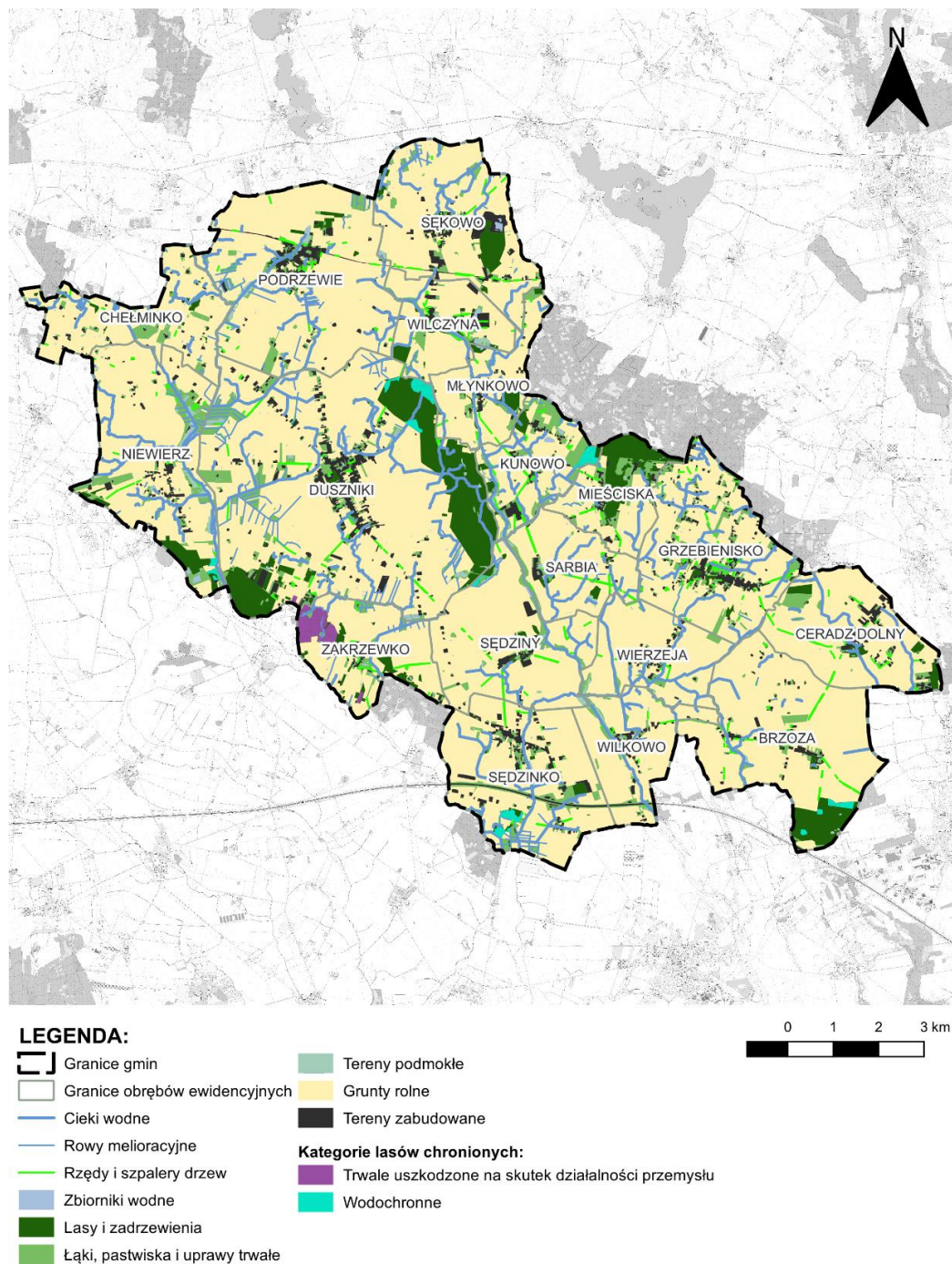
W Gminie Duszniki obszary leśne w większości pokrywają tereny w zachodniej i południowej części gminy. Składają się z jednego rozległego kompleksu leśnego i kilku mniejszych, pomiędzy którymi widoczne są tereny podmokłe oraz łąki i pastwiska. Dla tych terenów, wprowadza się poniższe zasady ochrony i kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- prowadzenie zrównoważonej i racjonalnej gospodarki leśnej
- ochrona lasów oraz, w przypadku ryzyka obniżenia stopnia lesistości, powiększanie zasobów leśnych m.in. poprzez realizację Programu ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego do 2030 roku, wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień wspierających funkcje lasów oraz właściwe kształtowanie granicy polno-leśnej
- objęcie szczególną ochroną najbardziej wartościowych kompleksów leśnych znajdujących się w gminie
- zachowanie i wspieranie różnorodności biologicznej
- utrzymanie oraz wzmacnianie ekologicznej stabilności lasów poprzez ograniczanie fragmentacji drzewostanów i tworzenie korytarzy ekologicznych
- zalesianie gruntów zagrożonych erozją w celu zapewnienia ciągłości przestrzennej obszarów leśnych
- ograniczanie stosowania zrębów zupełnych
- zwiększanie zalesienia terenów o niskich klasach bonitacyjnych
- odtwarzanie lasów na wylesionych obszarach wododziałowych w celu poprawy retencji wodnej

- rekreacyjne użytkowanie lasów z zachowaniem zgodności z ich naturalną chłonnością i odpornością na antropopresję, przy jednoczesnym poszanowaniu funkcji ochronnych ekosystemów leśnych
- rozwój sieci dróg leśnych w celu usprawnienia dostępu do terenów wymagających ochrony i zabiegów gospodarczych
- zachowanie i wzmacnianie funkcji ochronnych lasów
- kształtowanie sposobów zagospodarowania i produkcji leśnej z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań przyrodniczych, gospodarczych i społecznych oraz w zgodzie z ekologiczno-społecznymi funkcjami lasów.

Gospodarkę leśną winno się prowadzić na warunkach określonych w planach urządzeniowych lasów (Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictw Pniewy, Grodzisk i Konstantynowo).

Rysunek 19. Obszary objęte zasadami kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej w Gminie Duszniki

Źródło: Opracowanie własne

3..11 Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji ujęte zostaną w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Duszniki.

• Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Duszniki

Zintegrowanie planowania rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego na poziomie gminy miało na celu powiązanie tych dwóch kluczowych procesów w jednym, obligatoryjnym dokumencie strategicznym.

Pierwszym elementem planowania przestrzennego w Strategii Rozwoju Gminy jest Model Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej, omówiony w poprzednim podrozdziale. Obejmuje on zarówno aktualny obraz zagospodarowania przestrzennego, jak również dominujące funkcje i specyficzne cechy obszaru. Model umożliwia ponadto identyfikację kluczowych zagrożeń, ograniczeń oraz potencjału rozwojowego.

Drugim komponentem planowania przestrzennego są ustalenia kierunkowe i rekomendacje określające kierunki rozwoju gminy w oparciu o jej zasoby przestrzenne i walory, przy jednoczesnym ograniczaniu barier i niekorzystnych oddziaływań.

Integracja tych dwóch części, modelu przestrzennego oraz wskazań strategicznych, w powiązaniu z nadrzędnymi celami strategicznymi gminy pozwala uzyskać spójny i docelowy obraz jej rozwoju. **W rezultacie powstaje hybrydowy model planistyczny, łączący perspektywę społeczno-gospodarczą z planowaniem przestrzennym, stanowiący podstawę długoterminowych działań rozwojowych gminy.** Na bazie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, w tym badań ankietowych oraz wywiadów opisanych szczegółowo w rozdziałach 1. i 2., określono następujące cele strategiczne i cele szczegółowe:

1. Bezpieczne i przyjazne miejsce do życia dla mieszkańców:

- 1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna
- 1.2. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny

2. Zaangażowana i zintegrowana wspólnota mieszkańców:

- 2.1. Wysoka aktywizacja społeczna
- 2.2. Wysoka integracja społeczna
- 2.3. Nowoczesna opieka i edukacja dzieci i młodzieży
- 2.4. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego
- 2.5. Atrakcyjna oferta kulturalna
- 2.6. Atrakcyjna oferta sportowo-rekreacyjna

3. Rozwinięte rolnictwo i lokalna przedsiębiorczość:

- 3.1. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjale lokalnej gospodarki, w tym rolnictwie

4. Wzmocniona odporność gminy na zmiany klimatu oraz ochrona walorów przyrodniczych:

- 4.1. Adaptacja do zmian klimatu
- 4.2. Czyste środowisko naturalne.

Przekładając cele strategiczne i cele szczegółowe na rozwój przestrzenny gminy określono kierunki w rozwoju gminy i warunki, które muszą zostać spełnione by gmina była w stanie osiągnąć wszystkie założone cele określone w niniejszej Strategii.

Cel strategiczny nr 1 w zakresie zmian w strukturze przestrzennej i funkcjonalnej gminy koncentruje się na uporządkowaniu przestrzeni oraz przypisaniu dominujących funkcji poszczególnym miejscowościom. Dotyczy to zarówno ogólnego zagospodarowania, jak i konkretnych obiektów, których właściwe rozmieszczenie ma prowadzić do poprawy oraz utrwalenia wysokiej jakości warunków życia mieszkańców, a także sprzyjać rozwojowi gminy jako całości. Integralnym uzupełnieniem przestrzeni będzie bezpieczny, nowoczesny i dobrze rozwinięty system komunikacyjny oparty na infrastrukturze drogowej (w tym rowerowej i pieszej) oraz transporcie zbiorowym. Cel ten zostanie zrealizowany poprzez:

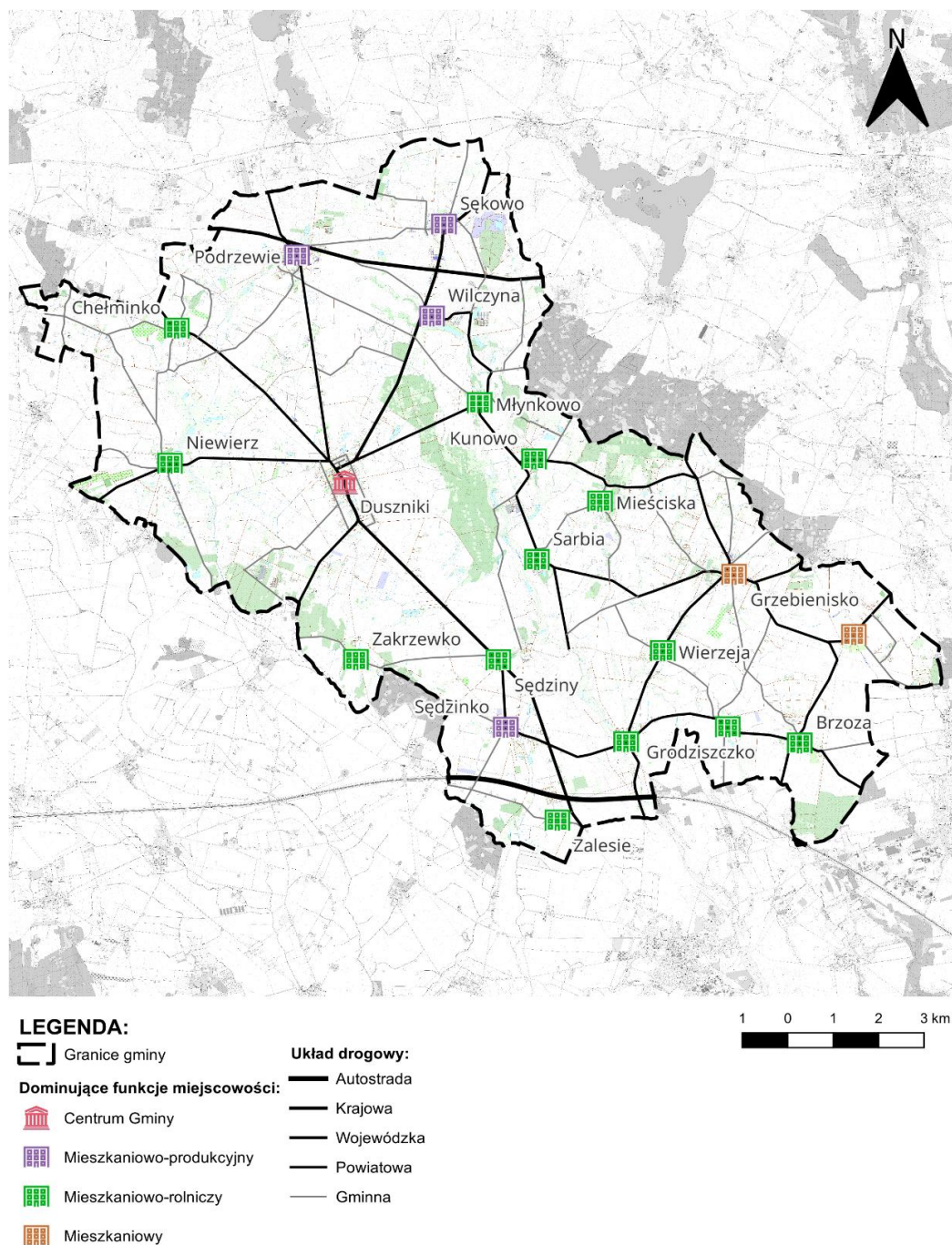
- Jednoznaczne określenie funkcji miejscowości, oparte na ich potencjale rozwojowym oraz specyficznych uwarunkowaniach przestrzennych i społecznych. Zakłada się rozróżnienie:
 - Duszniki jako miejscowości centralnej o funkcji administracyjnej, mieszkaniowej i usługowej
 - miejscowości o przeważającej funkcji mieszkaniowej
 - miejscowości o łączonej funkcji mieszkaniowej i produkcyjnej
 - miejscowości o łączonej funkcji mieszkaniowej i rolniczej.
- Porządkowanie oraz dogęszczanie zabudowy poprzez racjonalne wykorzystywanie przestrzeni i wyznaczanie jednoznacznych stref funkcjonalnych dla różnych typów zabudowy
- Rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz modernizację istniejących zasobów mieszkaniowych, z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, estetyki i poszanowania lokalnego dziedzictwa architektonicznego
- Ograniczanie rozpraszania zabudowy poprzez promowanie zwartej i spójnej struktury przestrzennej sprzyjającej efektywnemu wykorzystaniu infrastruktury technicznej i społecznej
- Uzupełnianie istniejącej zabudowy m.in. poprzez zagospodarowywanie wolnych działek inwestycyjnych w celu tworzenia spójnych kwartałów i domykania układów urbanistycznych
- Wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych w pierwszej kolejności na obszarach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego lub decyzjami o warunkach zabudowy, zgodnie z realnymi potrzebami rozwojowymi
- Zwiększanie atrakcyjności gminy poprzez realizację inwestycji publicznych wykorzystujących lokalne walory przyrodnicze, kulturowe i rekreacyjne, w tym przedsięwzięć wskazanych jako Projekty Kluczowe w Strategii Rozwoju Gminy
- Ochronę zasobów środowiska przyrodniczego, z zachowaniem równowagi między rozwojem a ochroną. Każda inwestycja powinna być spójna z obowiązującymi i planowanymi formami ochrony przyrody.

- Wykorzystywanie potencjału przyrodniczego i kulturowego do tworzenia przyjaznych przestrzeni publicznych sprzyjających mieszkańcom oraz atrakcyjnych dla turystów
- Zachowanie wysokiej jakości gruntów rolnych, w szczególności klas I–III, jako kluczowych dla lokalnej produkcji rolnej i bezpieczeństwa żywnościowego
- Realizację założeń Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Duszniki
- Rozwój miejscowości Duszniki jako centralnego ośrodka gminnego poprzez:
 - kształtowanie przestrzeni i obiektów w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe
 - budowę obiektów użyteczności publicznej poprawiających jakość życia i funkcjonalność miejscowości
 - modernizację i tworzenie nowych przestrzeni publicznych z zapewnieniem dostępności dla wszystkich użytkowników
 - rozwój usług handlowych, kulturalnych, społecznych, socjalnych, sportowych i zdrowotnych wraz z odpowiednią infrastrukturą towarzyszącą (parkingi, infrastruktura techniczna)
 - rozwój terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jedno- i wielorodzinną
 - powiększanie obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych, z pełnym wykorzystaniem potencjału zieleni i terenów wodnych
 - tworzenie miejsc integracji społecznej wzmacniających lokalną tożsamość kulturową
 - wzmacnianie walorów lokalizacyjnych dla rozwoju działalności społeczno-kulturalnej oraz turystyczno-rekreacyjnej
 - wspieranie rolnictwa jako istotnego elementu struktury gospodarczej gminy
 - rozwój terenów produkcyjnych i usługowych dla przyciągania inwestorów i poszerzania oferty gospodarczej
 - rozbudowę infrastruktury technicznej odpowiadającej wysokiej jakości życia i rozwojowi nowych terenów inwestycyjnych
- Miejscowości o funkcji mieszkaniowej:
 - Wszystkie miejscowości w gminie, jednak dominująca funkcja w miejscowościach Grzebienisko i Ceradz Dolny
 - Uzupełnienia luk w istniejącej zabudowie mieszkaniowej
 - Tworzenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i wielorodzinną, wynikające z ogromnego zapotrzebowania na nowe tereny
 - Umożliwienie wprowadzania obiektów usługowych towarzyszących zabudowie mieszkaniowej
 - Poprawa skomunikowania z Dusznikami oraz ośrodkami sąsiednimi w celu ułatwienia przemieszczania się ludności, wykorzystując dobrze rozwiniętą sieć dróg układu podstawowego
 - Równoległy rozwój infrastruktury drogowej i technicznej „nadążający” za zabudową mieszkaniową, usługową i produkcyjną

- Tworzenie przestrzeni publicznych integrujących lokalną społeczność, tworzące ofertę dla osób w każdym wieku, przy wykorzystaniu unikalnych walorów krajobrazowo-środowiskowych gminy
- Tworzenie nowych obiektów użyteczności publicznej, a także modernizacja istniejących w celu poprawy jakości lokalnych usług publicznych
- Miejscowości o łączonej funkcji mieszkaniowej i produkcyjnej:
 - Funkcja mieszkaniowa tożsama, jak w miejscowościach o dominującej funkcji mieszkaniowej
 - Funkcja dominująca dla miejscowości położonych w północnej części gminy (głównie Podrzewie, Sękowo i Wilczyna) i w południowej w rejonie miejscowości Sędzinko
 - Wykorzystanie bliskości dróg układu podstawowego (autostrada A2, droga krajowa i wojewódzka oraz rejon ich skrzyżowania)
 - Rozszerzanie istniejących terenów inwestycyjnych pod zabudowę o funkcji produkcyjnej i usługowej
 - Wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych pod zabudowę o funkcji produkcyjnej i usługowej
 - Zapewnienie odpowiedniego rozwoju infrastruktury towarzyszącej (głównie drogi i infrastruktura techniczna)
 - Odseparowanie funkcji od terenów mieszkaniowych minimalizując negatywne oddziaływanie
 - Dalszy rozwój produkcji rolnej i wykorzystanie w pełni potencjału rolniczego terenów wokół miejscowości
 - Umożliwienie lokalizowania instalacji fotowoltaicznych
- Miejscowości o funkcji mieszkaniowo-rolniczej:
 - Funkcja mieszkaniowa tożsama, jak w miejscowościach o dominującej funkcji mieszkaniowej
 - Obszary położone głównie w środkowej części gminy, otoczone rozległymi terenami rolnymi
 - Ugruntowanie aktualnej funkcji miejscowości
 - Rozwój zabudowy produkcji rolniczej, łącznie z nowoczesnymi obiektami: szklarnie, silosy, itd.
 - Poprawa stanu dróg rolnych umożliwiających dojazd na pola uprawne
 - Wykorzystanie krajobrazu wiejskiego pod rozwój obiektów agroturystycznych
 - Ochrona przez niekontrolowaną zabudową najbardziej cennych gruntów rolnych
 - Przeciwdziałanie rozdrobnieniu terenów rolnych, w tym rozdrobnienia własnościowego
 - Promowanie procedur scaleń i podziałów nieruchomości rolnych jako możliwość optymalizacji produkcji rolnej

- Wprowadzanie zadrzewień śródpolnych
- Przeciwdziałanie erozji gleb, ochrona i utrzymanie istniejących urządzeń wodnych retencjonujących wodę, cieków i zbiorników wodnych, mokradeł
- Przeciwdziałanie niekontrolowanej emisji zanieczyszczeń do wód gruntowych
- Wprowadzenie nowoczesnych technologii produkcji rolnej
- Wprowadzenie możliwości lokalizowania urządzeń OZE na terenach rolnych zgodnie z przepisami odrębnymi
- Rozwój i poprawę bezpieczeństwa układu komunikacyjnego gminy:
 - Przekształcenia istniejącej sieci drogowej w taki sposób, by możliwie w największym stopniu wyprowadzić ruch tranzytowy poza obszary intensywnej zabudowy wiejskiej, przy zachowaniu płynności ruchu
 - Budowę nowych odcinków dróg zwiększających dostępność przestrzenną
 - Rozbudowę, modernizację oraz renowację istniejących dróg
 - Podnoszenie parametrów technicznych dróg publicznych
 - Separację ruchu pieszych, rowerów i pojazdów poprzez budowę chodników i ścieżek rowerowych
 - Rozwój i modernizację tras pieszych i rowerowych w szczególnie atrakcyjnych krajobrazowo częściach gminy w celu zwiększenia dostępności i promocji aktywnego wypoczynku
 - Rozbudowę oraz modernizację infrastruktury przystankowej w celu podniesienia bezpieczeństwa i komfortu podróży
 - Rozwój transportu zbiorowego poprzez uruchamianie nowych połączeń zarówno wewnątrz gminy, jak i w kierunku gmin sąsiednich.

Rysunek 20. Docelowa struktura funkcji miejscowości na terenie Gminy Duszniki

Źródło: Opracowanie własne

Zrealizowanie celów strategicznych nr 2 i 3 jest w dużej mierze uzależnione od wdrożenia pozostałych dwóch celów w kontekście rozwoju funkcjonalno-przestrzennego Gminy Duszniki. Wynika to z faktu, że cele 2 i 3 mają głównie charakter pozaprzestrzenny, który koncentruje się na jakości organizacji życia społecznego w gminie, zarówno pod względem działań instytucji publicznych, jak i samych mieszkańców, bądź dotyczą bardzo konkretnych obiektów lub niewielkich grup obiektów. W tych celach wymiar przestrzenny obejmuje przede wszystkim wybrane obszary i miejsca, które sprzyjają rozwojowi integracji lokalnej społeczności oraz wzmacniają przedsiębiorczość.

W odniesieniu do Celu nr 2 – silna, aktywna i dobrze zintegrowana społeczność lokalna stanowi podstawę długofalowego rozwoju Gminy Duszniki. Kreowanie warunków sprzyjających aktywności obywatelskiej, wspieranie dialogu międzypokoleniowego oraz zapewnienie wysokiej jakości edukacji, usług społecznych, kultury i sportu to kluczowe działania prowadzące do podnoszenia jakości życia mieszkańców i wzmacniania kapitału społecznego. Wdrażane rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne mogą oddziaływać na poszczególne elementy Celu nr 2 poprzez:

- **Wysoką aktywizację społeczną** – rozwój nowych, ogólnodostępnych przestrzeni publicznych, takich jak place, skwery, centra wsi czy świetlice wiejskie, sprzyjających integracji oraz inicjatywom oddolnym.
- **Wysoką integrację społeczną** – odpowiednie lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej i usługowej w powiązaniu z obszarami wspólnymi, co wzmacnia więzi sąsiedzkie.
- **Nowoczesną opiekę i edukację dzieci i młodzieży** – wyznaczanie terenów pod żłobki, przedszkola i szkoły w rejonach rozwijającej się zabudowy, odpowiadające na potrzeby demograficzne oraz systemowa poprawa już istniejących obiektów.
- **Rozwinięty system usług społecznych i bezpieczeństwa publicznego** – sytuowanie usług w miejscach dobrze skomunikowanych, co poprawia dostęp mieszkańców do opieki i zwiększa poziom bezpieczeństwa.
- **Atrakcyjną ofertę kulturalną** – lokalizowanie obiektów kultury w przestrzeniach o wysokim potencjale integracyjnym, co podnosi aktywność społeczną i uczestnictwo mieszkańców oraz wzmacnia poczucie przynależności do lokalnej wspólnoty.
- **Atrakcyjną ofertę sportowo-rekreacyjną** – powiązanie terenów mieszkaniowych z obszarami zieleni, wodami powierzchniowymi, trasami pieszo-rowerowymi i obiektami sportowymi, sprzyjające aktywnemu stylowi życia i poprawy zdrowia ogółu społeczności.

Odpowiednio ukształtowana struktura przestrzenna, czytelny układ funkcjonalny oraz wzajemne powiązania pomiędzy zabudową, infrastrukturą transportową i środowiskiem przyrodniczym tworzą przestrzeń sprzyjającą integracji społecznej, zaangażowaniu mieszkańców oraz budowaniu trwałego poczucia wspólnoty.

W odniesieniu do Celu nr 3 – rozwinięta drobna przedsiębiorczość, w tym działalność rolnicza stanowi jeden z kluczowych filarów wzrostu społeczno-gospodarczego gminy. Wysoki poziom rozwoju lokalnej gospodarki opiera się na efektywnym wykorzystaniu miejscowego potencjału oraz wsparciu mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, a także na pełnym zagospodarowaniu możliwości produkcyjnych terenów rolnych. Realizacja tego celu wymaga skoordynowanych działań jednostek organizacyjnych gminy, ukierunkowanych na wzmacnianie inicjatyw gospodarczych oraz tworzenie stabilnych i sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

Istotnym obszarem interwencji pozostaje również aktywna polityka proinwestycyjna, której nadrzędnym założeniem jest kreowanie atrakcyjnych warunków dla lokowania nowych inwestycji oraz wspierania rozwoju już funkcjonujących podmiotów gospodarczych. Obejmuje ona m.in. promocję terenów inwestycyjnych, wyznaczanie nowych obszarów w dokumentach planistycznych (Planie Ogólnym Gminy Duszniki oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), usprawnianie procedur administracyjnych, a także rozwój infrastruktury transportowej i technicznej niezbędnej do sprawnego funkcjonowania przedsiębiorstw. Dopuszczenie lokalizacji instalacji OZE, takich jak elektrownie wiatrowe, instalacje fotowoltaiczne czy biogazownie, może dodatkowo przyczynić się do obniżenia kosztów energii, stanowiąc istotny impuls rozwojowy dla lokalnych firm, a jednocześnie umożliwić rolnikom dywersyfikację źródeł dochodu poprzez przeznaczenie gruntów o niższej przydatności rolniczej pod inwestycje w odnawialne źródła energii.

Racjonalne kształtowanie struktury przestrzennej poprzez właściwy podział i zagospodarowanie terenów zgodnie z lokalnymi uwarunkowaniami, pozwala na wyznaczenie optymalnych obszarów dla rozwoju funkcji produkcyjnych, w tym rolniczych. Ich wsparcie, w powiązaniu z rozbudową infrastruktury drogowej i technicznej oraz wykorzystaniem potencjału odnawialnych źródeł energii, zwiększa konkurencyjność gminy, czyniąc ją bardziej przyjazną dla lokalnych przedsiębiorców i rolników oraz atrakcyjną dla nowych inwestorów. W konsekwencji sprzyja to zarówno rozwojowi przedsiębiorczości mieszkańców, jak i napływowi nowych działalności gospodarczych.

Cel strategiczny nr 4 wraz z celami szczegółowymi koncentruje się przede wszystkim na przedsięwzięciach ukierunkowanych na przeciwdziałanie zmianom klimatycznym oraz ochronę środowiska i jego zasobów na terenie gminy, a także na ograniczaniu negatywnych oddziaływań wykraczających poza jej granice. Realizacja tego celu przyczyni się zarówno do podniesienia jakości życia mieszkańców, jak i do zmniejszenia presji antropogenicznej na otaczające środowisko przyrodnicze. Osiągnięcie zakładanych rezultatów będzie możliwe poprzez:

- Wspieranie rozwoju zeroemisyjnych źródeł energii, w tym instalacji fotowoltaicznych, biogazowni, elektrowni wiatrowych oraz urządzeń do magazynowania energii, z jednoczesnym minimalizowaniem ich wpływu na warunki życia mieszkańców, środowisko oraz krajobraz
- Tworzenie warunków sprzyjających lokalizacji niewielkich instalacji fotowoltaicznych i turbin wiatrowych na obiektach użyteczności publicznej
- Realizację działań termomodernizacyjnych w budynkach użyteczności publicznej
- Modernizację systemów ogrzewania poprzez wdrażanie nowoczesnych, nisko- lub bezemisyjnych technologii ograniczających emisję zanieczyszczeń
- Usprawnienie układu komunikacyjnego na obszarze gminy w celu redukcji emisji wynikających z nieefektywnego ruchu pojazdów spalinowych
- Rozwój transportu publicznego oraz rozszerzenie oferty przewozowej zarówno w granicach gminy, jak i poza jej obszarem
- Rozbudowę infrastruktury pieszej i rowerowej, służącej codziennej mobilności oraz zwiększeniu dostępności najatrakcyjniejszych obszarów gminy, co sprzyjać będzie aktywności fizycznej mieszkańców i turystów
- Budowę, modernizację oraz utrzymanie infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej w celu ograniczenia ryzyka awarii oraz minimalizacji przedostawania się zanieczyszczeń do gleby i wód

- Wdrażanie nowoczesnych rozwiązań wspierających ochronę wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego, w tym rzeźby terenu, gleb, wód, powietrza, szaty roślinnej i świata zwierzęcego,
- Możliwość ustanawiania przestrzennych form ochrony przyrody obejmujących najcenniejsze obszary gminy
- Realizację działań o charakterze pozaprzestrzennym, takich jak edukacja ekologiczna oraz upowszechnianie wiedzy w zakresie ograniczania negatywnego wpływu na środowisko i klimat, a także metod adaptacji do zmian klimatycznych.

4. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

- **Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego – Wielkopolska 2030**

Zgodnie z zasadami tworzenia dokumentów określających kierunki strategicznego rozwoju poszczególnych województw, powiatów i gmin, poniżej uwzględniono i wskazano w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Duszniki cele szczegółowe zbieżne ze strategicznymi planami rozwoju województwa.

Strategia regionalna pod nazwą „Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku” (w skrócie „Strategia Wielkopolska 2030”) została przyjęta 27 stycznia 2020 roku.

W ramach dokumentu Strategii, wizja województwa wielkopolskiego brzmi następująco:

WIELKOPOLSKA W 2030 ROKU

TO REGION PRZODUJĄCY W KRAJU, LICZĄCY SIĘ W EUROPIE I SZANUJĄCY JEJ UNIWERSALNE WARTOŚCI, ŚWIADOMY SWOJEGO DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I CYWILIZACYJNEGO, SPÓJNY, ZRÓWNOWAŻONY I DOSTĘPNY TERYTORIALNIE, OTWARTY NA NOWE IDEE I LUDZI, SILNY NOWOCZESNĄ GOSPODARKĄ, ASPIRACJAMI I WIEDZĄ SWOICH MIESZKAŃCÓW, ZAPEWNIĄJĄCY IM BARDZO DOBRE WARUNKI ŻYCIA, PRACY I WYPOCZYNKU NA CAŁYM OBSZARZE WOJEWÓDZTWA.

Szeroka analiza uwarunkowań społecznych, ekonomicznych, przyrodniczych, potrzeb społecznych oraz wytyczona misja województwa pozwoliły na wyznaczenie czterech celów strategicznych:

1 WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI
BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH
MIESZKAŃCÓW

2 ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI
OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH
I NIEMATERIALNYCH REGIONU

3 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY
Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA
PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI

4 WZROST SKUTECZNOŚCI
WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI
I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM

Każdemu z celów strategicznych jest podporządkowanych od dwóch do trzech celów operacyjnych. Wszystkie przyjęte w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Duszniki cele szczegółowe są w pełni zgodne z celami strategicznymi i operacyjnymi, przyjętymi w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Dokładne przyporządkowanie przedstawia tabela.

Tabela 17. Zgodność celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Duszniki z celami strategicznymi i operacyjnymi Województwa Wielkopolskiego

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	CELE SZCZEGÓŁOWE STRATEGII ROZWOJU GMINY DUSZNIKI
1. WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	1.1. ZWIĘKSZENIE INNOWACYJNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI REGIONU 1.2. WZROST AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ I UTRZYMANIE WYSOKIEJ JAKOŚCI ZATRUDNIENIA	3.1. WYSOKI POZIOM ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO OPARTY NA POTENCJALE LOKALNEJ GOSPODARKI, W TYM ROLNICTWIE
	1.3. WZROST I POPRAWA WYKORZYSTANIA KAPITAŁU LUDZKIEGO NA RYNKU PRACY	2.3. NOWOCZESNA OPIEKA I EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY 3.1. WYSOKI POZIOM ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO OPARTY NA POTENCJALE LOKALNEJ GOSPODARKI, W TYM ROLNICTWIE

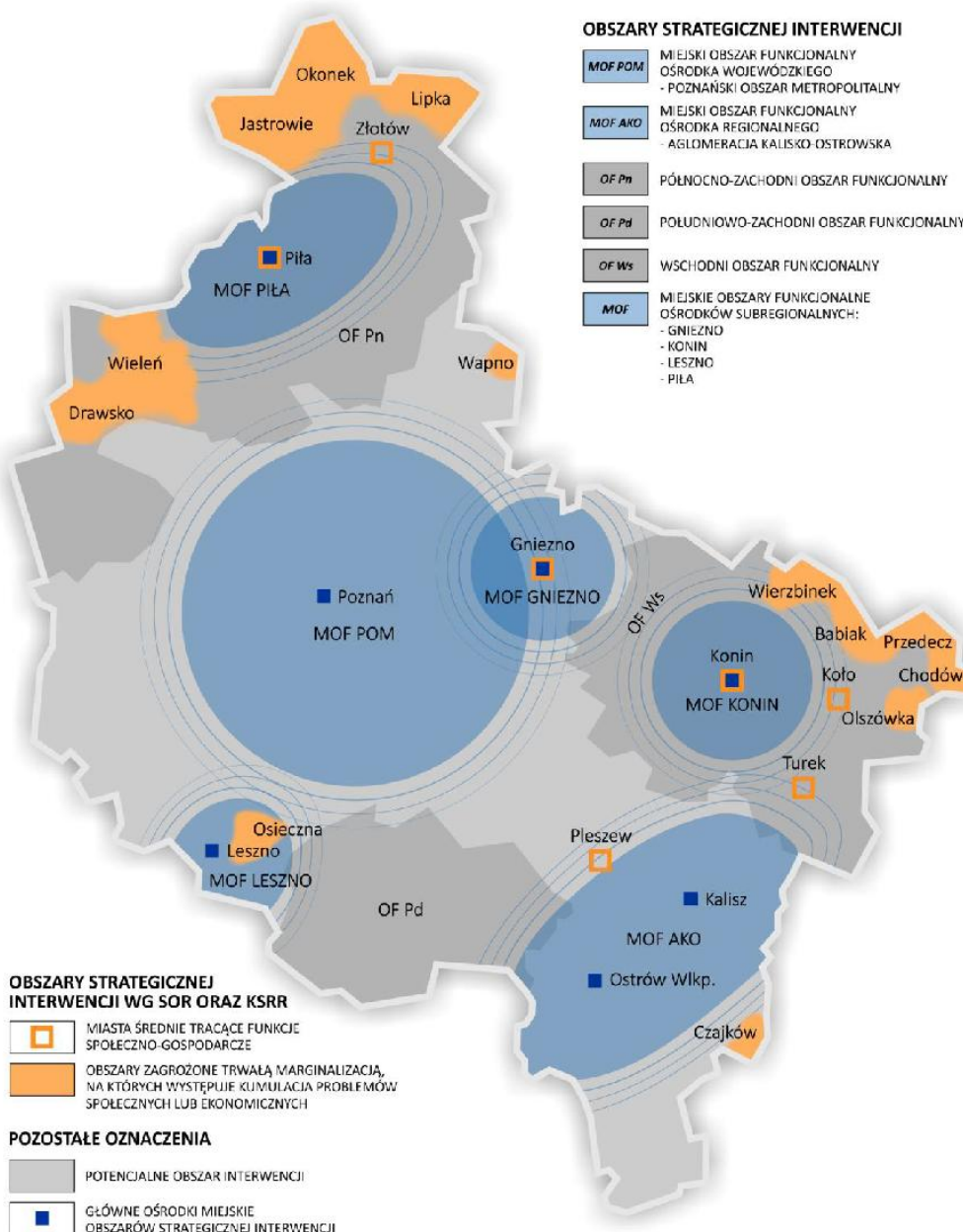
2. ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU	2.1. ROZWÓJ WIELKOPOLSKI ŚWIADOMY DEMOGRAFICZNIE	2.3. NOWOCZESNA OPIEKA I EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY 2.4. ROZWINIĘTY SYSTEM USŁUG SPOŁECZNYCH I WYSOKI POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO
	2.2. PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI I WYKLUCZENIOM	2.1. WYSOKA AKTYWIZACJA SPOŁECZNA 2.3. NOWOCZESNA OPIEKA I EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY 2.4. ROZWINIĘTY SYSTEM USŁUG SPOŁECZNYCH I WYSOKI POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO
	2.3. ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I KULTUROWEGO REGIONU	2.1. WYSOKA AKTYWIZACJA SPOŁECZNA 2.2. WYSOKA INTEGRACJA SPOŁECZNA 2.5. ATRAKCYJNA OFERTA KULTURALNA 2.6. ATRAKCYJNA OFERTA SPORTOWO-REKREACYJNA
3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI	3.1. POPRAWA DOSTĘPNOŚCI I SPÓJNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ WOJEWÓDZTWA 3.2. POPRAWA STANU ORAZ OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI 3.3. ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA I EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ	1.2. BEZPIECZNY I FUNKCJONALNY SYSTEM DROGOWY I KOMUNIKACYJNY 4.1. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU 4.2. CZYSTE ŚRODOWISKO NATURALNE
4. WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	4.1. ROZWÓJ ZDOLNOŚCI ZARZĄDCZYCH I ŚWIADCZENIA USŁUG 4.2. WZMOCNIENIE MECHANIZMÓW KOORDYNACJI I ROZWOJU	1.1. FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA 2.1. WYSOKA AKTYWIZACJA SPOŁECZNA 2.2. WYSOKA INTEGRACJA SPOŁECZNA

- Obszary strategicznej interwencji (OSI) - wojewódzkie**

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego wskazuje obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Wyróżnienie OSI wynika z konieczności stymulowania określonych zmian na tych obszarach, aby skuteczniej osiągać cele rozwojowe „Strategii Wielkopolska 2030”. Obszary strategicznej interwencji to wyraz zróżnicowanego i nierównomiernie rozłożonego potencjału rozwojowego Wielkopolski – należą do nich zarówno

miejskie ośrodki funkcjonalne – bieguny wzrostu, jak i obszary skumulowanych problemów rozwojowych. W przyjętym modelu realizacji Strategii (modelu funkcjonalnym) zakłada się zrównoważony terytorialnie rozwój regionu. Oznacza to z jednej strony wspieranie przez Samorząd Województwa ośrodków wzrostu w ich zdolności do wywierania korzystnego wpływu na otoczenie, z drugiej – włączanie w procesy rozwojowe obszarów słabszych gospodarczo, o niższym poziomie rozwoju i niskiej odporności na zjawiska kryzysowe dla zachowania spójności przestrzennej, gospodarczej i społecznej.

Rysunek 21. Obszary strategicznej interwencji (OSI) w Wielkopolsce

Źródło: „Strategia Wielkopolska 2030”

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania (PZPWW)⁶, **Gmina Duszniki zaliczona została do Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego (POM)**. Poznański Obszar Metropolitalny (POM) położony jest w centralnej części Wielkopolski. POM jest głównym elementem struktury przestrzennej Wielkopolski. Skupia największą część potencjału rozwojowego województwa stanowiącego o konkurencyjności regionu na arenie zarówno krajowej,

⁶ Uchwała Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 roku w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania

jak i międzynarodowej. Atutami POM są bardzo dobra lokalizacja pod względem komunikacyjnym, potencjał gospodarczy, kulturowy, turystyczny, naukowo-badawczy i akademicki, a także niski poziom bezrobocia oraz duża atrakcyjność rynku pracy. Czynniki zagrażające lub ograniczające dynamiczny rozwój Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego można podzielić na 3 kategorie: komunikacyjne, środowiskowe i społeczne. Zarówno potencjały, jak i zagrożenia warunkują kluczowe kierunki działań służących wzmocnieniu i kreowaniu rozwoju funkcji metropolitalnych w Poznaniu i POM, w sferach gospodarczej, społecznej, naukowej, w kulturze i sporcie oraz sieciowaniu z ośrodkami podobnej rangi poza POM.

Tabela 18. Kluczowe kierunki działań

Cele strategiczne	Kluczowe kierunki działań
1. WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	• budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej • rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych • podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność • zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, przedsiębiorstw sektora TIK, m.in. przez doradztwo, działania sieciujące i kooperację, wsparcie procesów rozwojowych przedsiębiorstw i/lub ich pracowników • rozwój społeczeństwa informacyjnego • rozwój sektora B+R, w tym rozwój infrastruktury B+R, wsparcie w realizacji innowacyjnych projektów badawczo-rozwojowych poznańskich uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych oraz innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie efektywności kapitałowej opracowań innowacyjnych przez komercjalizację wiedzy i technologii oraz ich implementowanie do gospodarki regionalnej • rozwój IOB, współpracy sieciowej • rozwój sektorów kreatywnych (działalności gospodarczej związanej z kulturą i technologią, łączących działalność artystyczną z przedsiębiorczością) opartych na akademickich, lokalnych zasobach ludzkich • podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej • podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego • wsparcie rzemiosła przez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, wykorzystanie potencjału Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu

	- wspieranie rozwoju POM jako ośrodka akademickiego zdolnego do konkurencji na arenie międzynarodowej - podnoszenie jakości życia ludzi młodych stanowiących potencjał (zasoby pracy) dla rozwoju gospodarki kreatywnej i innowacyjnej
2. ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU	- ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania - rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego - polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim - działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m.in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych (np. Ośrodek Protonoterapii, Centrum Diagnostyczne Instytutu Genetyki Człowieka Polskiej Akademii Nauk, Centralny Zintegrowany Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego - upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców POM - zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych oraz budowa/modernizacja placówek je świadczących
3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI	- poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (m.in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego (w tym usunięcie wąskiego gardła na odcinku Poznań Wschód – Poznań Główny; budowa dodatkowego korytarza kolejowego), budowa północno-wschodniej obwodnicy Poznania, inwestycje dotyczące ulicy Obornickiej w Poznaniu i Suchym Lesie, budowa/modernizacja dróg (m.in. S 5, S 11, DK nr 92, DW nr 430, nr 434) - rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne o charakterze pozamiejskim i innymi poziomami samorządu terytorialnego w obszarze metropolitalnym oraz zmniejszenie jego emisyjności - zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych - rozbudowa sieci tras tramwajowych na obszarze miasta Poznania - zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków

	już istniejących, w tym pomiędzy sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego - wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji - ograniczenie niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego i negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców, wdrożenie programów poprawy efektywności energetycznej budynków - przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego - działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami – promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym - zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych
4. WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	- wzmacnianie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania - rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych - promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania - przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego - koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System Informacji Przestrzennej)

Źródło: „Strategia Wielkopolska 2030”

Ponadto, zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego (PZPWW)⁷, **Gmina Duszniki** zaliczona została także do **pozostałych obszarów interwencji**, tj.:

- Obszarów wiejskich uczestniczących w procesach rozwojowych**

Zgodnie z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych kraju biorą udział w postępującej integracji funkcjonalnej z najważniejszymi ośrodkami miejskimi. Za najważniejsze ośrodki miejskie w województwie wielkopolskim uznano stolicę województwa, a zarazem miasto metropolitalne – Poznań, miasta o znaczeniu regionalnym Kalisz i Ostrów Wielkopolski oraz miasta subregionalne Leszno, Piła, Konin oraz Gniezno. Ponieważ impulsy

⁷ Ibidem

rozwojowe generowane przez bieguny wzrostu w województwie absorbowane są w pierwszej kolejności przez obszary znajdujące się w najbliższym sąsiedztwie tych miast, do obszarów wiejskich uczestniczących w powyższych procesach włączono wszystkie gminy wiejskie lub miejsko-wiejskie położone w granicach miejskich obszarów funkcjonalnych.

Obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych mają szczególne znaczenie dla rozwoju całej Wielkopolski oraz najważniejszych miast w sieci osadniczej województwa. Obszary te biorą udział w najbardziej dynamicznych procesach rozwojowych. Bezpośrednie sąsiedztwo z najważniejszymi ośrodkami regionu powoduje, że gminy te znajdują się w strefie bezpośredniego oddziaływania potencjału rozwojowego. Przewagę konkurencyjną zyskują również dzięki dobrym połączeniom komunikacyjnym z miastem wojewódzkim czy miastami regionalnymi i subregionalnymi.

Wysoki poziom rozwoju jednostek wiejskich niesie za sobą także negatywne konsekwencje. W gminach tych zauważalne jest silne zjawisko suburbanizacji, w tym również suburbanizacji funkcjonalnej. W gminach wiejskich oraz na obszarach wiejskich gmin miejsko-wiejskich zauważalne jest również zjawisko zatracania pierwotnych funkcji wiejskich, na rzecz zupełnie obcych dla tych jednostek funkcji miejskich. Ponadto wyraźny jest również napływ ludności miejskiej na tereny wiejskie, co powoduje liczne konflikty społeczne i kulturowe. Codzienne dojazdy do pracy pomiędzy ośrodkiem miejskim a obszarami wiejskimi powodują nasilanie się zjawiska kongestii.

Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gmin zakwalifikowanych do obszaru funkcjonalnego ma niezwykle istotne znaczenie dla rozwoju ośrodka miejskiego ze względu na silne powiązania społeczno-gospodarcze i komunikacyjne. Gminy te pełnią również rolę przekaźnika dyfuzji procesów rozwojowych na obszary wiejskie wymagające wsparcia. Dlatego też tak istotne znaczenie dla rozwoju województwa wielkopolskiego będą miały działania na rzecz wspierania tych obszarów.

- **Obszarów ochrony gleb dla celów produkcji rolnej**

Rolnicza przestrzeń produkcyjna oraz prowadzona na gruntach rolnych intensywna produkcja rolnicza to jeden z elementów wyróżniających Wielkopolskę. Województwo należy pod tym względem do liderów nie tylko w kraju, ale także w Europie. Wysoka wydajność oraz kultura rolnicza wynikająca z tradycji dobrego gospodarowania pozwalają na osiąganie wysokich plonów produkcji roślinnej, pomimo średniej w skali kraju jakości gleb w województwie. Przestrzeń rolnicza to także element charakterystyczny dla krajobrazu regionu i jeden z najbardziej rozpoznawalnych typów zagospodarowania przestrzeni. Znaczenie rolnictwa w gospodarce Wielkopolski wymaga zdecydowanych działań zmierzających do ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej nie tylko do celów gospodarczych, ale również, jako element ochrony krajobrazu.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 określiła, że obszar ochrony gleb dla celów produkcji rolnej dotyczy gleb wysokiej jakości, niezbędnych do zachowania ich w użytkowaniu rolniczym jako elementu bezpieczeństwa żywnościowego kraju. Istotne są również wymogi ochrony funkcji towarzyszących produkcji żywności, takich jak: zachowanie powiązanych z ekstensywnym rolnictwem walorów środowiska przyrodniczego, krajobrazu rolniczego, a także kształtowania zielonych pierścieni wokół miast wojewódzkich i regionalnych. Działania związane z niniejszym obszarem mają dotyczyć również zachowania ciągłości użytków zielonych. Istota obszaru ochrony gleb dla celów produkcji rolnej nie odnosi się wyłącznie do ochrony gleb, ale dotyczy szeregu innych funkcji powiązanych z szeroko rozumianym rolnictwem.

Głównymi przesłankami do wydzielenia obszaru ochrony gleb dla produkcji rolnej jest zapewnienie i zachowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej niezbędnej dla rozwoju rolnictwa, będącego głównym źródłem utrzymania i miejscem pracy dla znacznej grupy mieszkańców Wielkopolski. Jednocześnie istotne jest przeciwdziałanie presji inwestycyjnej na tereny użytkowane rolniczo, w tym ograniczenie negatywnych skutków urbanizacji. Otwarte tereny rolnicze niezbędne są również dla właściwego funkcjonowania środowiska, szczególnie systemu przyrodniczego. Zachowanie w użytkowaniu rolniczym, np. ekosystemów łąkowych, jest niezbędne dla utrzymania stabilności systemu przyrodniczego, a także wartości przyrodniczych form ochrony przyrody. Wspieranie działań służących ochronie gleb będzie sprzyjać racjonalnemu gospodarowaniu przestrzenią, ale także będzie narzędziem ochrony innych walorów, np. krajobrazowych, rekreacyjnych, istotnych dla Wielkopolski. Należy podkreślić, że zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego regionu, co ma bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo rynku żywności w kraju, jest obok zagadnienia bezpieczeństwa i stabilności systemu energetycznego zadaniem priorytetowym i długofalowym.

Gminy należące do obszaru ochrony gleb dla celów produkcji rolnej, zajmują około 75% powierzchni regionu. Potwierdza to duże znaczenie rolnictwa w Wielkopolsce, ale również wskazuje na to, że produkcja rolnicza i związane z nią funkcje wymagają zintegrowanych działań wynikających ze złożonego zakresu obszaru. Działania służące ochronie gleb nie tylko pozwolą na prowadzenie produkcji rolniczej, ale również będą elementem zrównoważonej polityki przestrzennej, ukierunkowanej na ochronę środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu.

- **Obszarów ochrony krajobrazów kulturowych**

Dziedzictwo kulturowe stanowi ważny element struktury przestrzennej krajobrazu Wielkopolski. Jest świadectwem historii, wpływającym na jakość życia lokalnych społeczności. Zintegrowana ochrona środowiska kulturowego oraz kompleksowe gospodarowanie całym krajobrazem umożliwia harmonijny i zrównoważony rozwój, wpływa na wzrost rozpoznawalności i atrakcyjności miast, miasteczek i obszarów wiejskich.

Zasoby kulturowe województwa wielkopolskiego wpływają na kształtowanie tożsamości narodowej i regionalnej. Wykorzystanie historii, zabytków i tradycji podkreśla odrębność kulturową i istnienie regionalnej różnorodności. Ochrona wartości dziedzictwa kulturowego oraz oparte na niej działania na rzecz pielęgnowania i kształtowania tożsamości wymaga wskazania obszarów ochrony krajobrazu kulturowego.

5. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

- **Wdrażanie zapisów Strategii**

Wspólny wysiłek wielu osób, które przyczyniły się w pierwszej kolejności do opracowania szczegółowej Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Duszniki, a następnie Strategii jej rozwoju na kolejne lata zostanie stracony, jeżeli zaproponowane w niniejszym dokumencie kierunki działania oraz projekty kluczowe nie będą realizowane. Niestety, często zdarza się, że strategia po uchwaleniu staje się martwym dokumentem, do którego nigdy więcej już się nie sięga.

Strategia powinna być dokumentem żywym – powinna być podstawowym planem działania, **wyznaczającym kluczowe kierunki rozwoju samorządu lokalnego** i wskazującym sposoby ich osiągnięcia.

Aby zaakceptowane przez Radę Gminy zapisy Strategii były realizowane, potrzebny jest organ, który będzie odpowiedzialny za rozdzielanie zadań, śledzenie postępów w ich wdrażaniu, okresową ocenę, nanoszenie korekt i uzupełnień oraz wprowadzanie do dokumentu nowych propozycji. W przypadku Gminy Duszniki **organem** tym jest **Wójt. Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Duszniki**, powołany przez Wójta, w ramach zakresu swoich obowiązków będzie m.in. przygotowywał sprawozdania z realizacji Strategii w poprzednim roku, zawierające informacje o przedsięwzięciach (projektach) ukończonych, przedsięwzięciach będących w trakcie realizacji oraz przedsięwzięciach nie rozpoczętych, wynikających z przyjętych kierunków działań, wraz z wyjaśnieniem przyczyn ewentualnych opóźnień.

Konsekwencją wniosków, zawartych w sprawozdaniach, może być okresowa propozycja nanoszenia zmian w dokumencie Strategii, polegających m.in. na zmianach terminów, usuwaniu, czy też dodawaniu określonych zapisów.

- **Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii**

Ewaluacja to badanie, którego zadaniem jest ocena jakości i wartości procesu oraz efektów wdrażania danej polityki czy interwencji publicznej. Nie jest ona badaniem naukowym, audytem ani monitoringiem, choć dzieli z tymi narzędziami wspólne cechy. Służy nie tylko zdobywaniu wiedzy, lecz również formułuje specyficzne rekomendacje dla konkretnych zadań. Bierze pod uwagę zgodność działań z procedurami oraz ocenia je także w kontekście efektów, które przynoszą.

Ewaluacja *ex ante* jest próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania planowane w ramach strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Jej rolą jest dostarczenie oceny trafności tych założeń, ich spójności i planowanego sposobu realizacji Strategii.

Wyniki przeprowadzonej ewaluacji *ex ante* Strategii Rozwoju Gminy Duszniki wskazują, iż **na moment jej przyjęcia jest ona w pełni wykonalna, gdyż:**

- Istnieją bezpośrednie powiązania między diagnozą, zidentyfikowanymi problemami i wyzwaniem, a celami strategicznymi, celami szczegółowymi i kierunkami działań.
 - Istnieją bezpośrednie powiązania między diagnozą, zidentyfikowanymi problemami i wyzwaniem, a projektami kluczowymi.
 - Istnieje spójność wewnętrzna między celami a kierunkami działań.
 - Zidentyfikowane projekty kluczowe w zdecydowanej większości dotyczą zadań własnych gminy.
 - Samorząd posiada zasoby organizacyjne, niezbędne do prawidłowej realizacji Strategii, potwierdzone ewaluacją dotychczasowej Strategii rozwoju i programów sektorowych.
 - Samorząd posiada środki finansowe, niezbędne do wdrażania Strategii.
 - Istnieje pełna spójność założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu, m.in. takich, jak Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego.
 - W ciągu całego procesu strategicznego następowały konsultacje społeczne oraz eksperckie, badające plany pod względem ich realności wykonania oraz aktualności.
- **Monitoring realizacji Strategii**

Monitoring to proces regularnego zbierania i analizowania informacji, dotyczących wdrażania Strategii, prowadzony w trakcie jej realizacji. **Ma on odpowiedzieć na pytanie, czy coś, co zostało zaplanowane, faktycznie zostało zrobione.**

Monitoring jest rodzajem „alarmu”, który informuje, gdy wdrażanie przebiega niezgodnie z planem. Dzięki niemu można:

- Podjąć działania zaradcze
- Skorygować plany
- Zminimalizować skutki nieprzewidzianych zdarzeń.

Proces monitorowania obejmuje:

Planując system monitoringu należy pamiętać, że plany to tylko prognozy i nie gwarantują one pełnego wykonania. Trzeba zdawać sobie sprawę, że mogą się zdarzyć odchylenia, należy więc określić, jaka skala tych odchyłeń będzie dla nas akceptowalna.

Po to, aby dokument Strategii pełnił faktyczną rolę podstawowego narzędzia zarządzania gminą, powinien on być zaopatrzony w mierniki, za pomocą których będzie można śledzić, czy realizowane zadania faktycznie przyczyniają się do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju, zapisanego w wizji rozwoju gminy.

Do monitoringu wykorzystywane są tzw. wskaźniki produktu, przypisane w szczególności do poszczególnych projektów kluczowych i obrazujące bezpośrednie efekty ich wykonania. Odpowiadają więc one na pytanie „Co zrobiono?”. Najczęściej sama nazwa danego przedsięwzięcia wskazuje, w jaki sposób mierzymy osiągnięty efekt, który jest „zero-jedynkowy” – wykonano/opracowano lub nie wykonano/nie opracowano.

Monitoringiem realizacji Strategii zajmować się będzie **Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Duszniki**. Jego pierwszym zadaniem powinno być podjęcie decyzji co do organizacji procesu monitoringu, w tym ewentualnego przygotowania zestawu wskaźników. Proces ten może zostać skoordynowany z procesem corocznego, obowiązkowego sporządzania dokumentu Raportu o stanie gminy, w którym należy zawsze informację o realizacji strategii rozwoju gminy w ciągu ostatniego roku.

Ponadto, w przypadku identyfikacji poważnych problemów w realizacji któregoś z przedsięwzięć (projektów), w tym w szczególności projektów kluczowych, mogących skutkować całkowitym lub częściowym niezrealizowaniem albo opóźnieniem, Przewodniczący Zespołu będzie zgłaszał ten fakt Wójtowi w celu omówienia zaistniałej sytuacji i podjęcia środków zaradczych.

- **Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii**

Ocena *ex post* to spojrzenie na realizację Strategii z punktu widzenia osiągnięcia rezultatów, wpływów i potrzeb, które miały być osiągnięte. Ma ona odpowiedzieć na pytanie, czy coś zostało zrobione dobrze. Ocena powinna być prowadzona przez cały okres wdrażania Strategii. Konsekwencjami negatywnej oceny w trakcie realizacji Strategii może być:

- Zakończenie danego przedsięwzięcia wcześniej
- Zmiana celów
- Zmiana sposobów realizacji.

Z kolei ocena końcowa nie wpływa na Strategię w trakcie jej realizacji, ale może skutkować nowymi projektami w nowej Strategii. Służy ona zbieraniu doświadczeń i wyciąganiu wniosków na przyszłość.

W trakcie dokonywania oceny *ex post* należy odpowiedzieć na poniższe pytania:

JEŚLI TAK	JEŚLI NIE, TO
CZY ZADANIA ZOSTAŁY ZREALIZOWANE ZGODNIE Z PLANEM, BUDŻETEM I CELOWYMI EFEKTAMI?	DLACZEGO TAK SIĘ STAŁO? CO MOŻEMY ZROBIĆ W PRZYSZŁOŚCI, ABY UNIKNĄĆ BŁĘDÓW?
CZY OSIĄGNIĘLIŚMY ZAPLANOWANE REZULTATY (EFEKTY)? CZY BENEFICJENCI SĄ ZADOWOLENI?	DLACZEGO TAK SIĘ STAŁO? CO MOŻEMY ZROBIĆ, ABY ZWIĘKSZYĆ SKUTECZNOŚĆ NASZYCH DZIAŁAŃ?
CZY REALIZACJA STRATEGII SKUTKOWAŁA OSIĄGNIĘCIEM CELÓW STRATEGICZNYCH?	DLACZEGO TAK SIĘ STAŁO? CO ZROBIĆ, ABY OSIĄGNAĆ DŁUGOTERMINOWE WYNIKI, LEPŠĄ OCENĘ ICH WPŁYWU?
CZY REZULTATY I ICH WPŁYW NA CELE STRATEGICZNE MAJĄ DŁUGOFALOWY CHARAKTER?	CO ZROBIĆ, ABY ZWIĘKSZYĆ DŁUGOTERMINOWE REZULTATY?

Do podstawowego zestawu mierników rezultatów planowanych kierunków działań, w konsekwencji powodujących zmianę poziomu życia mieszkańców na terenie Gminy Duszniki, wybrano następujące:

Tabela 19. Oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia

Lp.	Miernik rezultatu	Wskaźnik rezultatu	Pożądanee zmiany wskaźnika
1	Zaludnienie gminy	Liczba mieszkańców gminy	Wzrost
2	„Zamożność” budżetu samorządu	Poziom dochodów samorządu na 1 mieszkańca	Wzrost
3	Prorozwojowość budżetu samorządu	Udział wydatków majątkowych w łącznych wydatkach samorządu	Wzrost
4	Jakość dróg gminnych	Długość utwardzonych dróg gminnych	Wzrost
5	Poziom rozwoju infrastruktury rowerowej	Długość dróg rowerowych	Wzrost
6	Zamożność mieszkańców	Liczba beneficjentów usług pomocy społecznej	Spadek
7	Poziom bezpieczeństwa (1)	Liczba przestępstw	Spadek
8	Poziom bezpieczeństwa (2)	Liczba wykroczeń	Spadek
9	Jakość planowania przestrzennego	Powierzchnia gminy, objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	Wzrost
10	Aktywność gospodarcza na terenie Gminy (1)	Liczba podmiotów gospodarczych w (REGON) na 10 tys. mieszkańców	Wzrost
11	Aktywność gospodarcza na terenie Gminy (2)	Stopa bezrobocia	Spadek
12	Poziom nauczania	Wyniki sprawdzianu uczniów klas VIII	Przekroczenie średniej wojewódzkiej

Za ewaluację skutków wdrażania Strategii odpowiadać będzie **Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Duszniki**.

- Aktualizacja zapisów Strategii**

Zapisy Strategii nie powinny być zatwierdzone raz na zawsze – co jakiś czas powinny być one przeglądane i ewentualnie korygowane bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się

uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Równocześnie do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe zagadnienia, wynikające z pojawiających się możliwości bądź zgłaszanych potrzeb. Przesłankami aktualizacji dokumentu Strategii mogą być:

OBYWIAZUJĄCA STRATEGIA ZOSTAŁA OPRACOWANA
CO NAJMNIEJ KILKA LAT TEMU
I OD TEJ PORY NIE BYŁA AKTUALIZOWANA

NASTĄPIŁY ISTOTNE ZMIANY WEWNĄTRZ
GMINY, A SZCZEGÓLNIE W JEJ OTOCZENIU,
KTÓRE NALEŻY UWZGLĘDNIĆ W DOKUMENCIE STRATEGII,
NP. NOWA PERSPEKTYWA BUDŻETU UNIJNEGO,
KRYZYS GOSPODARCZY

POCZĄTEK KOLEJNEJ KADENCJI SAMORZĄDU

Niniejszy dokument planistyczny powinien mieć także charakter kroczący. Najbardziej na początku każdej kolejnej kadencji samorządu, powinien być dokonany jego gruntowny przegląd i aktualizacja wraz z przesunięciem okresu programowania. Ewentualne korekty bądź uzupełnienia powinny być dokonywane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Rolę koordynatora procesu aktualizacji Strategii będzie pełnić Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Duszniki. Będzie on gromadzić propozycje zmian od szefów poszczególnych komórek organizacyjnych urzędu, przewodniczących komisji Rady Gminy oraz szefów jednostek gminnych, a następnie przedstawiać je Wójtowi.

6. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny”, luty 2021 r.), jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju gminy należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie.

Strategia Rozwoju Gminy Duszniki jest dokumentem kierunkowym i nadrzędnym w stosunku do wszystkich innych obowiązkowych i fakultatywnych planów i programów rozwojowych gminy, a w szczególności stanowi podstawę do sporządzenia planu ogólnego gminy.

Plan ogólny określa zasady zabudowy na obszarze gminy, które wynikają z uwarunkowań rozwoju gminy określonych w Strategii, w szczególności z **modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej** oraz **ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej** szczegółowo przedstawionych w rozdziale 3. W ramach **modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy**, rozumianego jako **docelowy układ elementów składowych przestrzeni** i będącego obligatoryjnym elementem strategii, określona została struktura sieci osadniczej, powiązania przyrodnicze i główne korytarze, elementy sieci transportowych i główne elementy sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej i społecznej. Ponadto w rozdziale 3. zawarto także **ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie**, w tym kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów gminy, zasad ochrony środowiska, przyrody i dziedzictwa, rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz pozostałych aspektów, które będą rzutowały na przyszłe rozstrzygnięcia zarówno strategiczne jak i przestrzenne.

Wieloletnia prognoza finansowa gminy oraz coroczne **uchwały budżetowe** powinny także być spójne ze Strategią, jako dokumentem kierunkowym. Tylko zapewnienie przez Radę Gminy środków na realizację przedsięwzięć strategicznych da możliwość osiągnięcia najważniejszych celów, zidentyfikowanych w wielokierunkowym procesie strategicznym.

Należy także pamiętać, iż podczas **tworzenia nowych** bądź **aktualizacji istniejących sektorowych gminnych planów i programów**, powinny być **one spójne** ze Strategią Rozwoju Gminy Duszniki.

7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- **Ramy finansowe realizacji strategii**

Kierunki działań określone w Strategii Rozwoju Gminy Duszniki są poparte możliwościami i chęcią ich realizacji również w kontekście zapewnienia ich finansowania. **Ramy finansowe** należy traktować nie jako szczegółowy plan finansowy poszczególnych celów i kierunków działań, a jedynie jako **określenie potencjalnej i osiągalnej przez gminę skali wydatków i możliwości pozyskania środków na ich pokrycie**.

Przy tworzeniu ram finansowych realizacji strategii rozwoju gminy wzięto pod uwagę:

1 ANALIZĘ DOCHODÓW ORAZ WYDATKÓW GMINY W OSTATNICH KILKU LATACH

2 ANALIZĘ MOŻLIWOŚCI INWESTYCYJNYCH I PŁYNNOŚCI FINANSOWEJ GMINY

3 ANALIZĘ ZADŁUŻENIA GMINY

4 ANALIZĘ AKTYWNOŚCI I SKUTECZNOŚCI GMINY W POZYSKIWANIU POZABUDŻETOWYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA DZIAŁAŃ

5 ZAPISY WIELOLETNIEJ PROGNOZY FINANSOWEJ GMINY

Ostatecznie, w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową Gminy Duszniki na lata 2026-2035 (WPF)⁸ oszacowano, że **prognozowana zdolność finansowa Gminy Duszniki** w horyzoncie obowiązywania strategii wynosi **łącznie ok. 106,33 mln zł**. Na tę wartość składają się: skumulowana kwota niepodzielonych wydatków majątkowych oraz zdolność do spłaty i obsługi nowego długu. Szczegółowe dane przedstawia Tabela nr 20. Powyższa kwota może zatem zostać przeznaczona na finansowanie

⁸ Uchwała Nr XXIX/209/26 Rady Gminy Duszniki z dnia 11 lutego 2026 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Duszniki na lata 2026-2035

zadań ujętych w strategii. Środki, którymi dysponuje gmina, mogą zostać także wykorzystane na finansowanie wkładu własnego w projektach realizowanych ze środków zewnętrznych, w tym w szczególności środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. W tym miejscu należy jednak zastrzec, że powyższe wartości wynikają z bieżącej WPF gminy i mogą ulegać zmianom w poszczególnych miesiącach oraz latach. W związku z tym, rekomenduje się monitorowanie na bieżąco sytuacji finansowej gminy, w tym jej zdolności finansowej oraz przyczyn i ryzyk mających na nią wpływ.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DUSZNIKI NA LATA 2025-2034

Tabela 20. Prognozowana zdolność finansowa Gminy Duszniki (w zł)

Wyszczególnienie	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Wartość skumulowana
Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych (poz. 2.2 – 10.1. 2)	0,00	4.673.014	5.915.446	5.873.822	6.060.759	6.896.523	6.994.989	7.138.789	7.299.548	50.852.890
Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	7.480.000	7.600.000	6.300.000	6.000.000	5.900.000	6.000.000	5.400.000	5.400.000	5.400.000	55.480.000
Prognozowana zdolność finansowa gminy – łącznie										106.332.890

Źródło: Uchwała Nr XXIX/209/26 Rady Gminy Duszniki z dnia 11 lutego 2026 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Duszniki na lata 2026-2035

• Źródła finansowania strategii

Podstawowymi i potencjalnymi źródłami finansowania Strategii Rozwoju Gminy Duszniki, oprócz środków własnych gminy, będą w szczególności:

- środki finansowe w formie dotacji i instrumentów zwrotnych, wynikające z Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności na lata 2021-2027 w Polsce, tj.: fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz w ramach Wspólnej Polityki Rolnej
- środki finansowe w formie dotacji i instrumentów zwrotnych w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034
- środki finansowe pochodzące z budżetu Państwa
- środki finansowe jednostek samorządu terytorialnego: województwa, powiatu oraz innych gmin
- fundusze celowe, w tym Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Funduszu Sprawiedliwości
- środki finansowe z Krajowego Planu Odbudowy (KPO)
- inne fundusze związane z funkcjonowaniem Unii Europejskiej, w tym Fundusze Norweskie, fundusze EOG oraz Fundusze Szwajcarskie
- środki finansowe sektora pozarządowego oraz środki prywatne w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego
- kredyty i pożyczki bankowe, obligacje komunalne, obligacje przychodowe oraz inne instrumenty finansowe rynku kapitałowego.

SPIS TABEL

<i>Tabela 1. Zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii</i>	19
<i>Tabela 2. Tabela celu szczegółowego nr 1.1.</i>	21
<i>Tabela 3. Tabela celu szczegółowego nr 1.2.</i>	23
<i>Tabela 4. Tabela celu szczegółowego nr 2.1.</i>	25
<i>Tabela 5. Tabela celu szczegółowego nr 2.2.</i>	27
<i>Tabela 6. Tabela celu szczegółowego nr 2.3.</i>	29
<i>Tabela 7. Tabela celu szczegółowego nr 2.4.</i>	31
<i>Tabela 8. Tabela celu szczegółowego nr 2.5.</i>	33
<i>Tabela 9. Tabela celu szczegółowego nr 2.6.</i>	35
<i>Tabela 10. Tabela celu szczegółowego nr 3.1.</i>	37
<i>Tabela 11. Tabela celu szczegółowego nr 4.1.</i>	39
<i>Tabela 12. Tabela celu szczegółowego nr 4.2</i>	42
<i>Tabela 13. Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych w Gminie Duszniki w latach 1997-2024</i>	61
<i>Tabela 14. Zestawienie informacji o JCWP</i>	66
<i>Tabela 15. Zabytki wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków nieruchomych</i>	97
<i>Tabela 16. Stanowiska archeologiczne w Gminie Duszniki, wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków archeologicznych</i>	98
<i>Tabela 17. Zgodność celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Duszniki z celami strategicznymi i operacyjnymi Województwa Wielkopolskiego</i>	137
<i>Tabela 18. Kluczowe kierunki działań</i>	141
<i>Tabela 19. Oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia</i>	150
<i>Tabela 20. Prognozowana zdolność finansowa Gminy Duszniki (w zł)</i>	155

SPIS RYSUNKÓW

<i>Rysunek 1. Układ strategii</i>	14
<i>Rysunek 2. Złoża kopalin na terenie Gminy Duszniki</i>	58
<i>Rysunek 3. Obszary oddziaływania istniejących farm wiatrowych na tle powiatów: czarnkowsko-trzcianieckiego, międzychodzkiego, nowotomyskiego, obornickiego, poznańskiego i szamotulskiego</i>	60
<i>Rysunek 4. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w Gminie Duszniki</i>	63
<i>Rysunek 5. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Duszniki</i>	65
<i>Rysunek 6. Jednolite Części Wód Powierzchniowych i Podziemnych</i>	69
<i>Rysunek 7. Hierarchia sieci osadniczej w Gminie Duszniki</i>	72
<i>Rysunek 8. Elementy środowiska przyrodniczego w Gminie Duszniki</i>	78
<i>Rysunek 9. Infrastruktura transportowa w Gminie Duszniki</i>	82

<i>Rysunek 10. Infrastruktura techniczna w Gminie Duszniki.....</i>	<i>87</i>
<i>Rysunek 11. Infrastruktura społeczna na obszarze Gminy Duszniki.....</i>	<i>89</i>
<i>Rysunek 12. Elementy środowiskowe podlegające ochronie w Gminie Duszniki</i>	<i>94</i>
<i>Rysunek 13. Zabytki na terenie Gminy Duszniki</i>	<i>99</i>
<i>Rysunek 14. Główne prognozowane kierunki zmian w strukturze przestrzennej Gminy Duszniki</i>	<i>105</i>
<i>Rysunek 15. Lokalizacje wybranych obiektów inwestycji celu publicznego w Gminie Duszniki</i>	<i>109</i>
<i>Rysunek 16. Główne kierunki rozwoju układu drogowego w Gminie Duszniki</i>	<i>113</i>
<i>Rysunek 17. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Duszniki</i>	<i>116</i>
<i>Rysunek 18. Proponowane obszary oraz wyłączone z lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW</i>	<i>121</i>
<i>Rysunek 19. Obszary objęte zasadami kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej w Gminie Duszniki</i>	<i>126</i>
<i>Rysunek 20. Docelowa struktura funkcji miejscowości na terenie Gminy Duszniki</i>	<i>132</i>
<i>Rysunek 21. Obszary strategicznej interwencji (OSI) w Wielkopolsce</i>	<i>140</i>

SPIS WYKRESÓW

<i>Wykres 1. Ogólna liczba mieszkańców w latach 2014-2024.....</i>	<i>73</i>
<i>Wykres 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Gminie Duszniki w latach 2014-2024</i>	<i>74</i>
<i>Wykres 3. Piramida wieku mieszkańców Gminy Duszniki w 2014</i>	<i>74</i>
<i>Wykres 4. Piramida wieku mieszkańców Gminy Duszniki w 2024 r.</i>	<i>75</i>

Uzasadnienie

DO UCHWAŁY NR XXXVI/268/26

RADY GMINY DUSZNIKI

z dnia 25 sierpnia 2026 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Duszniki”

Strategia Rozwoju Gminy Duszniki stanowi istotny dokument planowania rozwoju lokalnego, który określa główne kierunki rozwoju Gminy. Strategia wskazuje misję, wizję, cele strategiczne, operacyjne, a także kierunki działań wyznaczone do realizacji w okresie jej obowiązywania. Ponadto odpowiada na zmieniający się obraz społeczny, środowiskowy, gospodarczy czy przestrzenny Gminy, regionu, a także uwarunkowania zewnętrzne w postaci zmian dokumentów strategicznych szczebla krajowego i regionalnego. Szczegółowy harmonogram prac nad Strategią przyjęty został uchwałą Nr XV/107/25 Rady Gminy Duszniki z dnia 25 marca 2025 roku w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Duszniki.

Proces opracowania strategii realizowany był poprzez szerokie konsultacje z udziałem mieszkańców, przedstawicieli środowisk, grup społecznych oraz organizacji i instytucji. Podstawą do wyznaczenia kierunków rozwoju Gminy stała się diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej wraz z wnioskami, która pomogła sformułować istniejące szanse i potencjały, silne i słabe strony, a także doprecyzować misję i wizję Gminy Duszniki.

W celu umożliwienia mieszkańcom Gminy aktywnego udziału w procesie powstawania Strategii już na początkowym jego etapie, przeprowadzono konsultacje społeczne, by zebrać materiał pomocniczy do stworzenia ww. diagnozy. Projekt „Strategii Rozwoju Gminy Duszniki” był również przedstawiony do zaopiniowania – poza procesem konsultacji społecznych - przez inne instytucje, m.in.: Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska oraz Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny. W wyniku opisanych powyżej, wspólnych działań wypracowane zostały ostateczne założenia programowe Strategii Rozwoju Gminy Duszniki.

Biorąc powyższe pod uwagę podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.